

RISØR KOMMUNE

HANDLINGSPROGRAM OG ØKONOMIPLAN 2018-2021

VEDTATT AV RISØR BYSTYRE 14.09.2017, POLITISK SAK 77/17, ARKIVSAK 2017/1054

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

1)	Vedtak	3
Del I: Innledning6		
2)	Rådmannens innledning	7
3)	Sammendrag av Rådmannens forslag	9
3.1	Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon.....	9
3.2	Forslag til drifts- og investeringsrammer for perioden.....	9
Del II: Bakgrunn for handlingsprogram og økonomiplan10		
4)	Styringssystem	10
4.1	Kommuneplanlegging i lovverket	10
4.2	Kommuneplan	11
4.3	Handlingsprogram og økonomiplan	11
4.4	Budsjett og virksomhetsplaner	11
4.5	Regionale og statlige planer	11
5)	Økonomisk utvikling i kommunen.....	12
5.1	Forslag i kommuneproposisjonen.....	12
5.2	Endringer i perioden	13
5.3	Lønns- og prisvekst	13
5.4	Renter og avdrag	13
5.5	Skatt og rammetilskudd	13
5.6	Økonomiske konsekvenser av befolkningsendringer	14
Del III: Handlingsprogram15		
6)	Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon innen satsingsområdene	16
6.1	Kunnskap: Vi skal ha skolerresultater over landsgjennomsnittet	16
6.2	Kunnskap: Vi skal utvikle talenter innen kunst, kultur og idrett	19
6.3	Regional utvikling: Vi skal styrke det interkommunale samarbeidet.....	19
6.4	Regional utvikling: Vi skal delta aktivt i utvikling av regionen.....	20
6.5	Attraktivitet: Vi skal være en kommune der flere flytter inn enn ut.....	22
6.6	Attraktivitet: Vi skal ha mer besøk.....	27
6.7	Organisasjons- og tjenesteutvikling	29
Del IV: Økonomiplan.....36		
7)	Investeringsplan for perioden	36
7.1	Forslag til investeringsplan for perioden	36
7.2	Vurdering av kommunens investeringsaktivitet i perioden	38
8)	Driftsrammer for perioden.....	42
8.1	Økonomiske konsekvenser av tiltak i handlingsprogrammet	42
8.2	Fellesområdene	43
8.3	Fordeling av rammer	53
8.4	Overordnet rammeutvikling i perioden	57
9)	Oppsummering og konklusjon	61
Del V: Vedlegg62		
Vedlegg 1: Status på tiltak i handlingsprogram for 2017-2020		62
Vedlegg 2: Plan for utskifting av biler og utstyr		65
Vedlegg 3: Plan for utskifting ihht. hovedplan for vann og avløp.....		65
Vedlegg 4: Plan for oppgradering av kommunale veier (grusveier)		67
Vedlegg 5: Plan for vedlikehold av kommunale bygg		68
Vedlegg 6: Forvaltningsplan for friluftslivsområdene i skjærgården i Aust-Agder.....		71
Vedlegg 7: Plan for utbedring av kommunale kaier.....		72
Vedlegg 8: Plan for utskifting av kommunale flytebrygger		73
Vedlegg 9: Plan for innfasing av ladepunkter for elbil		74

1) Vedtak

1.1 BYSTYRETS VEDTAK

Handlingsprogram og økonomiplan 2018-2021 ble behandlet i bystyret 14. september 2017 (PS 77/17) med følgende vedtak:

Handlingsprogram og økonomiplan for 2018-2021 vedtas og legges til grunn for planperioden med følgende endringer:

Bystyret vedtar Formannskapetets innstilling med følgende endringer:

1. Kyststi trekkes ut av investeringsplan i 2019 (10 mill)
2. Rønningsåsen legges inn i investeringsplanen i 2018 med 3 mill, og 7 mill i 2019.
3. Byantikvaren legges inn i drift 2018 og finansieres ved generelt kutt i driftsenhetene. Det arbeides videre med annen finansiering

1. Bredbånd til hele kommunen (revidert tekst)

Det settes av 250000 til utredning av prosjektet i 2018, finansiert av disposisjonsfondet. Prosjektet bør gjennomføres i løpet av tre år. (2018, 2019 og 2020). Det forutsettes et nært samarbeid med leverandører av bredband og fiber, Det Digitale Agder (DDA) og lokale velforeninger. Fiber-prosjektet forutsetter lokalt engasjement og dugnadsinnsats. Prosjektet styres av et adhoc-utvalg. Inndekning skjer f.eks. ved reduksjon i premieavviksfond med tilsvarende beløp.

2. Heltidskultur og bemanning i omsorgssektoren (revidert)

Rådmannen kommer til budsjettbehandlingen for 2018 med en plan og kostnadsoverslag for flere heltidsstillinger og en generelt styrket bemanning ved helse- og omsorgssektoren, fortrinnsvis ved Frydenborgsenteret. Allerede vedtatt bevilgning til dette formålet økes med 550 000 kr fra 950 000 kr til 1,5 mill. kr. Inndekning fra innenfor enhetenes rammer, unntatt helse og omsorg, samt tidlig innsats i skolen.

Vi ber om at administrasjonen ser på løsninger og vi vil komme med inndekningsforslag til budsjettet for 2018, i desember.

3. Kommunal utbygging Rønningsåsen (revidert tekst)

Investeringsmidler til kommunal utvikling av boligfeltet Rønningsåsen på Hope ønskes prioritert sterkt. Vi ber om at rådmannen innarbeider tiltaket i budsjettet for 2018. Finansieres ved låneopptak og kommer i stedet for låneopptak til "kyststien".

4. Veilys Moen

Veilysutbyggingen på Moen fortsetter med lys opp til byggefeltet Kalveknatten og ned til Hammeråker. Dette prioriteres i 2018. Rådmannen legger fram kostnadsanslag til budsjettbehandlingen for budsjett 2018.

5. Vann og avløp Fie – Krabbesund

Utbygging av vann- og avløp for området Fie – Krabbesund prioriteres så høyt som praktisk mulig på lista over vann- og avløpsprosjekter. Rådmannen legges fram et enkelt kostnadsoverslag for forslag til kostnadsdeling til budsjettbehandlingen 2018.

6. Nye vinduer Risør ungdomsskole

Utsiftingen av vinduer på Risør ungdomsskole prioriteres så høyt som praktisk mulig. Det er allerede avsatt penger, men tiltaket gjennomføres så tidlig som mulig i 2018.

7. Tidlig innsats i skolen

Tidlig innsats i skolen styrkes gjennom økt lærertetthet i 1-4 klasse. Rådmannen kommer tilbake i budsjettbehandlingen for 2018 med en vurdering av tiltak med spesiell effekt for 1-4. klassene i barneskolene i Risør og kostnader forbundet med dette.

8. Trygge skoleveier

Trafikksikkerhetsplanen rulleres så raskt som mulig for å legge grunnlag for Risør som en mer sykkelvennlig by og med generelt bedret trafikksikkerhet. Det er viktig å øke sykkelandel for elever til barne- og ungdomsskole og redusere foreldres kjøring av barn. I det hele tatt gjøre byen og kommunen mer sykkelvennlig.

9. Integrering

Satsingen på integrering prioriteres innenfor budsjettens rammer med vekt på kultur, bibliotek, idrett og gode møteplasser.

10. Miljø- og klima (revidert)

Omleggingen til el-biler i alle kommunens enheter fortsetter. Satsingen styrkes med 100 000 kr i 2018. Det arbeides videre med eksterne støtteordninger. Vi vil gjerne koble dette forslaget opp mot investeringstiltaket «biler og utstyr». Her vil vi legge sterke føringer for at de bilene som ligger planlagt utskiftet SKAL tilstrebes å være elektriske.

11. Lærlinger

Risør kommune skal ha et mål om 25 lærlinger pr år. Det arbeides spesielt for å øke bredden av fagområder der kommunen tar inn lærlinger.

12. Flere gjester – bobiler og gjestehavn

Bobilparkering og god gjestehavn er viktig for å få flere gjester til byen og kommunen og for at de oppholder seg i lengre perioder her. Med utgangspunkt i erfaringer fra sommersesongen 2017, og innspill fra næringene og Risør By, legger rådmannen fram en tydeligere strategi for å få flere gjester med vekt på investeringer i gjestehavn og bilparkering. Dette legges fram før budsjettbehandlingen 2018 med kostnadsanslag.

13. Plastposefri kommune

Risør skal bli en plastposefri kommune. Dette trekkes inn i Risør kommunes arbeid med det allerede vedtatte forslaget fra mars 2017: sak 28/17: "Miljøtiltak mot plastforsøpling i strandsonen og kommunen ellers". Risør kommune skisserer konkrete tiltak for å nå målet om å bli plastposefri, og presenterer en tiltaksplan for bystyret sammen med planen for de øvrige miljøtiltakene om plastforsøpling, da dette er arbeidsoppgaver som henger naturlig sammen med hverandre.

Bibliotekstjenesten digitaliseres for å tilrettelegge for "Meråpent" bibliotek med en investeringskostnad på ca. kr. 300.000,-. Gjennomføres 2018.

Ordfører og rådmann legger umiddelbart frem forslag til «Sentrumsutvalgets» sammensetning og mandat som vedtatt av bystyret i sak PS 6/17 februar 2017.

Rådmannen følger opp bystyrets bestilling på en oversikt over eksisterende samarbeid med frivilligheten. Det legges deretter opp til en bred debatt om økonomi og systematisk samarbeid videre.

Rådmannen følger umiddelbart opp vedtak i PS 84/16 som lyder «Risør Bystyre vedtar å øke opp antall legehjemler i kommunen til sju (7) legehjemler.»

Hvis stillingen som «Byantikvar» opprettes anbefales den lagt under enhet «Plan og byggesak». Stillingsinstruks bør gi rom for å delta i arbeidsoppdrag som pålegges av leder.

Det bevilges kr 200 000 til å utarbeide trafikksikkerhetsplan i 2018. Inndekning driftsfond

1.2 ENDRINGER SOM FØLGE AV VEDTAKET

1.2.1 Driftsrammer for perioden

	Fordeling 2018 - 2021			
	2018	2019	2020	2021
Rådmannen	25 843 000	25 878 000	26 003 000	25 854 000
Støttefunksjoner	10 844 000	10 859 000	10 911 000	10 849 000
Habilitering	29 696 000	29 736 000	29 880 000	29 709 000
Omsorg	105 789 000	105 931 000	106 440 000	105 834 000
Kultur	10 740 000	10 755 000	10 807 000	10 745 000
Plan og byggesak	1 180 000	1 182 000	1 188 000	1 181 000
VAR	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 508 000	25 542 000	25 665 000	25 518 000
Barnehage og barneskole	97 626 000	97 763 000	98 233 000	97 673 000
Ungdomskole og VIRK	25 170 000	25 204 000	25 326 000	25 181 000
Helse & Sosial	39 247 000	39 300 000	39 488 000	39 264 000
Risør Biovarme	0	0	0	0
Bosetting & integrering	-13 600 000	-13 618 000	-13 684 000	-13 606 000
Felles	-383 728 000	-385 593 000	-386 834 000	-385 779 000
Særskilte satsninger	-982 000	-987 000	-987 000	-987 000
Avsetninger	26 667 000	28 048 000	27 564 000	28 564 000
SUM	0	0	0	0

Jamfør punkt 8.3.4 Rådmannens forslag til rammer for perioden

1.2.2 Investeringsplan for perioden

Investeringsplan 2018-2021 (i hele 1000)	2 018				2 019				2 020				2 021			
Tiltak	INV Bto	Mva-komp	Annen fin	Lån	INV Bto	Mva-komp	Annen fin	Lån	INV Bto	Mva-komp	Annen fin	Lån	INV Bto	Mva-komp	Annen fin	Lån
Vareheis i Kunstparken (T) - nytt	500	0	0	-500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ladestasjoner el-bil (T)	660	0	0	-660	720	0	0	-720	300	0	0	-300	300	0	0	-300
Oppgradering av kommunale veier (T)	2 800	-550	0	-2 250	300	-60	0	-240	1 550	-310	0	-1 240	1 550	-310	0	-1 240
Enøk/SD-anlegg i kommunale bygg (T) - nytt	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hovedplan vann og avløp (T)	11 200	0	0	-11 200	2 950	0	0	-2 950	4 600	0	0	-4 600	4 800	0	0	-4 800
Nedgravde renovasjonsløsninger (U)	0	0	0	0	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0
Utskifting av flytebrygger (T)	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000
Nærmiljø-, trafikksikkerhet og friluftsomr. (T)	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320
Nytt næringsområde på Hestemyr (T)	7 000	0	0	-7 000	7 000	0	0	-7 000	0	0	-1 500	1 500	0	0	-1 500	1 500
Samlokalisering av helsetjenester (T)	0	0	0	0	25 000	-2 800	-10 000	-12 200	0	0	0	0	0	0	0	0
Salg av Kragsgate 48 (T)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-4 000	4 000	0	0	0	0
Kyststi (U/T) - nytt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utvikling Rønningsåsen boligfelt	3 000	0	0	-3 000	7 000	0	0	-7 000								
Kommunale kaier (T)	0	0	0	0	800	-160	0	-640	300	-60	0	-240	0	0	0	0
Strømforsyning Solsiden (T)	300	-60	0	-240	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	1 650	0	-1 650	0	1 700	0	-1 700	0	1 750	0	-1 750	0	1 800	0	-1 800	0
Div. ombygging Fargeskrinet barnehage (U/T)	200	-40	0	-160	500	-100	0	-400	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering uteleker barnehager (T)	100	-20	0	-80	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vinduer på Risør ungdomsskole (T) - nytt	3 750	-750	0	-3 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400
Ombygging/ Tilpasning Orreveien (T)	5 000	-1 000	-3 000	-1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heimen Sandnes (U/T)	2 500	-500	0	-2 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Anskaffelse av ny minibuss (T) - nytt	850	-230	0	-620	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utvikling av Frydenborgsenteret (T) - justert	0	0	0	0	0	0	0	0	45 000	-9 000	-16 800	-19 200	0	0	0	0
Utvikling av Tjennasenteret (T) - nytt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25 000	-5 000	-14 000	-6 000
Oppgradering av kartgrunnlag (T)	100	-20	0	-80	300	-60	0	-240	100	-20	0	-80	200	-40	0	-160
Biler og utstyr (T)	1 300	-260	0	-1 040	2 250	-250	0	-2 000	3 000	-350	0	-2 650	1 500	-160	0	-1 340
Brann-/ledelys og brannvarsling i kom bygg (T)	750	-150	0	-600	750	-150	0	-600	0	0	0	0	0	0	0	0
Nye stoler og gulvdekke i Dikken (T)	350	0	0	-350	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rehabilitering demning Garthetjenn (U/T) - nytt	300	0	0	-300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rehab. grøftetrase for gateløp Solsiden (T) - nytt	0	0	0	0	300	-60	0	-240	150	-30	0	-120	0	0	0	0
Sum investeringsplan 2018-2021	45 210	-3 960	-4 650	-36 600	52 470	-4 020	-11 700	-36 750	58 650	-9 950	-24 050	-24 650	37 050	-5 690	-17 300	-14 060

Endringer i Rådmannens forslag til investeringsplan i kapittel 7 markert med rødt (ut) og grønt (inn)

1.2.3 Finansieringsplan

Finansiering av investeringsplanen	Totalt	2018	2019	2020	2021
Sum investeringskostnad	193 380	45 210	52 470	58 650	37 050
Sum finansiering mva-kompensasjon	-23 620	-3 960	-4 020	-9 950	-5 690
Sum finansiering tilskudd/fond	-57 700	-4 650	-11 700	-24 050	-17 300
Sum finansiering Lån	-112 060	-36 600	-36 750	-24 650	-14 060
Herav innenfor selvkostområdene	-23 550	-11 200	-2 950	-4 600	-4 800
Lånebehov eks Selvkostområdene	-88 510	-25 400	-33 800	-20 050	-9 260

DEL I: INNLEDNING

2) Rådmannens innledning

Rådmannen legger til grunn følgende overordnede prioriteringer for programperioden 2018-2021.

1. Inkludering
2. Miljø og klima
3. Digitalisering og modernisering av forvaltning og tjenester
4. Utvikling og styrking av Risør sentrum
5. Tiltak som har en forebyggende effekt og/eller har en positiv økonomisk effekt på kort eller på lengre sikt.

Handlingsprogrammet som rådmannen legger fram inneholder mange viktige tiltak (drift og investering). Rådmannen har likevel prioritert å videreføre rammene for enhetenes drift ved fullt ut å kompensere for lønns- og prisveksten. Dette gjør at det er flere gode tiltak som det ikke er funnet plass til.

De største investeringene i perioden er følgende:

1. Samlokalisering av helsetjenestene (2018/2019)
2. Videreutvikling av Frydenborgsenteret (området) (2020)
3. Utvikling av Tjennasenteret (2021)

Dette er 3 store prosjekter som til sammen utgjør en betydelig satsing for Risør kommune på fremtidsrettede, gode og koordinerte tjenester innenfor helse- og omsorg. Tiltakene forbereder oss på en demografisk utvikling med en vesentlig økning av andelen eldre.

Av andre satsinger i planperioden nevnes:

1. **Styrking av personal-/organisasjonsutvikling (ny stilling) (2018)**
Dette er nødvendig for at vi skal kunne yte enhetene nødvendig hjelp og støtte. Stillingen får også ansvar/pådriverfunksjon for arbeidet med modernisering og digitalisering av tjenester og forvaltning.
2. **Kyststi (2019)**
Dette er et spennende prosjekt som etter rådmannens vurdering kan få stor betydning for videre vekst og utvikling av Risør sentrum
3. **Nytt næringsområde på Hestemyr (2018/2019)**
Næringsområdet på Hestemyr er nå tilnærmet fullt. Det er viktig at vi har tilgjengelige næringsarealer i nærheten av Risør sentrum.
4. **Flytte administrasjonen til sentrum**
Rådmannen mener dette er en viktig sak for å styrke Risør sentrum. Kommer tilbake som egen sak i bystyret i løpet av høsten 2017.

Den demografiske utviklingen vil utfordre norske kommuner vesentlig de kommende årene, dette ved at vi vil bli langt flere eldre og langt færre personer i yrkesaktiv alder. Dette skjer parallelt med at ny teknologi kan sette oss i stand til å drifte forvaltningen og til å levere gode tjenester på en annen måte, bla. gjennom bruk av digitale løsninger.

Forebygging og inkludering blir viktige stikkord for tjenesteutviklingen framover. Dette gjelder innenfor de fleste områder. Det handler noe om økonomi, men kanskje mest om kunnskap, holdninger og verdier, vedr. den enkeltes rett til å bestemme over eget liv og til å være en del av et aksepterende fellesskap.

Juni 2016 vedtok kommunene i Østre-Agder at de ikke ønsket å gå videre med forhandlinger om kommunesammenslåing. I den kommende planperioden vil det bli svært viktig å videreutvikle det interkommunale samarbeidet, dette bla. ved å sikre bedre politisk forankring. Det må også vurderes om det skal utvides til å omfatte andre tjenester som den enkelte kommune i dag opplever som sårbare (ressurser, kompetanse mm.).

I perioden vil arbeidet med reguleringsplan for ny E-18 fra Tvedestrand til Dørdal bli en svært viktig oppgave som vil ha stor betydning for videre utvikling i Risør. I dette ligger også arbeidet med plan for påkoblingen av fylkesveien (i dag ved Vinterkjær) samt evt. utbedring av veien mellom Vinterkjær og Risør sentrum.

Handlingsregelen for investeringer og låneopptak er tilfredsstilt i rådmannens framlegg. Det er likevel funnet plass til offensive satsinger som vil være med på å videreutvikle Risør kommune til beste for innbyggere, næringsdrivende, besøkende og ansatte i årene som kommer.

Risør 16. juni 2017

Trond Aslaksen

Rådmann

3) Sammendrag av Rådmannens forslag

Under følger et kortfattet sammendrag av Rådmannens forslag til vedtak og prioriteringer i Handlingsprogram og Økonomiplan for perioden 2018 – 2021.

3.1 TILTAK/UTREDNINGER/PÅDRIVERFUNKSJON

Alle tiltakene er omtalt i kapittel 6. Oversikt over status på tiltak fra forrige handlingsprogram finnes i vedlegg 1.

Rådmannen har tatt utgangspunkt i forrige handlingsprogram og nye politiske vedtak. Utover dette foreslår Rådmannen tiltak knyttet til de ulike tjenesteområdenes behov med utgangspunkt i mål og strategier i kommuneplanen.

3.2 FORSLAG TIL DRIFTS- OG INVESTERINGSRAMMER FOR PERIODEN

Det foreslås følgende rammer for kommunens investeringsaktivitet i perioden:

Finansiering av investeringsplanen	Totalt	2018	2019	2020	2021
Sum investeringskostnad	202 030	42 110	64 220	58 650	37 050
Sum finansiering mva-kompensasjon	-27 310	-3 900	-7 770	-9 950	-5 690
Sum finansiering tilskudd/fond	-62 700	-4 650	-16 700	-24 050	-17 300
Sum finansiering Lån	-112 020	-33 560	-39 750	-24 650	-14 060
Herav innenfor selvkostområdene	-23 550	-11 200	-2 950	-4 600	-4 800
Lånebehov eks. Selvkostområdene	-88 470	-22 360	-36 800	-20 050	-9 260

Det foreslås følgende rammer for kommunens drift i perioden:

Fordeling 2018 - 2021				
	2018	2019	2020	2021
Rådmannen	25 952 000	25 999 000	26 112 000	25 957 000
Støttefunksjoner	10 889 000	10 909 000	10 956 000	10 891 000
Habilitering	29 822 000	29 876 000	30 006 000	29 828 000
Omsorg	106 025 000	106 216 000	106 675 000	106 043 000
Kultur	10 785 000	10 805 000	10 852 000	10 788 000
Plan og byggesak	1 185 000	1 187 000	1 192 000	1 185 000
VAR	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 615 000	25 661 000	25 772 000	25 619 000
Barnehage og barneskole	98 036 000	98 218 000	98 643 000	98 059 000
Ungdomskole og VIRK	25 276 000	25 322 000	25 432 000	25 281 000
Helse & Sosial	39 411 000	39 482 000	39 652 000	39 418 000
Risør Biovarme	0	0	0	0
Bosetting & integrering	-13 603 000	-13 628 000	-13 687 000	-13 606 000
Felles	-383 978 000	-385 758 000	-386 832 000	-385 690 000
Særskilte satsninger	-982 000	-987 000	-987 000	-987 000
Avsetninger	25 567 000	26 698 000	26 214 000	27 214 000
SUM	0	0	0	0

DEL II:

BAKGRUNN FOR HANDLINGS-PROGRAM OG ØKONOMIPLAN

4) Styringssystem

4.1 KOMMUNEPLANLEGGING I LOVVERKET

4.1.1 Kommune-loven

Det kommunale styret skal, ihht. kommunelovens § 1, være ansvarlig for en rasjonell og effektiv forvaltning av lokale interesser innenfor rammen staten (nasjonale fellesinteresser) gir og med sikte på bærekraftig utvikling.

Kommune-lovens § 44 pålegger kommunestyret å ha en økonomiplan som omfatter minst de neste fire budsjettår. Økonomiplanen skal rulleres årlig.

4.1.2 Plan og bygnings-loven

For å ivareta en langsiktig planlegging, pålegger plan- og bygnings-loven av 2008 kommunen å ha en kommuneplan (§ 11-1) hvor handlingsdelen skal rulleres årlig.

I plan og bygnings-lovens (PBL) § 11-1 står følgende om kommuneplan:

Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel.

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Om virkning av handlingsdelen sier PBL følgende i § 11-3

Kommuneplanens handlingsdel gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

Om rulling av handlingsdelen sier PBL følgende i § 11-4

For den årlige rulling av kommuneplanens handlingsdel, jf. § 11-1, skal kommunen innhente synspunkter fra berørte statlige og regionale organer og andre som har ansvar for gjennomføring av tiltak i handlingsdelen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

4.1.3 Lov om folkehelsearbeid (Folkehelse-loven)

I folkehelse-lovens § 6 om mål og planlegging pålegges kommunen å fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygnings-loven kapittel 11. Det betyr at

folkehelseperspektivet også skal ivaretas i kommunens handlingsprogram. Samtlige tiltak i handlingsprogrammet er vurdert i et folkehelseperspektiv, som positivt, nøytralt eller negativt, markert med farge i kolonnen “FL” (Folkehelse og Levekår). Tilsvarende er gjort for miljø og klima, i kolonnen “MK”.

4.2 KOMMUNEPLAN

Handlingsprogrammet tar utgangspunkt i hovedmål, satsingsområder og mål i Kommuneplan 2014-2025.

4.3 HANDLINGSPROGRAM OG ØKONOMIPLAN

Kommunens handlingsprogram og økonomiplan skal speile vedtatte målsetninger i kommuneplan og temaplaner.

Handlingsprogrammet skal skissere når de forskjellige tiltakene skal utføres i tid, og vurdere om tiltakene bør endres eller byttes ut. I tillegg skal økonomiplanen skissere de økonomiske mulighetene/konsekvensene av gjennomføring av tiltak.

4.4 BUDSJETT OG VIRKSOMHETSPLANER

Budsjett og virksomhetsplan er kommunens plan for det neste året. Budsjettet bør i så stor grad som mulig være en konsekvens av økonomiplanen slik at kommunen kan innrette seg best mulig, og så tidlig som mulig, på de økonomiske og driftsmessige konsekvensene av budsjettet.

Enhetenes virksomhetsplaner følger budsjettet og skisserer hva de vil levere innenfor de økonomiske og driftsmessige rammene de har fått tildelt i budsjettåret.

4.5 REGIONALE OG STATLIGE PLANER

Av andre planer som er spesielt viktige for Risør kommune, er Regionplan Agder 2020 den mest sentrale. I tillegg forholder kommunen seg til en mengde statlige og regionale planer innenfor alle sine tjenestoområder.

5) Økonomisk utvikling i kommunen

Kapittelet skisserer kort de utviklingstrendene som er av størst betydning for innholdet i handlingsprogrammet. For ytterligere vurderinger henvises det til ny kommuneplan og underliggende utfordringsdokument.

Risør kommunes økonomi påvirkes både av lokale, nasjonale og internasjonale forhold. Som for resten av landet, befinner vi oss i en situasjon der de nasjonale utviklingstrendene avviker sterkt fra de internasjonale. For Risør kommune avviker også den lokale utviklingen fra den nasjonale, ved at vi har en svakere befolkningsvekst enn gjennomsnitt i landet og at vi vil vokse vesentlig i de høyere aldersgruppene.

5.1 FORSLAG I KOMMUNEPROPOSISJONEN

Kommuneproposisjonen for 2018 inneholder ingen satsinger som har vesentlig betydning for Risør kommune, men understreker den satsningen kommunen allerede har jobbet med de siste årene.

Regjeringen legger opp til en vekst i inntekter i kommunesektoren på 4,3 og 5,3 mrd inn i 2018. Veksten i frie inntekter til kommunene forventes å bli mellom 3,5 og 4 mrd, som er inntekter som kommunen kan disponere fritt. Det legges allikevel føringer i proposisjonen om hva deler av de frie inntektene bør brukes på. Rådmannen følger disse føringene og særfordeler dette på driftsrammene i økonomiplanen. Hovedsatsningene som varsles er som følger.

- Det varsles om en videreføring av satsningen innen rusomsorg som vil bli fordelt særskilt til enhet for Omsorg i rammene. Foreløpige tall fra prognosemodellen tilsier at disse 300 mill vil utgjøre ca kr.423' i 2018.
- Det settes av kr.200 mill til tidlig innsats og kvalitet i skolen for å kunne ilegge en plikt til å tilby intensiv opplæring til elever som henger etter i lesing, skriving eller regning på 1-4 trinn. Egen høring legges ut vil komme. For Risør kommunes del utgjør dette ca kr.248' som særskilt tillegges enhet for Barnehager, barneskoler og PPT i rammene.
- Det settes av kr.200 mill til forebyggende tiltak for barn, unge og familier for å få et bedre tilpasset tjenestetilbud for utsatte barn og familier, og økt vekt på forebygging og tidlig innsats. Målet er å ruste kommunene for et større ansvar på barnevernsområdet. Egen høring skal komme ila våren 2017. For Risør kommunes del utgjør dette ca kr.251'. som særskilt tillegges enhet for Helse og sosial i rammene.
- Regjeringen øker bevilgningen til investeringstilskudd til etablering av heldøgns omsorgsplasser. Samtidig varsles det en omlegging som utelukkende skal gi tilskudd til en netto tilvekst av plasser fra 2021. Overgangsordningen er en gradvis omlegging med 20 % økning av tilsagnsrammen som skal beholdes netto tilvekst. Dette kan være et viktig element for rådmannen da det i investeringsplanen legges opp til 22 nye omsorgsboliger. Rådmannen må kartlegge nettoeffekten av tiltakene som vedrører dagens omsorgsboliger og når i investeringsplanen tiltakene må gjennomføres mht finansieringen gjennom ordningen.

Regjeringen gjør også en innlemming av tidligere øremerket tilskudd til flere barnehagelærere, med virkning allerede i inneværende år, men med full effekt fra

2018. Tiltaket skal øke kravet til kompetanse i barnehagene ved skjerpede krav i forskrift om pedagogisk bemanning.

Den varslede innføringen av selskapsskatt i kommunens rammeoverføringer er ikke tatt med i opplegget for 2018, og er dermed utsatt inntil videre til regjeringen finner en gjennomførbar løsning for dette.

5.2 ENDRINGER I PERIODEN

Risør kommune fikk redusert arbeidsgiveravgift fra 1/7-2014 fra 14,1 % til 10,6 % som ga betydelig kostnadsreduksjon i driftsregnskapet. Regjeringen trakk inn denne fordelene i rammetilskuddet i 2015 med ca kr.9,3 mill. Trekket blir nedtrappet over 5 år frem mot 2020, som innebærer en reell vekst for Risør kommune på ca 1,9 mill hvert år i planperioden. I 2018 er trekket forventet å være ca kr.4 mill.

I 2020 blir ordningen revidert igjen, og dersom Risør kommune forblir en kommune med distrikts utfordringer og lav folkevekst vil vi trolig bli liggende på denne ordningen videre. Dersom situasjonen i kommunen bedres vesentlig i perioden frem mot 2020, vil vi få tilbake full arbeidsgiveravgift igjen.

5.3 LØNNS- OG PRISVEKST

I økonomiplanen er det forutsatt en deflator på 2,5 % som inneholder en lønnsvekst på 2,4 % fra 2017 til 2018 og en prisvekst på 2,7 % for samme periode. Resten av perioden 2019-2021 er fremskrevet i 2018 kroner, dvs. uten lønns- eller prisvekst. Deflatoren blir først endelig kjent ifm fremlegging av statsbudsjettet for 2018 i oktober.

5.4 RENTER OG AVDRAG

Store investeringer de senere år har medført vesentlig økning i lånegjelden og kapitalkostnader. Når investeringene det enkelte år overstiger nedbetalingen på den samlede lånemasse, medfører dette at driftsrammene må reduseres (kr. 10 mill. i lån tilsvarer ca 0,7 mill. i kapitalkostnader og omtrent 1 årsverk). Risør kommunes gjeld vil overstige 100 % av de totale driftsinntektene i planperioden. Den høye gjeldsgraden gir utslag i høye kapitalkostnader for kommunen sett opp mot % -vis andel av driftsinntektene i planperioden.

Risør kommune har en handlingsregel for låneopptak i planperioden, som gir en fornuftig begrensning ved vurdering av investeringsplanen. Regelen har noen svakheter som bør vurderes i en revidering, noe rådmannen vil tilstrebe foretatt og legge frem for bystyret.

Renter og avdrag er budsjettet ut fra investeringstakten i perioden. Det er lagt til grunn en svak økning av renten gjennom perioden. Detaljer om dette omtales senere.

5.5 SKATT OG RAMMETILSKUDD

Det er lagt inn en vekst i frie inntekter på 3,5- 4,0 milliarder til kommunene i 2018, tilsvarende en realvekst på ca 1,2 %. Det er ikke lagt opp til noen realvekst utover dette i planperioden. Det er særskilt fordelt 300 mill til rustiltak, 200 mill til tidlig innsats og kvalitet i skolen, og 200 mill til forebyggende tiltak for barn, unge og familier.

	2017-St.bud	2017-Bef.	2017-Rev.bud	2018	2019	2020	2021
Rammetilskudd	176 632 000	176 121 000	175 332 000	184 743 000	187 169 000	189 652 000	189 509 000
Inntektsutjevning	31 478 000	27 137 000	27 018 000	27 860 000	27 860 000	27 860 000	27 860 000
Distriktstilskudd	6 981 000	6 981 000	6 981 000	7 170 000	7 200 000	7 200 000	7 200 000
Skatt	157 431 000	161 984 000	161 224 000	166 251 000	166 251 000	166 251 000	166 251 000
Skjønnsmidler	1 150 000	1 150 000	1 150 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000
SUM	373 672 000	373 373 000	371 705 000	387 124 000	389 580 000	392 063 000	391 920 000

Tabell 1: Utvikling i skatt og rammetilskudd

Endring i 2017 mellom Statsbudsjett og Revidert Nasjonalbudsjett skyldes en svikt i antall innbyggere pr 1/1-17 som slo ut med en svikt i inntektsutjevningen med ca kr.299', samt budsjettforliket som ble i endelig vedtatt statsbudsjett med kr.518'. I tillegg ble skatteanslaget for 2017 nedjustert med ca 700 mill for kommunene, som fikk en netto effekt for Risør på ca kr.879'. Nedjusteringen av skatteanslaget ble kompensert gjennom økt innbyggertilskudd og ga således liten effekt på totale inntekter for skatt og rammetilskudd.

Totalt sett forventes det en vekst i skatt og rammetilskudd på 4,1 % fra 2017 til 2018, hvorav 4,9 % vekst i rammetilskudd og 3,1 % vekst i skatteinntektene.

Skatteinntektene er basert på historisk vekst de siste 3 år, mens rammetilskuddet er sammensatt av endring i demografien, skattenivået på landsbasis, og endringer i de distriktpolitiske utfordringene i kommunen.

5.6 ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV BEFOLKNINGSENDINGER

Det er ikke lagt inn forutsetninger om endringer i kostnadene som følge av demografiutviklingen.

Det er et krav i loven om at budsjett og økonomiplan skal være realistisk. Som følge av dette hensyntar prognosemodellen for skatt og rammetilskudd befolknings-endring i perioden i henhold til SSBs framskrivinger (4M). Framskrivningen tilsier at vi ved inngangen av 2018 skal være 6.969 innbyggere. Da det har vist seg at anslagene fremstår som usikre, og til dels optimistiske ligger det et optimistisk usikkerhetselement i denne faktoren. Pr.1/4-2017 viser tellingene at det var 6.903 innbyggere i kommunen, som er en nedgang på ca 33 stk fra 1/1-2017. Forklaringen på det store fallet kan delvis legges på avviklingen av Risør Statlige Asylmottak. Rådmannen er også kjent med at det er flere flyktninger som var kommet til Risør, men som ikke ble registrert på denne tellingen som følge av «treghet i systemet».

Innbyggertilskuddet og Utgiftsutjevningen styres av innbyggerantallet 1/7 året før inntektsåret, som er satt til 6.936 innbyggere i modellen. Dette tallet vil være kjent når Statsbudsjettet legges frem og vil følgelig kunne få konsekvenser for budsjetttrammene for 2018 dersom det blir avvik.

Handlingsprogram/økonomiplan rulleres hvert år, og eventuelle faktiske endringer innarbeides da i planen.

DEL III:

HANDLINGSPROGRAM

Kapittelet er inndelt etter satsingsområder og delmål i kommuneplanen.

Videreførte tiltak fra Handlingsprogram 2017-2020 har henvisning til respektive punkt og det vises til politisk sak (PS) der det foreligger bystyrevedtak relatert til det enkelte tiltak. Det er også lagt til nye tiltak og utredninger i perioden. Enkelte tiltak/utredninger kunne også vært omtalt under andre satsingsområder og delmål.

Alle tiltak er markert med en (T) for tiltak, en (U) for utredning eller en (P) for pådriverfunksjon. Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (kolonnen FL) og miljø og klima (kolonnen MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

Det vises til eget dokument med status på indikatorer angitt i kommuneplanen for hvert mål, samt målsettinger for perioden på indikatorer som direkte eller indirekte kan påvirkes av kommunen. For indikatorer som vurderes som vanskelige å påvirke, men som er viktige indikatorer på samfunnsutviklingen, oppgis bare status for siste 4-års periode.

6) Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon innen satsingsområdene

6.1 KUNNSKAP: VI SKAL HA SKOLERESULTATER OVER LANDSGJENNOMSNITTET

	Tiltak	F L	M K	HP 17-20	Ansv	Status juni 2017	Forventet igangsetting og Mål 2018 (2019-21)	Rådmannens vurdering	2018 I D	2019 I D	2020 I D	2021 I D
6.1.1	Skolehelsetjeneste i videregående skole (T)			6.1.1	Helse	Tilbudet ble økt opp igjen til 3 dager i uka fra skolestart august 2017, og fortsetter ut inneværende skoleåret. Det er rapportert om bruk av midler for 2016, og søkt om nye midler til 20% stilling for skoleåret 2017/18.	2018: Opprettholde tilbudet som er i dag. Videreutv. samarbeid mellom Risør videregående skole og Risør kommune, sett i sammenheng med BTI-arbeidet.	Økt innsats fra kommunens side i vgs er avhengig av prosjektmidler. Samarbeidet med ledelsen ved vgs har blitt styrket gjennom prosjektet og er avgjørende for elevenes helsetilbud. Vgs-ledelsen er invitert med i KE.				
6.1.2	Psykisk helse, spe- og småbarn og familierterapi (T)			6.1.2	Helse	Helsestasjonen søkte og fikk innvilget 650' fra Hdir i 2016. Midlene brukes til å finansiere en helsesøsterstilling f.o.m. 01.02.17. En del av ressursen brukes til foreldreveiledning og familierterapi. Det er søkt om nye midler til videreføring.	2018: Ha mulighet til å gi foreldreveiledning og familierterapi til familier som står i krevende omsorgssituasjoner	Viktig kompetanse innen foreldreveiledning som er i tråd med familiefokus, jfr. Plan for bedre levekår blant barn og unge.				
6.1.3	Flere barnehagelærere i kommunale barnehager (T)			6.1.3	BHG	Trollstua: viktig å videreføre. Ønsker å komme opp i 50% pedagoger. De private har i stor grad oppnådd målet, viktig at kommunale følger på. Også viktig å fortsette å oppfordre til å ta fagbrev. Nyansettelser kun av barnehagelærere. Hope: fortsatt en vei å gå før 50% er nådd, men flere enn lovens krav.		Nasjonale føringer møtes ved kompetanseutvikling og ansettelse av pedagoger ved personalmessige endringer. Har pt ingen større økonomiske konsekvenser, da forskjellen i lønn ikke er stor.				
6.1.4	Kompetanseheving i skolen (T)			6.1.4	RÅD	Neste skoleår deltar tre fra RBS i matematikk i vikarordning, og to i IKT i skolen på stipendordning. Hope har en i 2017-18. Ved Risør ungdomsskole er det en i matematikk + to som begynner lærerspesialistutdanning. Alle tre i vikarordninga.		Det har vært flere enn 6 de siste årene, og det etterstrebes å bruke midlene til kompetanseheving av flest mulig.	300	300	300	300
6.1.5	Realfagsatsing i barnehager og skoler (T)			6.1.5	RÅD	Satsing i barnehage og skole fortsetter ut desember 2017. RK er oppfordret til å søke om forlengelse i 2018. Godt samarbeid med Vitensenteret. Tilskudd på ca 200' per skoleår, forutsetter kommunal egenandel til bl.a. vikarutgifter.		Satsingen har gitt resultater både på Nasjonale prøver og eksamensresultat. Samarbeid med Viten- og Matematikksenteret er kostnadsdrivende. Praksisendring tar tid og vi ønsker å fortsette samarbeidet.	150	150		
6.1.6	Datautstyr til VIRK (T) - nytt				EBOI	Anskaffelse av datautstyr ligger etter ifht vekst i antall elever		Vurderes gjennomført innenfor egne rammer.	50			

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

6.1.7	Veiledning/mentorordning for nytilsatte og nyutdannede lærere i barnehage og skole (T)		6.1.7	RÅD	Plan er under utarbeidelse. RBS har to nye i 2017/18, Søndeled en, vil trolig komme flere utover i perioden. Hope en i bhg. Kostnad på ca. 30' per person. Ved nytilsetting er det hovedsakelig nyutdannede.		Det er en lovpålagt oppgave å gi nyutdannede veiledning i 2 år etter endt utdanning. Må gjennomføres og dekkes innenfor egne rammer.		180		180		180		180
6.1.8	Kompetanseheving i kommunale barnehager (T)		6.1.8	BHG	Kompetanseheving ihht Tidlig innsats i lærende fellesskap (TILF), bl.a med tilskudd fra FM til Nettverk Øst. Tiltak i planen er delvis gjennomført, som kurs i Circle of security v/PPT og Helse. Deltakelse har vært opp til den enkelte barnehage, også private. Rullering av planen ses i sammenheng med kompetanseplanen knytta til BTI-satsingen og tilbud fra Samarbeid Sør (KoRus Sør, RVTS og RBUP)	Kompetansehevende tiltak ihht revidert plan	Kompetanseheving i barns utvikling og utviklingspotensiale er sentralt for kvalitetsutvikling i barnehagen. Vurderes gjennomført innenfor egne rammer.		50		50		50		50
6.1.9	Felles seminar i barneskolen (T)		6.1.9	BS	Ønske fra rektorene om økt fellesskapsfølelse og kompetanseheving på alle områder i skolen gjennom felles seminar for alle ansatte i barneskolene. Fortsatt ønskelig, har så langt ikke vært mulig å få til.		Gode erfaringer med dette andre steder. Avgjørende å legge opp til komp.heving på relevante tema. Vurderes gjennomført innenfor egne rammer.				450				
6.1.10	BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats) (T) - nytt			RÅD	BTI-modellen skal sikre informasjonsflyt, brukermedvirkning og samordning av tjenester til barn og unge det knyttes bekymringer til. Handlingsveileder med verktøy for barnehage er under utprøving og under utarbeidelse i skole. Kompetanseutviklingsplan er under utarbeidelse i samarbeid med "Samarbeid Sør" (KoRus Sør, RVTS og RBUP). Elektronisk stafettlogg må anskaffes for å sikre oppfølging av det enkelte barn. Det søkes om eksterne midler fortløpende, og BTI er kommunens hovedtiltak i folkehelseprogrammet i Agder.	2018: BTI-modellen er implementert i barnehage og under utprøving i skole. Kompetansetiltak ihht plan. 2019: Handlingsveileder for alle relevante tjenestekområder. Stafettlogg er i bruk. Kompetansetiltak ihht plan. 2020-21: Videreføring	BTI-modellen er kommunens hovedsatsing innen folkehelse og involverer alle virksomheter med tjenester til barn og unge, samt til voksne med barn. Felles kompetanseheving på tvers av tjenestene er avgjørende for å oppnå bedre tverrfaglig innsats. Private barnehager, videregående skole og andre relevante instanser involveres mest mulig.								
6.1.11	Språkløyper, lese- og skriveopplæring (T)		6.1.12	GS	Risør barneskole deltar for første gang i 2017. Søndeled skole gjennomførte det i 2016, men har pt ikke kapasitet mtp øvrige satsinger. Hope har gjort det både i bhg og skole, ønsker å videreføre det og anbefaler det til andre barnehager.		Gode erfaringer med tidligere leseprosjekt. Nødvendig med forsterket fokus på tiltak for å øke lese- og skriveferdigheter. Vurderes gjennomført innenfor egne rammer.		50		50		50		50
6.1.12	Spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp (T)		6.1.14		Bruk av spesialpedagogiske tiltak i barnehage og skole er under vurdering. Økende behov for kompetanse på tospråklighet. Høyt antall elever med behov for spes.ped hjelp tyder på behov for å se på undervisning i klasserom for å øke evnen til å ivareta den enkeltes behov der. Sees i sammenheng med TILF/BTI-arbeidet, samt førskoletiltak.	Mål: økt læringsutbytte, mestrings og inkludering for alle elever. Må skje i samarbeid med PPT	Det er behov for å vurdere bruken av spesialundervisning/spesialpedagogiske tiltak, gruppeundervisning og enkeltvedtak.								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

6.2 KUNNSKAP: VI SKAL UTVIKLE TALENTER INNEN KUNST, KULTUR OG IDRETT

	Tiltak	F L	M K	HP 17-20	Ansv	Status juni 2017	Forventet igangsetting og Mål 2018 (2019-21)	Rådmannens vurdering	2018 I D	2019 I D	2020 I D	2021 I D
6.2.1	Oppgradering av idrettsanlegget på Kjempesteinsmyra (T)			6.2.1	ETT	Midler er satt av til etablering av varmeanlegg. Avventer konklusjon i vurdering av rehabilitering av eller etablering av nytt basseng.	Etablering av varmekilde uavklart	Politisk mandat: framtidsretta tilrettelegging for energitilførsel. Varmekilde og kommunens bidrag til realisering ikke endelig avklart.				
6.2.2	Studieforberedende utdanningsprogram kunst, design og arkitektur (T)			6.2.3	RÅD			Dette er et viktig tilskudd for å sikre rekruttering av elever og underbygge Risør kommunes satsing på kunst og kultur.				
6.2.3	Vareheis i Kunstparken (T) - nytt				ETT	Eksisterende heis fungerer ikke etter forskrift. Behov for ny heis.	Gjennomføres i 2018.	Nødvendig for bruken av bygget.	500			

6.3 REGIONAL UTVIKLING: VI SKAL STYRKE DET INTERKOMMUNALE SAMARBEIDET

	Tiltak	F L	M K	HP 17-20	Ansv	Status juni 2017	Forventet igangsetting og Mål 2018 (2019-21)	Rådmannens vurdering	2018 I D	2019 I D	2020 I D	2021 I D
6.3.1	Interkommunale samarbeid (U)			6.3.2	RÅD	Evaluerings av Østre Agder-samarbeidet avsluttes i 2017		Gjennomgangen av interkommunale samarbeid må fortsette. Dette gjelder både eksisterende og vurdering av nye samarbeid.				
6.3.2	Styrke teknisk vaktordning (U/T)			6.3.5	ETT	Tema er drøftet internt. RK vil ta initiativ ovenfor Østre Agder om mulige samarbeidsløsninger.	Utrede muligheter for styrking av vaktordn. gjennom interkomm. Samarbeid, spesielt innen vann og avløp i 2017. 2018: evt iverksette samarbeid ihht konklusjoner	Teknisk vakt er sentral i beredskapssammenheng.				
6.3.3	Digitaliseringsstrategi (T) - nytt				RÅD	Utkast til Strategidokument for DDØ-kommunene og handlingsplan er utarbeidet. Prioriterte tiltak i første del av perioden er ny hjemmeside og oppgradering av sak- og arkivsystem som integreres mot diverse fagsystemer. Videre utvikling avventer beslutning om DDØ skal fusjoneres med IKT Agder, men avklaring som var ventet i juni er utsatt.		Løsninger som er mer effektive for brukerne er ofte mer arbeidskrevende "på baksiden", i alle fall i overgangsperioden, og krever aktiv medvirkning og styring fra personal-/fellestjenestene lokalt i kommunene i samarbeidet, uavhengig om DDØ fusjoneres med IKT Agder som har kommet langt på de prioriterte områdene. Videre digitalisering forutsetter styrket HR-avdeling (se eget tiltak) og prosjekstilling(er) i tillegg, og vurderes derfor å utsettes.		700	700	
6.3.4	Sang i Øst/Samspill (T) - nytt				KUL	Videreutvikle konsept, bruk av profesjonelle musikere/kunstnere i integreringstiltak		Vurderes gjennomført innenfor egne rammer.				

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2018-2021 side 20

6.3.5	Utvikle profesjonelle kunstmiljø (T) - nytt				KUL	Søknad om midler fra Norsk kulturråd + FK til å styrke profesjonelt kunstmiljø, i samarbeid med Tvedestrand kommune.		Vurderes gjennomført innenfor egne rammer.								
6.3.6	Økt kontingent i Østre Agder-samarbeidet (T) - nytt				RÅD	Frikjøp av HLF-leder, 28' i 18-19. b) Økt bruk av Utviklingssenter sykehjem (USHT) og videreføring av prosjektet Gode pasientforløp, 19. 'c) Legevaktsamarbeid, nødnett, velikeholdsavtale, 63'. d) Dykkerberedskap i brannvesenet, 35'. Beredskap + nødnett i ØABV, 175' i perioden. e) ØA skoleforum, 28' i 18-19.		Videreføring og videreutvikling av interkommunale samarbeid. Risør kommune må ta sin del av dette.		350		350		350		350
6.3.7	Fysioterapi (T) - nytt				RÅD	Tjenester: Lymfeødem, manuell terapi, psykomotorisk, barnefysioterapi		Med unntak av manuell terapi, har RK behov for tjenester som i dag tilbys i andre kommuner.		67		118		134		134
6.3.8	E-helsekoordinator (T) - nytt				RÅD	Koordinatorstillingen ligger i Risør kommune		Sentralt for å følge opp politiske vedtak knytta til velferdsteknologisatsinga.		85		85		85		85
6.3.9	Juridisk kompetanse (T)			6.7.7	RÅD	Det arbeides med at kommunene i Østre Agder skal få tilgang til juridisk kompetanse i Arendal kommune, eller opprette kommuneadvokatkontor som også kan kjøre saker i retten.		Rådmannen ser behov for god tilgang på juridisk kompetanse. Det ligger 300' i Rådmannens ramme.								

6.4 REGIONAL UTVIKLING: VI SKAL DELTA AKTIVT I UTVIKLING AV REGIONEN

	Tiltak	F L	M K	HP 17- 20	Ansv	Status juni 2017	Forventet igangsetting og Mål 2018 (2019-21)	Rådmannens vurdering	2018 I D		2019 I D		2020 I D		2021 I D	
6.4.1	Ladestasjoner el-bil (T)			6.4.1	ETT	14 ladepunkter er etablert. Stykkprisen er lavere enn antatt (redusert fra 50' til 30', inkludert graving/grøfting osv), og det er mottatt uforutsette tilskudd. Med samme gjennomføringshastighet vil planen fra 2017 være gjennomført i 2019. Det ønskes satt av midler i 20-21 for etablering utover planen.		Behovet er økende. Det søkes eksterne tilskudd og kommunens egenandel er et anslag. Det vil bli betydelige driftskostnader (strøm) og aktuelt å vurdere inntekter/avgift	660		720		300			300
6.4.2	Miljøfyrtårnsertifisering (T)			6.4.3	ETT	Ingen er sertifisert så langt. Det er kostnader for kommunalisen til Miljøfyrtårn, samt lisens for sertifiserte bygg. Mangler tydelige målsetninger og definert ambisjonsnivå som settes i Energi og klimaplan (2017)	2018: Fremstå som miljøbevisste og miljøengasjerte	Det er behov for noe midler til tiltak/utstyr og kurs.		80		80		80		80
6.4.3	Klimaregnskap (T)			6.4.4	ETT	Det utarbeides årlig klimaregnskap.	Utarbeiding av klimaregnskap er en kontinuerlig prosess.	Nødvendig for å oppfylle forpliktelsene i Miljøfyrtårnssertifisering og Klimapartner.		55		55		55		55
6.4.4	Videregående skole (P)			6.4.5	RÅD	Ordfører og administrativ ledelse har faste samarbeidsmøter med skolens ledelse.		Risør vgs er en viktig lokal og regional institusjon. Det er viktig at tilbudet opprettholdes og videreutvikles når Tvedestrand vgs står klar.								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

6.4.5	Trafikksikkerhetsplan (U)		6.4.6	ETT	Tiltak "Infrastrukturplan" er avgrenset til "Trafikksikkerhetsplan" av kapasitetshensyn. Prioriteres for å få tilgang til tilskuddsordninger. Behov for midler til konsulentbistand. Planstrategi: utarbeides i 2017-18, ønskes gjennomført med nyttilsetting av prosjektleder og sees i sammenheng med andre prosjekt i enheten.	Avventes.	Rådmannen kan ikke se at det er rom for kjøp av eksterne ressurser i 2018. Rådmannen må komme tilbake til vurdering av kapasitet og ressurser til arbeidet.								
6.4.6	Oppgradering av kommunale veier (T)		6.4.7	ETT	Ønsker å benytte kapasitet i 2018 til ytterligere oppgradering av Åmlandsveien og legge beløp fra 2019 til 18. Gjennomføring ihht vedlegg 4. Kr 300' legges inn årlig til vei i VA-prosjekter.	Behov for å legge inn en ekstra sum 300' i Plan for oppgradering som muliggjør å se belysning, kabelgrøfter, vei- og VA-arbeid samtidig: "Vei relatert til VA-prosjekter". Se vedlegg 4.	Asfaltering (investering) gir mindre behov for vedlikehold (drift)	2 800		300		155 0		155 0	
6.4.7	FV 416 (P)		6.4.8	RÅD	Risørveien er prioritert som nr 2 i Risør kommunes innspill til handlingsprogram for fylkesveier 2017-2019. To tiltak: a) Videre utbygging av gang/sykel-vei b) Generell utbedring. Risørveien er meldt inn til fylkeskommunens HP. Sees i sammenheng med E18 utbedring, se eget tiltak.	Drøfting av Risørveien og utvikling av lokalvegnettet vil være viktig i arbeidet med E18-planene.	Utbedring av Risørveien har stor betydning for utvikling av Risør sentrum og tettstedene langs veien. I tillegg har det stor betydning for utvikling av næringsliv og et regionalt bo- og arbeidsmarked.								
6.4.8	Stamveinett - E18 parsell Vinterkjær (P)		6.4.9	RÅD	E18 Dørdal - Grimstad er i Nye Veier AS' portefølje. Det er etablert samarbeid mellom fylkeskommunene/berørte kommuner om et interkommunalt plansamarbeid (§ 9 i PBL). Det ventes oppstart av plansamarbeidet høsten 2017, under ledelse av AA FK. Prosjektet vil ventelig kreve mye planleggingsressurser, RKs andel av dette blir ca 75'.	Planprosjekt igangsatt, som et interkommunalt plansamarbeid (§ 9 i PBL)	Etablering av bedre standard på E18 (trafikksikkerhet, framkommelighet) vil ha stor betydning for bo- og arbeidsmarkedsregionen, og for vekst og utvikling i Risør kommune, også innen reiseliv. Viktig at Risør kommune jobber for en effektiv og intuitiv påkobling til E18. Finansiering vurderes når saken og kostnad er avklart. Mulig fondsfinansiering.								
6.4.9	Aktiv på dagtid (T)		6.4.10	NAV	Tilbud etablert april 2017, for tidlig å evaluere tiltaket. Årsavgift til idrettskretsen er kr. 150'. NAV dekker egenandelen utfra et folkehelseperspektiv. Kr. 1100,- x 35 stk = kr. 38500,- Ved at vi ikke dekker andre treningstilbud for voksne kan det spares inn noe, vanskelig å tallfeste, ca 15'.		Viktig folkehelseiltak som kan nå et høyt antall personer. NAV dekker egenandel for sine brukere, kommunen må også se på løsninger for kommunens langtidssykmeldte ansatte. Videreføring vurderes etter ett år, hvor en også ser om det er synlig effekt på sosialbudsjett/-regnskap. Sees i sammenheng med aktivitetsplikt (eget tiltak)		120		120		120		120
6.4.10	Forskning og utvikling (T) - nytt			RÅD	Leder- og kompetanseutvikling ligger inne som egne tiltak, men det er behov for å sette ytterligere fokus på forskning og utvikling, ved å sette av en viss prosent av budsjettet til dette.		FOU Strategi for Østre Agder behandles politisk våren 2017. Slike satsinger er helt sentralt i videre utvikling av kommunen. Trappes opp over tid.				100		150		200

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2018-2021 side 22

6.4.11	Tiltak for bedring av tilstanden til vannområder - EUs vanddirektiv (U/T) - nytt				ETT	Vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram ble vedtatt av Klima- og miljødepartementet 1/7-2016. Kvalitetssikring av foreslåtte tiltak i tiltaksprogrammet pågår.	I 2017 skal tiltak kvalitetssikres og planlegges/utredes. Gjennomføring av tiltakene i periode 2018-2021.	Utbedring av forurensing av vannområdene i regionen må gjøres for å møte krav i EUs vanddirektiv. Utbedring av forurensinger starter med kartlegging/utredning av forurensingskilder. Arbeidet er en oppfølging av Bystyrets vedtak og krav fra Miljødirektoratet om oppstart av prosjekt i 2018. Kartlegges nærmere ifht behov og kostnader.		200		200				
6.4.12	Enøk/SD-anlegg i kommunale bygg (T) - nytt				ETT	Som energibesparende tiltak er det påbegynt installering av styringssystemer som kan optimalisere strømforbruket ved å tidsstyre temperatur, ventilasjon og lys i hvert enkelt bygg. Tiltaket bør videreføres for å få oppnå ytterligere redusert strømforbruk. Endelig kostnad er ikke utredet, men det satses foreløpig på en investering på 1 mill. kr.	Innstallering i diverse kommunale bygg.	ENØK-tiltak i kommunale bygg er viktig i kommuneplanens satsing på klima og miljø. Investering beregnes inntjent ved energieffektivisering.	1000							

6.5 ATTRAKTIVITET: VI SKAL VÆRE EN KOMMUNE DER FLERE FLYTTER INN ENN UT

	Tiltak	F L	M K	HP 17-20	Ansv	Status juni 2017	Forventet igangsetting og Mål 2018 (2019-21)	Rådmannens vurdering	2018 I D		2019 I D		2020 I D		2021 I D	
6.5.1	Båthavn Karolina (U/T)			6.5.3	BYG	RUV står for Utredning. 128/16: Regulering av nye båtplasser og parkering på Sandnes. Rådmannen kommer tilbake til bystyret med en sak for igangsetting av reguleringsplan for nye båtplasser og parkering mv på Sandnes ved Karolina der støtten på kr 100.000 fra OSS-vel tas inn. Evt. manglende midler i forhold til bidraget fra OSS vel tas fra driftsbudsjettet.	Planarbeidet startes opp i 2017-2018 i regi av RUV og forventes slutført i 2018.	Mulig privat eierskap og drift av kommunale båtplasser vurderes. Det er viktig å øke båtplasskapasiteten for å øke attraktiviteten av fritids-/helårsboliger i området. Egeninnsats fra RUV pluss 100 000,- fra velforeninga.								
6.5.2	Hovedplan vann og avløp (T)			6.5.6	ETT	Tiltak ihht handlingsplan i hovedplan VA (rulleres årlig) (vedlegg). Hasdalprosjektet forseres fra 2018 til 2017, se for øvrig vedlegg 3. Omprioriteringer kan bli aktuelt for å optimalisere gjennomføringen av prosjektene.	Tiltak ihht Hovedplan VA. Rulleres årlig.	Det er viktig å styrke gjennomføringstakten, ihht revidert plan og målsetningen "Vi skal vokse". Tiltak i VA-planen kan omprioriteres innenfor planperioden.	11 200		2 950		4600		4800	
6.5.3	Vedlikehold kommunale bygg (T)			6.5.7	ETT	Prioritering ihht vedlegg 5.		Vedlagte vedlikeholdsplan er med økonomisk ramme som i enhetens forslag. Rådmannen finner ikke rom for dette kostnadsnivået/denne framdriften og viser til stort forbruk i 2016/17 og mulige statlige midler.		2000 1000		1500 1000		1500 1000		1500 1000

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

6.5.4	Nedgravde renovasjonsløsninger (U)			6.5.8	ETT	Gjennomføring av tiltak sees i sammenheng med Reguleringsplan for sentrum. Geografisk plassering må defineres i bred planprosess før tiltak går til gjennomføring. Bevilget 1 mill i 2017, midlene overført til 2019.	Forventet oppstart i 2019, etter sentrumsplanarbeidet er fullført.	Ønskelig løsning. Etableringskostnader må også inn i RTAs budsjett.			1000					
6.5.5	Utvidelse av Trollstua barnehage (T)			6.5.9	ETT	Tiltaket er vedtatt i tidligere handlingsprogram og budsjett 2017. Det forventes noe økte kostnader gjennom nye myndighetskrav. Arbeidet ligger ute til prising, anbudsfrist i slutten av mai. Egen politisk sak for valg av løsning sett i forhold til kostnader i prosjektet kommer til behandling i juni.	Det er bevilget 4 mill ved oppstart høsten 2017 og ferdigstilt bygg i 2018.	Overføringer til private barnehager er styrt av hvor effektiv drift det er i kommunale barnehager. Behovet vurderes som å være tilstede for å igangsette bygging 2017. Det vil være økonomisk gunstig å øke kapasiteten i Trollstua. Bevilgning forses til 2017, jfr. PS i juni								
6.5.6	Utskifting av flytebrygger (T)			6.5.10	ETT	Tiltak iht Utskiftingsplan for flytebrygger kommunale båthavner (vedlegg)		Investeringsnivået reduseres av hensyn til andre investeringsbehov.	1000		1000		1000		1000	
6.5.7	Reguleringsplan Hasalen (T)			6.5.11	BYG	Rådmannen ser ikke at det per i dag er et stort behov for nye leiligheter i dette området ettersom Holmen skal opparbeides. I tillegg vil småbåthavn kunne være i konkurranse med private småbåthavner. Det er også usikkert om sprengningsarbeid i Hasalen bør gjennomføres etter at Buvikveien er oppgradert. Vurdering forskyves til 2019.	Det anses ikke å være et stort behov for denne typen leiligheter per i dag fordi utbygging pågår i Flisvika og vil trolig starte på Holmen i 2018. Prosjektet bør etter rådmannens vurdering tas ut av HP/ØP.	Prosjektet anses å være mindre viktig enn å ferdigstille Buvikveien og utbedre Fiskerihavna i forbindelse med utbygging på Holmen. Det anbefales å vurdere behovet på nytt i 2018.								
6.5.8	Utvidelse kirkegård og minnelund (U/T)			6.5.12	ETT	Avventer vurdering av konkrete tiltak ved Risør kirkegård. Påfylling Frydendal og minnelund på Frydendal og Risør ferdigstilles 2017. Oppfylling av Risør kirkegård må utredes nærmere før gjennomføring	Avventer avklaring om behov og løsning fra kirkelig fellesråd.	Flere uavklarte forhold knytta til Risør kirkegård må utredes. Kostnader til utredning og tiltak dekkes av tidligere bevilget beløp.								
6.5.9	Kommunedelplan strandsone (T)			6.5.13	BYG	Planarbeid pågår. Det kan bli behov for ekstern konsulent til KU. Ny offensiv overfor grunneiere må settes i gang.	Prosjektet overføres til RUV og tas videre i 2017-2018, med planlagt avslutning i løpet av 2018. Det tas kontakt med aktuelle grunneiere og prosjektet markedsføres bedre.	Arbeidet vil kreve mye interne ressurser.								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2018-2021 side 24

6.5.10	Reguleringsplan for Risør sentrum (U)			6.5.14	BYG	Prosjektplan under arbeid. "Verneplan" omtales heretter som "Reguleringsplan for Risør sentrum"	Planarbeidet vil pågå i hele 2018. Det er usikkert når det vil avsluttes fordi det er omfattende og arbeidsmengden avhenger av hvilken type innspill som kommer inn i prosessen.	Arbeidet vil kreve mye interne ressurser.								
6.5.11	Kulturminnevernplan (T)			6.5.16	RÅD	Planarbeidet er i slutfasen.	Tiltak i henhold til plan.	Det er viktig å følge opp planen med tiltak.								
6.5.12	Nærmiljø-, trafiksikkerhet og friluftsområder (T)			6.5.17	ETT	Diverse tiltak gjennomføres med eksterne tilskudd og kommunal egenandel.	Mål og tiltak ihht framtidig Infrastruktur-/trafiksikkerhetsplan, Plan for anlegg for folkehelse og fysisk aktivitet	Det tilstrebes å delfinansiere tiltak med eksterne tilskudd.	400		400		400		400	
6.5.13	Ferdigstilling av Moland Øst (T)			6.5.18	ETT	Trafo på Moland Øst er på plass. Behov for strømtilgang og ny strømtase ihht bedriftene som skal inn, ikke avklart. Asfaltering av veier, etablering av gangveier og trekkerør for bredbånd etableres etter at pågående sprengingsarbeider er ferdig. Investeringsbehov ihht etableringer.	Bestille el-trase prosjektering fra Agder Energi.	Moland Øst har foreløpig tilstrekkelig ledig næringsareal til å dekke forventet etterspørsel. Igangsetting av etappe 2 (13") og etappe 3 (12") forskyves til neste planperiode - alternativt gjennomføres i slutten av planperioden.								
6.5.14	Næringsområde Moland Vest (U/T) - nytt				ETT	Tomt for etablering av Datalagringsbedrift på Moland Vest krever kraftigere strømtilgang, samt utvidelse av nytt område.	Området er under utbygging av privat aktør.	Det ønskes å legge til rette for etablering av næring på området.								
6.5.15	Nytt næringsområde på Hestemyr (T)			6.5.19	ETT	Asplan Viak har levert kostnadsoverslag for ulike alternativ, hvor hele eller deler av området utvikles. Hele området: 25 mill eks moms. Redusert område: 14 mill eks moms. Vei og VA er uten moms, øvrige tomtekostnader med. Kvadratmeterpris avhenger av hvilket alternativ som velges.		Utbygging av Hestemyr prioriteres foran andre næringsområder. Det er kun én regulert næringstomt igjen på Hestemyr, og det er behov for nye sentrumsnære næringstomter, jfr mål i kommuneplanen. Rådmannen anbefaler å etablere vei og VA, samt ca 28 mål ferdige næringstomter.	7 000		7 000		-1500		-1500	
6.5.16	Samlokalisering av helsetjenester (T)			6.5.24	RÅD	Utredning av tiltak og kostnader formidlet politisk i mai. Etablering vil føre til inntekter i form av husleie fra private aktører, og økte driftsutgifter. 15 mill bevilget i 2017, totalt 40 mill.		Viktig tiltak med tanke på framtidig organisering og drift av kommunens helsetjenester.			25000					
6.5.17	Salg av Kragsgate 48			Nytt	RÅD	Ses som en del av finansiering av Helsehus ved endret behov for lokalene til helsetjenester.		Flytting av leger og helsestasjon gjør at bygget kan selges.					-4000			

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

6.5.18	Helseplan (U)			6.5.27	RÅD	Planarbeid ihttt vedtatt Planstrategi vurderes forskjøvet og sees i sammenheng med andre pågående prosesser og rullering av Kommuneplan.	Vurderes senere i perioden.	Viktig med forankring av tiltak som legges i enhetenes VP. Arbeidet vil kreve mye interne ressurser.								
6.5.19	Vormeliveien - trafikkisikring/utbedring (U)			6.5.31	ETT	Veien er under prosjektering med sikte på anleggstart i 2018.	Anleggstart i 2018. Kalkyle 9 mill.	Viktig trafikkisikringstiltak knyttet til barnehage, idrettsplass og Kalstadheia som har vært etterspurt i lang tid, og hvor vi har flere tomter som ikke er solgt. Finansieres med låneopptak fra Fylkeskommunen.		870		870		870		870
6.5.20	Terapibasseng Caspersensvei (T)			6.5.32	KUL	Vedtatt tilskudd på til sammen 300' i 5 år fra bassenget står ferdig. Fordeling av timer til brukergruppene behandles politisk i juni.		Rådmannen ser tilbudet som svært positivt. Besparelse i driftsutgifter som i dag brukes til å øke temperaturen i eget basseng (100') som går til fratrekk av driftstilskuddet på 300'. Forventes ikke ferdigstilt før H'2018, med allerede avsatte 100'.				200		200		200
6.5.21	Svømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T) - nytt				ETT	Tidligere utredning har estimert kostnad til rehabilitering av eksisterende (50 mill), tilbygg med terapibasseng (60-70 mill) mm. Det kan også legges fram erfaringstall på nybygg. Utredning ventes ferdig i 2017. Sees i sammenheng med varmeanlegg og øvrige anlegg på Kjempesteinsmyra.	Avventes i påvente av ny utredning.	Foreliggende utredninger og estimert kostnad for nybygg svarer på politisk vedtak om utredning. Bestilling på eventuelle ytterligere utredninger må konkretiseres politisk ved behandling av saken høsten 2017. Det vurderes svømmehall i eget bygg, sett i sammenheng med ny varmesentral.								
6.5.22	Møtesteder for ungdom (U/T) - nytt				KUL	128/16: Ungdomsklubb. "Rådmannen utreder muligheten for ungdomsklubb for ungdom mellom 13 og 18 år, inkludert egnede lokaler for virksomheten." Utredning har så langt funnet at det er mer hensiktsmessig å etablere/styrke møtesteder for ungdom. Sees også i sammenheng med tiltak innen sentrumsutvikling.	Eventuelle tiltak som resultat av utredning.	Rådmannen vil svare på bestillingen om ny utredning i 2017. Eventuelle kostnader til tiltak som resultat av denne vil legges fram som egen sak/innarbeides i senere handlingsprogram.								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2018-2021 side 26

6.5.23	Bredbåndstilgang (U/T) - nytt				RÅD	Muligheter og behov for utbygging i områdene Gjernes og Sandnes er delvis utredet. Dette ser ut til å være kostbare prosjekt, og det er pt lite interesse blant leverandørene i å se på mer omfattende prosjekt her. Dessuten har Sentrum/Torvet, Kunstparken, Næringshagen, med fler viktige områder i Risør by i dag mangelfull dekning. Videre arbeid krever kommunal satsing, med ressurser og kompetanse til prosjektopfølging, samt økonomiske tilskudd. Interkommunal prosjektstilling vurderes, og tas opp i Østre Agder.		Bredbåndstilgang er i dag like viktig infrastruktur som vei, vann og avløp, og er helt nødvendig for Risør kommunes attraktivitet, som sted å bo, besøke og drive næring. Sentralt med tanke på utvikling innen velferdsteknologi. Det vil i deler av kommunen trolig være for kostbart å etablere bredbåndstilgang via fiber, og mobile løsninger er under stadig utvikling. Feltet er såpass krevende at det må settes egnede personellressurser til dette, skal kommunen satse videre. Muligheten for å få statlige og regionale tilskudd styrkes dersom kommunen selv setter av midler til utbygging. Rådmannen finner ikke rom for å prioritere kostnaden før senere i perioden.				200					
6.5.24	Kyststi (U/T) - nytt				BYG	Tiltaket er tidligere omtalt innenfor RUV-satsingen. Mulighetsskisse er utarbeidet og det er muligheter for eksterne tilskudd ved å utvikle nye løsninger (FOU-prosjekt, 11 mill). Beregna kostnad for gjennomføring av prosjektet er 15 mill. Investor Kamperhaug vil bidra med 1 mill.		Egen sak før sommeren.				18750					
6.5.25	Kontroll avløpsvann (T) - nytt				BYG	Bystyret vedtok ifbm budsjett 2017 at det skal startes et prosjekt som omhandler kontroll av avløpsvann fra eneboliger/fritidsboliger samt næringseiendom. Rådmannen har fullmakt til å innhente ekstra hjelp. Enhet for plan og byggesak leder prosjektet og vil komme tilbake til Bystyret med egen sak i løpet av 2017-2018.		Det stipuleres foreløpig ingen kostnader da det er usikkert om det er nødvendig med innleid hjelp.									
6.5.26	Flytte til sentrum (U/T) - nytt				RÅD	Under vurdering. Sak til behandling høsten 2017.		Bruk av eksisterende kommunehus må først avklares. Rådmannen vurderer det som et viktig tiltak, både med tanke på sentrums- og organisasjonsutvikling.									
6.5.27	Nye Torvet (T) - nytt				RÅD	Vedtak i bystyret om utredning/nøkernt prosjekt Nye Torvet (i forbindelse med torvreglementet). Prosjektet vil ventelig konkretiseres ytterligere i løpet av høsten 2017.	Mulig prosjektgjennomføring i 2018.	Rådmannen vurderer dette som et viktig sentrumstiltak. Medvirkning fra barn/unge er sentralt. Sentrumsutvalget er også en medspiller.									
6.5.28	Åpningstider Bibliotek (T) - nytt				KUL	Utvidet åpningstid for bibliotek som møtested og studieplass	Vurderes iverksatt i planperioden.	Vurderes gjennomført innenfor egne rammer.									

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

6.5.29	Ridehall på Gjernes (T) - nytt				KUL	Hrimfaxi hesteklubb søker om kommunale midler for etablering av ridehall på Gjernes. Tomt er skilt ut, men det har hittil ikke vært mulig å bygge hallen, da finansieringen ikke er på plass. Søknad om tilskudd ble innvilget av kommunen i 2014 (500') og tippemidler (1,5 mill)		Forutsetningene er endret etter at saken ble behandlet i 2014, men Rådmannen anbefaler å opprettholde vedtaket om kommunalt tilskudd på 500' fra disposisjonsfond, forutsatt at Hrimfaxi selv finner finansiering for resterende 1 mill.		1500 500						
--------	--------------------------------	--	--	--	-----	--	--	--	--	-------------	--	--	--	--	--	--

6.6 ATTRAKTIVITET: VI SKAL HA MER BESØK

	Tiltak	F L	M K	HP 17-20	Ansv	Status juni 2017	Forventet igangsetting og Mål 2018 (2019-21)	Rådmannens vurdering	2018 I D	2019 I D	2020 I D	2021 I D
6.6.1	Parkeringsløsninger i sentrum (U/T)			6.6.1	ETT	Arbeid med helhetlig parkeringsplan pågår og ventes ferdigstilt høsten 2017. Midlertidige strakstiltak er iverksatt.	Tiltak gjennomføres i henhold til plan.	Rådmannen kommer tilbake til tiltak og beløp.				
6.6.2	Bobilparkering på Tjenna (U/T)			6.6.2	ETT	Etablering av wc/dusjanlegg er kostnadsestimert til nærmere 2 mill. Strømtilgang ble etablert i 2016. Midlertidig, mobil toalettinnretning vurderes leid inn i sesongen.		Bobilparkeringen er midlertidig, og rådmannen ser ikke etablering av wc/dusjanlegg for 2 mill som mulig å gjennomføre. Reduserte inntekter forventes ifht tidligere estimat.		-100		-100
6.6.3	Kommunale kaier (T)			6.6.4	ETT	Se handlingsplan for utbedring av kaier, vedlegg 7.	Tiltak ihht rullert handlingsplan	Kostnader til vedlikehold av kommunale kaier tas av ubrukte midler.			800	
6.6.4	Støtte til Risør Trebåtfestival (T)			6.6.5	KUL	Rådmannen mottok 31/5-17 søknad fra Trebåtfestivalen om økt tilskudd til drift og utvikling. Stiftelsens regnskap viser overskudd de siste årene, og en positiv utvikling i egenekapitalen.		Tiltaket er vurdert i Kulturplan og støtten bør inngå i fellespotten. Ved overgang til ny styreform lå det i premissene at festivalen skulle være selvberende på sikt. Rådmannen innstilte i forrige HP/ØP på en gradvis nedtrapping av tilskudd. Tilskuddet kommer som tillegg til 100' som ble lagt fast i ramma til Kultur f.o.m '16.		100		50
6.6.5	Havneplan (U)			6.6.6	ETT	Arbeid ikke påbegynt. Sees i sammenheng med/inkluderes i Reguleringsplan sentrum.		Avvente planarbeid ihht intern kapasitet. Sjøarealet i havna tas med i Reguleringsplan for sentrum.				
6.6.6	Strømforsyning Solsiden (T)			6.6.7	ETT	Under festivalene legges provisoriske forsterkninger for strømforsyningen langs Solsiden som koster arrangørene en del penger. De etterspør bedre permanent strømforsyning til området. Agder Energi Nett skal legge ny kabelgrøft fra Torvet og ut langs Solsiden. I denne anledning bestiller kommunen ekstra trekkerør for å dekke en framtidig strømforsyning til Solsiden, sees i sammenheng med opprusting av veilysanlegg langs Solsiden.	Vurderes i 2019.	Kostnadene til dette vil være beskjedne og dekkes over ordinært driftsbudsjett. Etablering av strømforsyningen kan foreløpig kalkuleres til 300'. Festivalene sparer en del penger på en slik etablering – finansieringen må avklares.	300			

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2018-2021 side 28

6.6.7	Levende lokaler (U) - nytt				RÅD	Prosjektet skal bekjempe og forebygge sentrumsdød og drives av DOGA, med en faglig referansegruppe, følgeforskere fra NIBR og et nettverk av kommuner (bl.a. Risør og Arendal) og aktører som jobber med sentrumsutvikling. Deltakerkommuner kan søke om tilskudd til prosjekter som bidrar til innovasjon og levende lokaler. Risør kommune ønsker å søke sammen med Risør By AS og foreninger/ interesseorganisasjoner. Risør kommunes bidrag er til kostnader som ikke dekkes av tilskuddsordningen.	Prosjektet vil igangsettes høsten 2017, i samarbeid med Risør by AS og interesseorganisasjoner. Søknad vil leveres i slutten av mai 2017. Målet for 2018 er at prosjektet skal være i drift. Det er ikke behov for kommunale midler ut over tilskuddet i 2018.	Tiltaket vurderes som positivt og innovativt, og kan bidra til ny bruk av en sentrumslokale. Risør kommune får mye for pengene, ved at resten av prosjektet finansieres gjennom DOGAs tilskuddsordning og samarbeidet med Risør By AS og private/ organisasjoner.	50							
6.6.8	Utbedring av lekeplasser i Risør sentrum (U/T) - nytt				RÅD	Hasdalsparken er tre år gammel og det er behov for vedlikeholdstiltak. I Steinramla er det en forfallen leikeplass hvor velforeningen har utarbeidet tegninger for opparbeidelse. De behøver økonomisk bistand for å få gjennomført prosjektet. Leikeplassen i Kjæret kunne hatt noen flere apparater/ benker. Her finnes det ingen velforening, eller noen som tar ansvar. Risør Frikirke foreslår samarbeid med kommunen om opparbeidelse av uteplass/ offentlig sitteplass/ leikeområde bak Frikirka.	Eventuelle tiltak som resultat av utredning.	Lekeplassene i Risør sentrum har en annen bruk en smålekeplasser i beboerstrøk fordi de brukes av byens besøkende/ gjester, og derfor er det naturlig at kommunen tar et større ansvar, i samarbeid med velforeningene.								
6.6.9	Sentrumsutvalget (U/T) - nytt				RÅD	Etablering av sentrumsutvalget ble vedtatt i bystyret i februar 2016. Sentrumsutvalgets mandat og sammensetting vil vedtas i bystyret i løpet av høsten 2017. Det er ønskelig at Sentrumsutvalget rår over noen midler for å gjennomføre positive sentrumstiltak, f.eks en Your Street-konkurranse eller andre tiltak som sentrumsutvalget vurderer som viktig.	Sentrumsutvalget etableres høsten 2017 og vil bidra med konstruktive innspill og gode vurderinger ofr byutviklingen i Risør. De bruker tildelte midler til å gjennomføre tiltak, f.eks en Your Street-konkurranse.	Ordfører lager sak til bystyret. Rådmannen har sekretariatsfunksjon.	100							

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

6.7 ORGANISASJONS- OG TJENESTEUTVIKLING

	Tiltak	F L	M K	HP 17-20	Ansv	Status juni 2017	Forventet igangsetting og Mål 2018 (2019-21)	Rådmannens vurdering	2018 I D	2019 I D	2020 I D	2021 I D				
Rådmannen																
6.7.1	Egenkapitalinnskudd KLP (T)			6.7.1	RÅD			Må finansieres av investeringsfond.	1 650		1 700		1750		1800	
6.7.2	Kompetanseheving (T)			6.7.2	RÅD	Tidligere seniortiltak. Arbeidet med Seniorplan ventes ferdigstilt i løpet av høsten 2017.		I forbindelse med Seniorplan vurderes tiltak og behov for eventuelle midler til dette. Dette må sees i sammenheng med øvrig kompetanseplanlegging i kommunen.		350		350		350		350
6.7.3	Lederutviklingsprogram (T)			6.7.4	RÅD	Lederutvikling er et viktig element i Kommuneplan 2014-20 under stadig utvikling.		Rådmannen ser behov for videreutvikling av ledere i kommunen innenfor en fast struktur.		200		200		200		200
6.7.4	Styrking personal (HR) og organisasjonsutvikling (T) - nytt				RÅD	Rådmannens ressurser knyttet til overordnet arbeid med personal (HR) og organisasjonsutvikling er redusert (bla. bortfall av jurist). En liten og dyktig stab har fokus på drift og «brannslukking» og i liten grad på utvikling og fornying (bl.a. digitalisering)	Oppstart 1.1.2018	Rådmannen ser et stort behov for en styrking knyttet til HR og organisasjonsutvikling, sentralt i rådmannens ledergruppe. Stillingen vil bli sentral i utviklingen av Risør kommune som en attraktiv, moderne og kompetent arbeidsgiver og tjenesteleverandør. Stillingen vil få en sentral pådriverfunksjon i arbeidet med modernisering og digitalisering av kommunale tjenester.		750		750		750		750
Oppvekst og integrering																
6.7.5	Diverse ombygginger Fargeskrinet barnehage (U/T)			6.7.7	ETT	Garderober etablert med spillemidler til Idrettslaget Idun har vært benyttet til kontorplasser for pedagoger for å imøtekomme lovens krav. Kriterier knytta til bruk av arealet og mulighetene for å omdisponere det er uklart. Ansatte melder behov for å sette inn dører ut til plattingen fra hver avdeling, for å lettere forflytte barn og vogner. Sees i sammenheng med etablering av kontorløsning.	2018: Utrede løsning for tilfredsstillende antall kontorplasser for pedagoger. Gjennomføring i 2019. Etablering av dører ut til platting fra hver avdeling gjennomføres i 2018.	Det er behov for å bedre kontorforholdene og tilgang til avdelingene fra platting.	200		500					
6.7.6	Oppgradering uteleker barnehager (T)			6.7.8	BHG	Utstyr i barnehagene slites ut over tid.		En viss utskifting er nødvendig for å opprettholde standard i de kommunale barnehagene.	100							
6.7.7	Vinduer på Risør ungdomsskole (T) - nytt				ETT	Vinduer/karmer er i dårlig forfatning og må skiftes ut	Gjennomføres i 2018.	Vurderes også som et enøk-tiltak.	3750							

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► **Handlingsprogram og økonomiplan 2018-2021 side 30**

6.7.8	Merkantil ressurs/kontroller (U/T)			6.7.10	RÅD	Store tilskudd, refusjoner mm innen habilitering og flyktningtjenesten. Behov for å sikre arbeidet med riktig kompetanse og frigjøre ressurser for fagfolk i HAB og EBOI		Rådmannen ser behov for en merkantil ressurs/ kontroller for å håndtere økonomien. EBOI og HAB må vurdere hvilke oppgaver som kan skilles ut til en slik funksjon. Viktig å utnytte digitale verktøy til effektivisering av arbeidet. Tiltaket må utredes videre mht organisering og Enhet for bosetting, opplæring og inkludering (EBOI)		350		350		350		350
6.7.36	Samlokalisering av enhet for bosetting, opplæring og inkludering (U/T) - nytt				EBOI	Enheten er i dag splittet med VIRK lokalisert ved Risør videregående skole mens resten av enheten er lokalisert i Kommunehuset	Utredes i 2018. Tidspunkt for evt. igangsetting avhenger av beslutning og framdrift knyttet til bla. prosjektet vedr. evt. flytting av administrasjonen til byen. Midlertidige løsninger med f.eks bruk av flere brakker må vurderes.	Enheten har samlet spilt inn at det er et stort behov for at enheten blir samlokalisert. Dette var også framhevet som et viktig poeng i rapporten som lå til grunn for opprettelsen av enheten i 2016. En evt. samlokalisering må sees i sammenheng med bla. prosjektet vedr. evt. flytting av administrasjonen til sentrum.								
Helse og omsorg																
6.7.9	Videreføring av styrket tilbud innen rus/psykisk helse (T)			6.7.13	OMS	Aktivitetstilbud rus/psykisk helse har vært finansiert med midler fra FM. Tilskuddet opphørte januar 2017 og må videreføres med kommunale midler.		Tiltaket omfatter de dårligst fungerende brukerne innen psykisk helse/rus og har vist seg svært fornuftig og rasjonelt. Statlig satsing på 300 mill kan medføre ekstra tilskudd til feltet.		600		600		600		600
6.7.10	Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)			6.7.17	OMS/ HAB	Infrastruktur til velferdsteknologi er etablert i 2017. Anbud på velferdsteknologi ligger ute, uklart om det blir innkjøp eller leasing og avsatt beløp i 2017 er så langt ikke brukt opp.	Tidsperspektiv sees i sammenheng med årlige kostnader	Satsing på velferdsteknologi vil styrke de samlede helse- og omsorgstjenestene, inkludert HAB.	500		500		500		500	
6.7.11	Stillingshjemler/ressurser (T)			6.7.19	OMS	Flere brukere med mer omfattende behov gir større press på avdelingene i OMS. Det er behov for mulighet for økt bemanning ved "topper" inkl. kontinuerlig vurdering av mulighet for høyere stillingsprosjenter og reduksjon i bruk av flyt turnus		Avdelingene må i større grad ha mulighet for ekstra innleie ved krevende tilfeller som f.eks. terminal- pleie. Viser til lave KOSTRA-tall for omsorg. Enhetens ramme ble styrket med 350' i 2016, og Rådmannen ser behov for å styrke den ytterligere i perioden.		950		950		950		950

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

6.7.12	Ombygging/ Tilpasning Orreveien (T)			6.7.22	ETT	Tiltaket er under prosjektering med forutsatt oppstart høst 2017. Utredning gjennomført med omfattende brukermedvirkning. Husbanken delfinansierer utbyggingen.	Forutsettes ferdigstilt i 2018.	Viktig tiltak pga endret alderssammensetning ved Orreveien RS beboere. Vil øke tryggheten, og gi organisatoriske og kvalitative forbedringer. Tiltaket vil medføre økte leieinntekter. Gjenstående midler fra 2016 og bevilgning for 2017 på 4,5 mill gir samlet 6,9 mill til ferdigstillelse	5000	-100		-100		-100		-100
6.7.13	Heimen Sandnes (U/T)			6.7.23	ETT (HAB)	Behov for nytt tak, ny kledning inkl etterisolering, maling og nye vinduer.		Nødvendig investering skal bygget fortsatt kunne benyttes.	2500							
6.7.14	Boligtilbud uten heldøgns tilstedeværelse (U/T)			6.7.24	HAB	Utredningsarbeidet planlegges igangsatt i 2017.	Sannsynlig ytterligere utredning, kartlegging i 2017 og 2018. Derfor også lokalisering og eieforhold uavklart. Ventes ikke gjennomført før mot slutten av perioden.	Nødvendig tiltak for å møte nye og endrede behov. Utredning som pågår helt nødvendig. Gjennomføring av tiltak; for tidlig å fastslå plassering, driftsform mv. Progresjon knytter seg til flere prosjekter, bl.a. mulighet for omsorgsboliger i Tjennasenteret (eget tiltak)								
6.7.15	Aktivitet for økonomisk sosialhjelp (U/T)			6.7.26	NAV	Gruppen tar oppdrag i flyktningtjenesten, med rydding av diverse områder for søppel, vegetasjon mm., noe mot time-/oppdragsbetaling. Ved å utvide fra 60 til 100% arbeidslederstilling (som Gjerstad og Tvedestrand) og tilbud 5 dager/uka kan vi få til bedre effekt og tilby aktivitet for flere grupper (f.eks. språkpraksisplasser). Kurstilbud som jobbkubb og utarbeidelse av videre planer for den enkelte bakes inn i opplegget. Dersom det kommer ytterligere midler over statsbudsjettet til dette formålet trekkes fra. Fortsatt vederlagsfri disponering av Prestegata 9 forutsettes.		Svært positivt tiltak, som en reetablering av "Arbeidspatruljen". Tilbudet er knyttet til lovpålagt aktivitetsplikt for dem < 30 år med økonomisk sosialhjelp. Driftsutgiftene skal dekke lønnsmidler og utstyr/innkjøp, og forventes helt eller delvis dekket av statlige tilskudd. Rådmannen viderefører tiltaket som i 2017 med 60% stilling, men ser ikke rom for å utvide fra 300' til 670' som ønsket. Skal tilbudet videreutvikles og økes til full stilling (750') forutsettes statlige tilskudd.		670 300		670 300		670 300		670 300
6.7.16	Økt bemanning ved NAV sosial (T)			6.7.27	NAV	Det er i dag 6,4 årsverk i NAV sosial (0,40 årsverk på ansvar 135 og 6 årsverk på ansvar 133). Med økningen i bosetting av flyktninger de siste årene påvirker tjenesten både innenfor og etter 5-årsperioden: saksbehandling økonomisk sosialhjelp, gjeldsrådgivning/forvaltnings-avtaler, i ung-team, samt merarbeid knyttet til administrering av aktivitetsplikten.		Det er store utfordringer knytta til NAV sosials område (kategori rød i kommunebarometeret). I tillegg vil Rådmannen også se nærmere på hvordan tilbakeføring av ansvar for flyktning til kommunen slår ut ifht ressursdisponering totalt og det må sees i sammenheng med tiltak Aktiv på dagtid og styrking av bemanning/fordeling med EBOI.		370		370		370		370

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2018-2021 side 32

6.7.17	Styrket helsestasjon (T)		6.7.28	Helse	Regjeringen fortsetter å satse på helsestasjon- og skolehelsetjeneste gjennom tildeling av frie midler til formålet. Det er gjennomført undervisning i psykisk helse på 3. og 5. trinn i barneskolen og på VG1 i videregående skole. Det planlegges undervisning for ungdomsskolen som skal gjennomføres før sommer 2017.	Videreføre undervisning i psykisk helse i grunnskole og videregående skole. (I videregående skole må arbeidet ses i sammenheng med skolens satsing på VIP; Veiledning og informasjon om psykisk helse i skolen.)	Rådmannen legger til grunn statlig satsing på tidlig intervensjon b.la. via Helsestasjonsarbeidet i budsjettarbeidet for 2017. Læring opp mot livsmestring er meget viktig.								
6.7.18	Kommunepsykolog (T)		6.7.29	Helse	Man har ikke lyktes med å tilsette psykolog. Dette er rapportert til fylkesmannen og pengene er søkt overført til 2017. Det forventes at delfinansiering vil være mulig også i årene framover. Utdanning å rekruttere rett kompetanse. Det planlegges en ny utlysning av stillingen, og det vurderes å gjøre det til et interkommunalt tiltak.	Lykkes med tilsetting av psykolog i kommunen	Rådmannen vil gjøre en kontinuerlig vurdering av finansiering av tiltaket. Stillingen har vært lyst ut tre ganger, men har ikke lykkets å ansette. Lyses ut igjen, også forutsetning for å beholde midlene. Ser på mulig samarbeid i Østre Agder, da det har vist seg vanskelig å rekruttere til stillingen. Skal være på plass i 2020 ihht ny lov.								
6.7.19	Opprette ny legehjemmel (T) - nytt			RÅD	Det er i dag 6 legehjemler + turnuslege. Det bør til enhver tid være 350-700 ledige listeplasser i Risør kommune, kapasiteten er i dag sprenget (også i Tvedestrand). Den faglige ledelsen og kommunens styring er svak. Turnuslegestillingen (viktig samfunnsansvar, men til dels ustabil tilgang og kompetanse), ønskes omgjort til fast legehjemmel. Om det skal være fastlønnet av kommunen eller privatpraktiserende lege er under vurdering.		Forutsatt legenes positive innstilling, ønskes utlysning av ny legehjemmel slik at kommunen totalt har 7 legehjemler. Ny legehjemmel bør fortrinnsvis tildeles en kvinnelig lege. Ønsker først å forsøke å rekruttere til O-liste. Fastlønna stilling kan være krevende økonomisk, men lettere å rekruttere. Viktig å jobbe videre med organisering og faglig styring av legene.								
6.7.20	Utskifting til el-bil og en ekstra bil til punkttjenester (T) - nytt			HAB	Caddy som benyttes på Sandnes bør skiftes ut pga mye reparasjoner og behov for trygghet. Vurderer leasing av el-bil om en kan oppnå tilstrekkelig kvalitet. Ønskes å benyttes til frakt av ansatte, utstyr, men også brukere i HAB.		Innsparing på reparasjon sees i forhold til kostnad på nåværende bil. Behov for ytterligere en bil til punkttjenester. Må sees i sammenheng med RKs bilpark totalt, og RKs el-bilsatsing								

6.7.21	Anskaffelse av ny minibuss (T) - nytt				HAB	Bussen er 13 år gammel. Betydelige driftskostnader 2016, rust, godkjent men vurderer løpende sikkerhet. Har vurdert at den bør på plass 2018. Bør være 16+1 plasser. Stort antall når det er påkrevd, luft og mulighet for rullestoler når det er påkrevd. Med god drift bør en ny bil kunne brukes noe mer enn i dag – også til andre kommunale formål. Usikker på inntekspotensialet, men noe på salg og reduserte servicekostnader. Mye fagarbeid foregår ifbm transport, ikke likegyldig hvem som er sjåfør, derfor mindre aktuelt å vurdere taxi/rutebil. Ønsker heller å vurdere egenbetaling for transport.		Ny buss er helt nødvendig for å opprettholde drift/aktivitet. Vil også kunne brukes til flere formål enn i dag. Anbefaler ikke leasing. Egenbetaling for transport planlegges.	850	-40		-10		-10		-10
6.7.22	Bygge opp punkttjenester (U/T) - nytt				HAB	Det kommer inn flere nye brukere i perioden, og brukergruppa har endra seg. Påførende er tydelige på at institusjon/heldøgns pleie ikke er ønskelig. Trappes opp over 4 år. Må tilføres som nye midler, men dersom det kommer til større endringer i drift på et av ressursentrene, sees dette i sammenheng med denne opptrappingen. Vise en retning på fremtidig tjeneste.	2018: 2 årsverk 2019: ytterligere 1 årsverk 2020: ytterligere 1 årsverk 2021: ytterligere 1 årsverk. Mot slutten av perioden og lengre fram i tid forventes innsparing på dreiiing i organisasjonen og tjenestetilbudet, med redusert institusjon og 1-til-1 bemanning.	Satsing i tråd med dreieingen innen pleie- og omsorg, med å tilby punkttjenester og utnytte velferdsteknologiske løsninger. Flere brukere med behov innen HAB og psykisk helse forutsetter tett samarbeid. Mulig innsparing ved å gi tjenester på riktig nivå og bistå brukerne i å være mest mulig selvhjulpne, selvstendige og trygge. Kan bli nødvendig å utvide kapasitet også bygningsmessig, kommunalt/privat - eie/leie. Her vil det kunne komme økte kostnader i perioden. Rådmannen har ikke funnet rom for økte driftsrammer i perioden, og tiltaket må vurderes innenfor ramma.		1600		2400		3200		4000

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2018-2021 side 34

6.7.23	Møtepunkter for ansatte i turnus - utvidelse av stillingsstørrelse (T) - nytt				HAB	Innsparinger i turnuser har over tid redusert "møtepunkter" mellom ansatte, mellom ansatte - ledelse og muligheten for ansatte til å bidra inn i utviklingsarbeid. Dette går ut over internkontroll og utvikling av tjenesten, veiledning og tydelig forventningsavklaring. Parallelt øker kravene fra tilsynsmyndighetene til dokumentasjon, arbeid med tvang og oppfølging av vold- og truslesituasjoner. Enheten tar grep for å bøte på dette. Gruppeansvarlig frigjøres noe mer (10%) til veiledning og tilsvarende timer legges inn i turnus til den enkelte (eks. 4 timer i en 6 ukers turnus). OMS har bygd opp gode hjemmetjenester, bl.a. via møtepunkter (felles oppmøtested, arbeid i team, egne personer tatt ut til å styre arbeidslister, flere ansatte bidrar i utviklingsarbeid mv).	Ønsker over en treårsperiode å styrke budsjettet for å skape rom for å gjenopprette nødvendige møteplasser. Forventer med dette å få nødvendige strukturer, kompetanse og digitale løsninger etablert til å redusere behovet for fellestid.	Arenaer og rammer er viktig, men særlig kvaliteten og gjennomføring av opplæring, oppfølging/ ledelse. Bruk av små stillinger - hvordan få til kompetanseheving og oppfølging av disse; hvordan oppnå kontinuerlig oppfølging og kompetanseutvikling av alle ansatte, samt hvordan elektroniske løsninger kan redusere behov for å møtes fysisk. Felles møteplasser må også prioriteres, både ved å legge til rette for det gjennom turnus, og øke de ansattes deltakelse. Rådmannen har ikke funnet rom for økte driftsrammer i perioden, og tiltaket må vurderes innenfor ramma.		2400		2400		2400		
6.7.24	Kompensasjon for lovpålagte tjenester HAB - (T) - nytt				HAB			Styrking som følge av økt behov for ressursinnsats og bortfall av inntekter.		1000		1000		1000		1000
6.7.25	Utvikling av Frydenborgsenteret (T) - justert				OMS	Mulighetsstudier utført. a) 12-18 nye omsorgsboliger. Hovedbygning prioriteres til personer med demens, frittstående flermannsboliger til somatisk og psykiatri med punkttjenester. b) Ny parkeringsløsning grunnet reduksjon i antall plasser ved etablering av hjelpemiddellager og økt antall boenheter. c) Kurs-/kompetanselokaler for 50+ deltakere. Kan legges over hjelpemiddellager. d) Hjelpemiddellager, 4 750 mill bevilget i HP/ØP 2017-20, pkt. e) Utbedring uteområdene ved demensavdelingen. Bevilget 50' i HP/ØP 2017-20, pkt.	Bygging av hjelpemiddellager skal iverksettes så snart som mulig. Rasjonell drift avgjørende for å møte de demografiske utfordringene. 4 750 mill bevilget i HP/ØP 2017-20.	Prosjektet forutsetter god prosjektstyring fra ETT, slik at OMS ikke belastes unødig med planlegging, gjennomføring og ferdigkontroll. Definisjon av nødvendig helsehjelp og rasjonell drift forutsetning for valg av løsninger. Det beregnes tilskudd på 1,4 mill per omsorgsbolig som går til fradrag på totalkostnaden. Kostnader til p-løsning og kurs-/kompetanselokaler utredes nærmere.					45000			
6.7.26	Utvikling av Tjennasenteret (T) - nytt				OMS	10 nye omsorgsboliger på Tjenna som erstatning for ca 20 boenheter som i dag er uegnet og står tomme. Andre drifts-/og eierformer enn kommunal kan vurderes. Beboere som kan motta punkttjenester i bistand til å klare seg mest mulig selv, knyttet både til OMS og HAB - her prioriteres beboere som kan benytte beliggenheten i sentrum.		I tillegg til utvikling på Frydenborg er det behov for økning med 10 nye boenheter på Tjenna, med punkttjenester. Det beregnes tilskudd på 1,4 mill per omsorgsbolig som går til fradrag på totalkostnaden.							25000	
6.7.27	El-biler omsorgsenheten (T) - nytt				OMS	El-biler er i dag dyrere å lease enn andre, derfor behov for å legge inn økonomi til dette. Reduserer på den annen side drivstoffutgifter.		Kostnaden må tas innenfor eget budsjett.		100		50		50		50

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

6.7.28	Kompensere flytturnuser til faste stillinger (T) - nytt				OMS	Flere faste, større stillinger og økt grunnbemanning fører til noe høyere lønnsutgifter.		Rådmannen viser til redusert ressursinnsats til enkeltbrukere, samt styrking av området de siste årene og finner ikke rom for å utvide ytterligere. Tiltaket må vurderes innenfor enhetens ramme.		1500		1500		1500		1500
Samfunnsutvikling																
6.7.29	Oppgradering av kartgrunnlag (T)			6.7.31	BYG			Kartgrunnlag er ferskvare og det er viktig med jevnlig oppgradering.	100		300		100		200	
6.7.30	Biler og utstyr (T)			6.7.33	ETT	Innkjøp ihht vedlegg 2.		El-biler prioriteres der det er mulig.	1 200		2 250		3000		1500	
6.7.31	Brannvarsling og ledelys i kommunale bygg (T)			6.7.35	ETT	Behov for utskifting i flere bygninger og sentral styring.		Viktig sikringstiltak som må prioriteres høyt. Prioritere Frydenborgsenteret m/boliger, Tjenna og Politistasjonen	750		750					
6.7.32	Nye stoler og gulvdekke i Dikken (T)			6.7.40	KUL				350							
6.7.33	Prosjektingeniør (T) - nytt				ETT	Det er behov for å øke gjennomføringskapasiteten på prosjekter. Målsetning å redusere kostnader ved tettere prosjektstyring og innkjøp/rammeavtaler mv.		Framfor å etablere en fast stilling, ønsker Rådmannen å bruke prosjektstillinger når det er behov for ekstra prosjektstyring.		750		750		750		750
6.7.34	Rehabilitering demning Garthetjenn (U/T) - nytt				ETT	Det er behov for å utrede tilstanden til demninga av Garthetjenn, med alternativ å rehabilitere eller fjerne demningen. Tidligere funksjon som alternativ kilde til vannforsyning er ikke lenger aktuell. Mulig finansiering som VA-prosjekt.		Viktig tiltak av beredskapsmessige hensyn.	300							
6.7.35	Rehabilitering av grøftetrasé for gatelys langs sidsiden (T) - nytt				ETT	Gatelysene langs sidsiden har ikke virket ordentlig på flere år. El-anlegget er i dårlig forfatning og må erstattes med nytt.		Nye lysstolper og –armaturer vil også vurderes i 2020.			300		150			

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

DEL IV:

ØKONOMIPLAN

7) Investeringsplan for perioden

Avsnittet oppsummerer investeringstiltakene som er foreslått i tiltaksoversikten tidligere, samt behov for andre bevilgninger som følger av tidligere vedtak.

7.1 FORSLAG TIL INVESTERINGSPLAN FOR PERIODEN

På de neste sidene følger en oppstilling av alle forslag til investeringer i perioden. Stort sett alle prosjektene er omtalt i Handlingsprogramdelen, og det følger derfor ikke noen omtale av det enkelte prosjekt i dette kapittelet.

Kolonnene i tabellen viser;

- Tekst/beskrivelse av tiltaket
- Mva-kompensasjonsvurdering av tiltaket
- Brutto investeringskostnad pr år i planperioden
- Andel som finansieres gjennom mva kompensasjon
- Andel som finansieres gjennom salg, tilskudd eller investeringsfond
- Andel som finansieres gjennom låneopptak

Investeringsplan 2018-2021 (i hele 1000)		2 018				2 019				2 020				2 021			
Tiltak	MVA-komp	INV Bto	Viva-komp	Annen fin.	Lån	INV Bto	Viva-komp	Annen fin.	Lån	INV Bto	Viva-komp	Annen fin.	Lån	INV Bto	Viva-komp	Annen fin.	Lån
Vareheis i Kunstparken (T) - nytt	0 %	500	0	0	-500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ladestasjoner el-bil (T)	0 %	660	0	0	-660	720	0	0	-720	300	0	0	-300	300	0	0	-300
Oppgradering av kommunale veier (T)	100 %	2 800	-550	0	-2 250	300	-60	0	-240	1 550	-310	0	-1 240	1 550	-310	0	-1 240
Enøk/SD-anlegg i kommunale bygg (T) - nytt	100 %	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hovedplan vann og avløp (T)	0 %	11 200	0	0	-11 200	2 950	0	0	-2 950	4 600	0	0	-4 600	4 800	0	0	-4 800
Nedgravde renovasjonsløsninger (U)	100 %	0	0	0	0	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0
Utskifting av flytebrygger (T)	0 %	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000
Nærmiljø-, trafikksikkerhet og friluftsomr. (T)	100 %	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320
Nytt næringsområde på Hestemyr (T)	0 %	7 000	0	0	-7 000	7 000	0	0	-7 000	0	0	-1 500	1 500	0	0	-1 500	1 500
Samlokalisering av helsetjenester (T)	25 %	0	0	0	0	25 000	-2 800	-10 000	-12 200	0	0	0	0	0	0	0	0
Salg av Kragsgate 48 (T)	0 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-4 000	4 000	0	0	0	0
Kyststi (U/T) - nytt	100 %	0	0	0	0	18 750	-3 750	-5 000	-10 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Kommunale kaier (T)	100 %	0	0	0	0	800	-160	0	-640	300	-60	0	-240	0	0	0	0
Strømforsyning Solsiden (T)	100 %	300	-60	0	-240	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	0 %	1 650	0	-1 650	0	1 700	0	-1 700	0	1 750	0	-1 750	0	1 800	0	-1 800	0
Div. ombygging Fargeskrinet barnehage (U/T)	100 %	200	-40	0	-160	500	-100	0	-400	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering uteleker barnehager (T)	100 %	100	-20	0	-80	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vinduer på Risør ungdomsskole (T) - nytt	100 %	3 750	-750	0	-3 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	100 %	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400
Ombygging/ Tilpasning Orreveien (T)	100 %	5 000	-1 000	-3 000	-1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heimen Sandnes (U/T)	100 %	2 500	-500	0	-2 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Anskaffelse av ny minibuss (T) - nytt	100 %	850	-230	0	-620	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utvikling av Frydenborgsenteret (T) - justert	100 %	0	0	0	0	0	0	0	0	45 000	-9 000	-16 800	-19 200	0	0	0	0
Utvikling av Tjennaseret (T) - nytt	100 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25 000	-5 000	-14 000	-6 000
Oppgradering av kartgrunnlag (T)	100 %	100	-20	0	-80	300	-60	0	-240	100	-20	0	-80	200	-40	0	-160
Biler og utstyr (T)	50 %	1 200	-200	0	-1 000	2 250	-250	0	-2 000	3 000	-350	0	-2 650	1 500	-160	0	-1 340
Brann-/ledelys og brannvarsling i kom bygg (T)	100 %	750	-150	0	-600	750	-150	0	-600	0	0	0	0	0	0	0	0
Nye stoler og gulvdekke i Dikken (T)	0 %	350	0	0	-350	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rehabilitering demning Garthetjenn (U/T) - nytt	0 %	300	0	0	-300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rehab. grøftetrase for gatelys Solsiden (T) - nytt	100 %	0	0	0	0	300	-60	0	-240	150	-30	0	-120	0	0	0	0
Sum investeringsplan 2018-2021		42 110	-3 900	-4 650	-33 560	64 220	-7 770	-16 700	-39 750	58 650	-9 950	-24 050	-24 650	37 050	-5 690	-17 300	-14 060
Sum investeringskostnad	202 030	42 110				64 220				58 650				37 050			
Sum mva kompensasjon	-27 310		-3 900				-7 770				-9 950				-5 690		
Sum finansiering tilskudd/fond	-62 700			-4 650				-16 700				-24 050				-17 300	
Lånebehov totalt	-112 020				-33 560				-39 750				-24 650				-14 060
Herav innenfor selvkostområdene	-23 550				-11 200				-2 950				-4 600				-4 800
Lånebehov eks. Selvkostområdene	-88 470				-22 360				-36 800				-20 050				-9 260

Tabell1: Investeringsplan for 2018-2021 med finansiering. Jamfør vedtak, punkt 1.2.2

7.2 VURDERING AV KOMMUNENS INVESTERINGSAKTIVITET I PERIODEN

Avsnittet er viet noen vurderinger om kommunens aktivitetsnivå på investeringssiden i perioden

7.2.1 Aktivitetsnivå – oppsummert

Tabellen under viser investeringsaktiviteten oppsummert. Når vi tar med alle tiltak vil total investeringsaktivitet i perioden være totalt kr. 202 millioner.

Finansiering av investeringsplanen	Totalt	2018	2019	2020	2021
Sum investeringskostnad	202 030	42 110	64 220	58 650	37 050
Sum finansiering mva-kompensasjon	-27 310	-3 900	-7 770	-9 950	-5 690
Sum finansiering tilskudd/fond	-62 700	-4 650	-16 700	-24 050	-17 300
Sum finansiering Lån	-112 020	-33 560	-39 750	-24 650	-14 060
Herav innenfor selvkostområdene	-23 550	-11 200	-2 950	-4 600	-4 800
Lånebehov eks. Selvkostområdene	-88 470	-22 360	-36 800	-20 050	-9 260

Tabell 2: Investeringsnivå oppsummert.

Gjennomsnittlig investeringsaktivitet pr. år blir kr.50,5 millioner dersom vi tar med alle prosjektene i planen.

Lånebelastning i perioden utenom VAR¹ er totalt kr. 88,47 millioner, noe som gir en snitt i perioden på kr. 22,12 millioner pr. år. Summen av avdrag i planperioden er på 99,25 mill, som gir et snitt pr år på 24,81 mill. Dersom man tar sum avdrag og reduserer med 10 % (9,93 mill) ser vi at aktiviteten i planperioden ligger ca 851' innenfor handlingsregelen som vi styrer etter.

Finansieringsoversikt i investeringsplan	Totaler	2018	2019	2020	2021
Brutto investeringskostnad	202 030	42 110	64 220	58 650	37 050
Behov lånefinansiering	112 020	33 560	39 750	24 650	14 060
Herav innefor selvkostområdene VAR	23 550	11 200	2 950	4 600	4 800
Lånebehov eksklusive selvkostområdene	88 470	22 360	36 800	20 050	9 260
Budsjettet avdrag i planperioden	99 246	24 320	24 628	25 132	25 166
Handlingsregel (10%)	9 925				
Maks grense for låneopptak i planperiode	89 321				
Avvik mot handlingsregel i planperioden	851				

Tabell 3: Lånefinansiering vurdert opp mot Handlingsregel

Handlingsregelen ble vedtatt i bystyret i sak 88/2011 ifm budsjettbehandlingen for 2012 og lyder som følger: «Innenfor en planperiode (4 år) skal ikke netto låneopptak i snitt pr. år overstige den sum som er betalt i avdrag siste regnskapsår minus 10 %. Det forutsettes at inneværende planperiode gradvis styres mot å innfri regelens intensjon. Investeringer innenfor selvkostområdene omfattes ikke av regelen.»

Rådmannen tilstreber å tilpasse investeringsnivået etter vedtatt handlingsregel, men ser at reglen har sine svakheter som gjør det vanskelig å være konsekvent.

¹ Vann, avløp og renovasjon, også kalt selvkostområdene

² Rentekompensasjonen er basert på gjennomsnittlig rente på 5-årige swaprente +0,5 %.

Eksempelvis ved investeringer i boligområder eller næringsområder hvor investeringskostnadene tas ved opparbeidelse/anskaffelse av arealene, mens salgsinntektene kan strekke seg langt ut over planperioden.

Handlingsregelen tar kun hensyn til netto låneopptak, og ikke netto effekt på driftsregnskapet. Følgelig vil investeringer som f.eks. gir rente og avdragskompensasjon og som ikke gir vesentlig innvirkning på netto kapitalkostnad, ikke hensyntas i handlingsregelen.

Rådmannen har, tradisjonen tro, hatt en krevende prioriteringsjobb for å presentere en plan med et nøkternt investeringsnivå, og samtidig skape handlingsrom for å kunne få gjennomført nødvendige investeringer for å sikre utviklingen.

Denne investeringsplanen er en betydelig satsning innenfor helse og omsorg, med 3 store investeringer knyttet til Samlokalisering av helsetjenestene på Tjenngata 9, videre utvikling av Frydenborgsenteret, og ombygning/utvikling av alderssenteret på Tjenna. Tiltakene tar opp i seg hvordan rådmannen ser for seg utviklingen for å videreføre en rasjonell og robust tjeneste innenfor helse- og omsorgsfeltet. I planen ligger etablering av ca 22 omsorgsboliger som er godt finansiert gjennom tilskuddsordninger i Husbanken.

Mange av tiltakene i investeringsplanen er tiltak som er høyst nødvendig, og noen pålagt, og har ikke kunne tas bort.

I Handlingsprogrammet vises det alle tiltak som er spilt inn til investeringsplanen, hvor de tiltakene som ikke er prioritert inn er merket med røde tall.

Rådmannen bør ha litt handlingsrom ved vurdering av investeringsplanen ifht handlingsregelen, men anser prinsippet som meget viktig for å få ned lånegjelden og investeringsnivået over tid.

Økonomiplanen legger til grunn en relativt høy avdragsbelastning som følge av høyt investeringsnivå de senere år, men også som et viktig tiltak for å innarbeide økt kapitalkostnadsbelastning i driften og øke takten på nedbetalingen av lånene. Forslag til ny kommunelov legger opp til en endring rundt minimumsavdragsberegningen i kommunene som vil medføre at avdragsbelastningen vil øke i årene som kommer.

Hvert av satsningsområdene i kommuneplanen er delt inn i flere delmål, og hver enkelt investering er plassert innenfor en kategori. Oversikten over disse ligger i handlingsprogrammets tabell over alle tiltakene.

7.2.2 Effekt på drift

Investeringene over påvirker driftsnivået på flere måter. En investering kan medføre økte inntekter i form av husleie eller leie av båt plass, eller den kan medføre effektivisering ved at oppgradering av bygg eller annen infrastruktur gjør vedlikehold enklere eller energibesparende. På den annen side kan en investering også medføre økte driftsutgifter dersom investeringen medfører at et kommunalt tilbud utvides, og nye vedlikeholds forpliktelser oppstår.

Effektene som er nevnt over, er ofte vanskelige å tallfeste. I de tilfellene effekten ansees for vesentlig, er den omtalt under det enkelte tiltak tidligere i handlingsprogrammet.

I tillegg til effektene over, vil alle investeringene (utenom investeringer i selvkostområdene) påvirke driftsnivået i form av kapitalkostnader.

	2017	2018	2019	2020	2021
1 Lånemasse 1/1	593 420 000	666 017 000	675 257 000	690 379 000	689 897 000
2 Av dette tilhører VAR	112 486 000	115 721 000	121 579 333	118 814 333	117 601 000
3 Lånebehov totalt ila året	94 497 000	33 560 000	39 750 000	24 650 000	14 060 000
4 Lånebehov eks. selvkostområdene	86 197 000	22 360 000	36 800 000	20 050 000	9 260 000
5 Avdrag forutsatt 30 år	21 900 000	24 320 000	24 628 000	25 132 000	25 116 000
6 Samlet avdrag selvkost	5 065 000	5 341 667	5 715 000	5 813 333	5 966 667
7 Rente	2,21 %	1,90 %	2,10 %	2,30 %	2,50 %
8 Rentebelastning inkl. VAR	17 492 000	17 003 000	16 143 000	17 357 000	18 242 000
9 Samlet rente selvkost	2 158 000	2 241 000	2 353 000	2 382 500	2 428 500
10 Rentekompensasjon nye tiltak	0	0	0	0	0
11 SUM virkning på	32 169 000	33 740 333	32 703 000	34 293 167	34 962 833
12 Endring fra året før		1 571 333	-1 037 333	1 590 167	669 667
13 Endring fra 2017		1 571 333	534 000	2 124 167	2 793 833

Tabell 4: Konsekvenser av investeringsnivået.

Tabellen over forsøker å synliggjøre utvikling i kapitalkostnadene i perioden 2017 til 2021.

Tabellen gir ellers oversikt over følgende:

1. Forventet lånemasse pr 1/1 hvert år, forutsatt at investeringer skjer etter planen.
2. Hvor mye av lånemassen som er knyttet til VAR områdene, og dermed teoretisk ikke belaster kommunens øvrige regnskap med kapitalkostnader.
3. Forventet lånebehov i perioden – ref. Tabell 2.
4. Lånebehov eks. lån til VAR områdene.
5. Forventet avdrag på lån, gitt 30 år avdragstid.
6. Avdrag som kan belastes VAR / selvkostområdene.
7. Forventet flytende lånerenter (3 måneders NIBOR tillagt margin)
8. Anslag på totale rentekostnader pr år
9. Andel av rente som dekkes fra selvkostområdene
10. Forventet endring i rentekompensasjon som følge av nye tiltak i planperioden.
11. Samlet virkning på driftsbudsjettet av kommunens investeringer.
12. Endring i pkt. 11 fra år til år.
13. Endring i pkt. 11 fra 2017 til hvert enkelt år i perioden.

Beregning av kapitalkostnadene i økonomiplanen medfører usikkerhet rundt framskrivning av renteutviklingen ca 5 år fremover i tid. Dagens rente på NIBOR 3 mnd ligger på ca 0,90 %, mens det inn i 2018 er lagt til grunn en rente på 1,20 %. De flytende rentene varierer relativt mye gjennom året som følge av reaksjoner på markeder rundt om i verden. Norges Bank har holdt styringsrenten stabil over tid, og dagen utvikling i Norsk arbeidsledighet, og «uro» i verdensmarkeder indikerer at styringsrenten vil holde seg stabil på kort og mellomlang sikt.

Utviklingen av låneporteføljen er også en viktig innvirkende faktor. Vi ser de senere årene at vi ikke får gjennomført de planlagte investeringer i det tempo man ønsker, hvilket medfører at vi skyver ubrukte lånebevilgninger foran oss. Dette vil igjen medføre til at forventet lånemasse som legges til grunn i økonomiplanen vil avvike over tid, som igjen endrer forutsetningen for beregningene i kapitalkostnadene i perioden.

8) Driftsrammer for perioden

Kapittelet omhandler de felles inntekter og utgifter som legges til grunn for økonomiplanen, samt driftsrammer for hver enkelt enhet i perioden. Det er lagt mest vekt på konsekvensene for det første året i perioden – 2018, men også videre drift i perioden er omtalt.

Rammene i 2018 er beregnet med bakgrunn i opprinnelige budsjetterammer vedtatt for 2017. Driftsrammene baserer seg på de investeringer som er omtalt i kapittel 7) og de driftstiltak som ligger i handlingsprogrammet.

8.1 ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV TILTAK I HANDLINGSPROGRAMMET

Handlingsprogrammet tar for seg både driftstiltak og investeringstiltak, herunder også driftstiltak uten økonomiske konsekvenser som man kan se under kapittelet «handlingsprogram 2018-2021». I dette kapittelet tar vi kun for oss driftstiltakene som har økonomisk konsekvens for enhetenes rammer i planperioden.

Driftskonsekvensene av tiltak som er omtalt og foreslått i handlingsprogrammet er vist i tabellen under:

Tiltak	2 018	2 019	2 020	2 021
	Drift	Drift	Drift	Drift
Kompetanseheving i skolen - KFK (T)	300	300	300	300
Realfagsatsing i barnehager og skoler (T)	150	150	0	0
Økt kontingent i Østre Agder-samarbeidet (T) - nytt	350	350	350	350
Fysioterapi (T) - nytt	67	118	134	134
e-helsekoordinator (T) - nytt	85	85	85	85
Miljøfyrtaårnsertifisering (T)	80	80	80	80
Klimaregnskap (T)	55	55	55	55
Aktiv på dagtid (T)	120	120	120	120
Forskning og utvikling (T) - nytt	0	100	150	200
Tiltak for bedring av tilstanden til vannområder - EUs vanndirektiv (T) - nytt	0	200	0	0
Enøk/SD-anlegg i kommunale bygg (T) - nytt	-100	-100	-100	-100
Vormeliveien - trafikk sikring/utbedring (U)	870	870	870	870
Terapibasseng Caspersensvei (T)	0	200	200	200
Bredbåndstilgang (U/T) - nytt	0	200	0	0
Ridehall på Gjernes -Hrimfaxi (T) - nytt	500	0	0	0
Bobilparkering på Tjenna (U/T)	-100	-100	-100	-100
Vedlikehold kommunale bygg	1 000	1 000	1 000	1 000
Støtte til Risør Trebåtfestival (T)	100	50	0	0
Levende lokaler (U) - nytt	50	0	0	0
Lederutviklingsprogram (T)	200	200	200	200
Styrking personal (HR) og org.utvikl. (T) - nytt	750	750	750	750
Videref. av styrket tilbud innen rus/psykisk helse (T)	600	600	600	600
Stillingshjemler/ressurser (T)	950	950	950	950
Ombygging/ Tilpasning Orreveien (T)	-100	-100	-100	-100
Aktivitet for økonomisk sosialhjelp (U/T)	300	300	300	300
Anskaffelse av ny minibuss HAB (T) - nytt	-40	-10	-10	-10
Kompensasjon lovpålagte tjenester HAB	1 000	1 000	1 000	1 000
Totalsum	7 187	7 368	6 834	6 884

Tabell 5: Økonomiske konsekvenser av forslag til tiltak i handlingsprogrammet og justering av drift i perioden. (tall i hele 1000,-)

Totalt sett utgjør driftstiltakene kr. 7,19 mill i 2018.

Enkelte av tiltakene representerer permanent økning av driftsbudsjettet i enkelte tjenester, og fører på denne måten til en endring av fordeling av driftsrammer. Andre tiltak er mer avgrensede prosjekter, som kan foreslås dekkes fra fond, eller mellomfinansieres fra fond.

Rådmannen har i planperioden 2018-2021 kun foreslått at tilskudd til Hrimfaxi Rideklubb på kr.500' skal finansieres fra disposisjonsfond som følge av vedtak fattet i Bystyret høsten 2014.

Tiltaket «Stillingshjemler/ressurser Omsorg» og «styrking av tilbud rus/psykisk helse» ligger som tiltak i Handlingsprogrammet, men er nå effektivert og vil bli innlemmet i rammene i budsjett 2018. Det innebærer at midlene er benyttet til økt bemanning, som ikke er reverserbart i denne prosessen. Tiltakene kan følgelig ikke kuttes fra planen uten at man dermed også nedbemanner i den tilhørende driftsenheten.

8.2 FELLESOMRÅDENE

Fellesområdene samler alle kommunens felles inntekter og utgifter. Dette er i hovedsak inntekter fra skatter og rammetilskudd, finansinntekter, samt forskjellige tilskuddsordninger.

På utgiftssiden er kapitalkostnadene knyttet til kommunens gjeld størst. I tillegg kommer avsetninger til lønn og pensjon, lærlinger og lignende som senere fordeles ut på de enhetene som belastes med kostnadene.

8.2.1 Forutsetninger

Renter

Kommunen forholder seg til forskjellige renter i budsjettet. De forskjellige rentene avviker fra hverandre i størrelse og utvikling, men er selvfølgelig påvirket av de samme trendene.

Når det gjelder kommunens innskuddsrente i bank, har kommunen en bankavtale med et marginpåslag på 3 mnd NIBOR som rentebetingelser. Bankavtalen er ute på anbud i 2017, og det er forventet at marginpåslaget blir noe redusert fra dagens på 0,9 %.

Markedsrapporter fra DNB og verktøy fra Kommunalbanken er lagt til grunn ved vurdering av framskriving av grunnlagsrente. Det legges til grunn en noe mer forsiktig utvikling i renten enn ved vurdering av lånerenter, som følge av usikkerheten med marginpåslaget i bankavtalen.

Mer nøyaktige og oppdaterte rente-analyser vil legges til grunn ved budsjettutarbeidelsen på høsten.

Det er lagt til grunn en gjennomsnittlig likviditet i perioden med basis de siste års finansforvaltning og utvikling i likviditeten.

	2017	2018	2019	2020	2021
Rente (est. 3 mnd NIBOR)	0,90 %	1,00 %	1,16 %	1,23 %	1,44 %
Margin på innskudd	0,75 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %
Innskuddsrente	1,65 %	1,60 %	1,76 %	1,83 %	2,04 %
Gjennomsnittlig likviditet	kr 55 000 000	kr 50 000 000	kr 50 000 000	kr 50 000 000	kr 50 000 000
Renteinntekter	kr 907 500	kr 800 000	kr 880 000	kr 915 000	kr 1 020 000

Tabell 6: Innskuddsrente og renteinntekter

Når det gjelder lånerenter, har kommunen flere lån med ulike rentebetingelser betingelser. Omtrent 53 % av lånene etter 1 tertial 2017 løper til flytende rente, mens 47 % er bundet opp i rentebindingsavtaler for å begrense sårbarheten ved rentesvingninger på kommuneøkonomien.

Rentebytteavtale	Avtaletype	Beløp	Betingelse	Løpetid
Nordea 1 (2008)	Fast til flytende	100 000 000	4,81 %	november 18
Nordea 3 (2012)	Fast til flytende	48 282 000	3,47 %	mars 21
Nordea 2 (2011)	Fast til flytende	34 830 000	3,26 %	desember 18
Nordea 4 (2014)	Fast til flytende	56 200 000	2,21 %	september 21
DNB 6 (2011)	Fast til flytende	-	4,10 %	mars 17
Sum rentebytteavtaler		239 312 000		

Tabell 7: Oversikt over kommunens løpende rentebytteavtaler pr 31/5-17.

Disse rentebytteavtalene medfører at store deler av kommunens gjeld er tilnærmet upåvirket av renteendringer på mellomlang sikt. Alle avtalene utløper i planperioden, og det vil derfor være nødvendig å inngå nye rentebindinger som forlenger gjennomsnittlig rentebindingstid i porteføljen de neste 2 årene. Det er lagt til grunn at NORDEA1 på kr.100 mill bindes videre i en ny rentebindingsavtale ved refinansiering i 2018, men da til en lavere rente. Nordea 2 som utløper i slutten av 2018, er lagt til grunn en 3 % rente utover perioden da det ikke er tatt stilling til om det bør bindes eller ligge flytende. DNB 6 utløp i mars 2017 og har gitt en positiv effekt på rentekostnaden allerede i inneværende år.

Effekten av dette slår positivt ut for kommunens rentekostnader i 2019 som man kan se av tabellen under.

Det er også lagt til grunn at alle nye låneopptak tas i flytende renter. Dette vil bli vurdert ved hvert enkelt låneopptak sett opp mot vektingen fast og flytende renter, og durasjonen på de resterende rentebindingene, opp mot Finansreglementet vårt.

Tabellen under viser underlaget for beregning av rentekostnader i økonomiplanen.

	2017	2018	2019	2020	2021
Lånemasse 1/1	593 420 000	666 017 000	675 257 000	690 379 000	689 897 000
Nordea Swap	5 110 000	4 810 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
DnB Swap	479 000	-	-	-	-
Nordea Swap	1 722 682	1 722 682	1 722 682	1 722 682	1 722 682
Nordea Swap	1 158 669	1 158 669	1 066 260	1 066 260	1 066 260
Nordea Swap	1 253 313	1 253 313	1 253 313	1 253 313	1 253 313
Sum bundne rentekostnader	9 723 664	8 944 664	7 042 255	7 042 255	7 042 255
Sum bundne lån	241 898 000	241 898 000	241 898 000	241 898 000	241 898 000
Lån Flytende (lånemasse-bundne lån)	351 522 000	424 119 000	433 359 000	448 481 000	447 999 000
Rente flytende	2,21 %	1,90 %	2,10 %	2,30 %	2,50 %
Sum flytende rentekostnader	7 768 636	8 058 261	9 100 539	10 315 063	11 199 975
Rentekostnad inkl. VAR	17 492 000	17 003 000	16 143 000	17 357 000	18 242 000

Tabell 8: Estimering av rentekostnader i planperioden.

Som tabellen viser er rentekostnaden totalsummen av renter på de faste avtalene, og andel flytende lån multiplisert med et anslag på renteutvikling i perioden.

Det fremkommer at når rentebindingene går ut vil også renteutgiftene reduseres utover i perioden. Lånegjelden vokser opp mot 690,4 mill i 2020, hvor da også flytende rente vil utgjøre ca 65 % av porteføljen og følgelig tangere opp mot hva vi har anledning til gjennom Finansreglementet. Denne utviklingen må derfor nøye vurderes opp mot framtidsutsiktene i kapitalmarkedene utover i perioden.

Pensjon

Pensjonskostnadene i kommunene er varslet å øke i årene som kommer.

Det akkumulerte premieavviket er betydelig i Risør kommune, og en større andel av våre frie midler vil fremover gå med til å dekke inn den amortiserte kostnaden vi skyver foran oss. Rådmannen har i budsjettene for 2015 og 2016 gjort kommunen uavhengig av premieavviksinntekten og forberedt driften på de økende amortiseringskostnadene som det akkumulerte premieavviket vil gi.

Rådmannen har bevisst predikert om problematikken rundt premieavviksinntekten og den eskalerende amortiseringskostnaden de senere år. Dette har bystyret tatt på alvor og støttet opp om ved å bygge opp et eget disposisjonsfond for premieavviket, og latt rådmannen innarbeide tiltakene i driftsbudsjettene.

Rådmannen har som følge av dette i 2016 delbetalt pensjonspremiene med opparbeidet premiefond, som har gitt positivt utslag på den løpende likviditeten til kommunen og godt årsresultat. Rådmannen vil styre bruken av premiefondet utover i planperioden for å redusere det akkumulerte premieavviket fremover. I 2016 ble forpliktelsen redusert med netto ca 6 mill inkl. arbeidsgiveravgift.

Det er etablert et disposisjonsfond for premieavvik som i 2017 utgjør ca 87 % av forpliktelsen, og Rådmannen vil ved hjelp av dette også lettere kunne styre amortiseringskostnadenes effekt på enhetenes driftsrammer i kommende budsjettperioder.

Akk.premieavvik eks aga	2017	2018	2019	2020	2021
Akk.premieavvik IB	55 000	51 200	46 400	40 900	35 100
Amortisert Premieavvik	-9 800	-9 800	-10 500	-10 800	-11 500
Forventet premieavvikinnt	16 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Bruk av Premiefond	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	0
Akk.premieavvik UB	51 200	46 400	40 900	35 100	38 600
Disp fond Premieavvik IB	54 377	60 377	64 177	69 177	74 177
Forv. premieavvik til disp.fond	6 000	5 000	5 000	5 000	15 000
Bruk av disp.fond til amortisering		-1 200	0	0	0
Disp fond Premieavvik UB	60 377	64 177	69 177	74 177	89 177

Framskrivning av akkumulert premieavvik og utviklingen av disposisjonsfond for dette.

Rådmannen har i 2018 lagt til grunn at det skal brukes 1,2 mill av dette fondet til å avhjelpe belastningen på driftsrammene. Vi kan se at framskrivningen viser at disposisjonsfondet i perioden vil overstige forpliktelsen, og dermed skape handlingsrom for forvaltningen av dette. Rådmannen vil tilstrebe å overføre så mye som mulig over til det generelle disposisjonsfondet etter hvert som midler frigjøres fra forpliktelsen. Samtidig vil utviklingen i amortiseringskostnaden kunne innebære såpass stor belastning på driftsrammene at rådmannen vil gjøre vurderinger ifm det enkelte budsjettår fremover.

Utbytte Agder Energi

Kommunen har en relativt stor eierpost i selskapet (1,17 %), og utbytte er og har vært en betydelig inntekt for kommunen.

Rådmannen har i planperioden videreført ordningen som ble vedtatt i 2013 hvor vi legger til grunn et «fast» utbytte fra selskapet, og balanserer avviket mot disposisjonsfondet hvert år.

Rådmannen foreslår at Risør kommune budsjetterer med et overskudd i selskapet på kr. 700 millioner pr år i perioden. Med en eierandel på 1,17 %, vil dette gi en inntekt for kommunen på kr. 6 786 000,- pr. år. Beløpet er ikke justert for deflator eller inflasjon.

	2016	2017	2018	2019	2020
Andel	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %
Resultat	700 000 000	700 000 000	700 000 000	700 000 000	700 000 000
Utbyttegrunnlag*	580 000 000	580 000 000	580 000 000	580 000 000	580 000 000
Utbytte Risør	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000

Tabell 9: Utbytte fra Agder Energi – forslag til budsjett.

* Utbyttegrunnlaget utgjør 400 mill pluss 60 % av overskytende av resultatet.

Dette vil bety at dersom resultatet i Agder Energi AS varierer som vist under, vil avvik mellom budsjett og faktisk utbetalt kunne føres mot/dekkes av fond.

Utbyttevurdering	Alt 1	Alt 2	Alt 3	Alt 4	Alt 5
Andel	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %
Resultat	600 000 000	650 000 000	700 000 000	750 000 000	800 000 000
Utbyttegrunnlag	520 000 000	550 000 000	580 000 000	610 000 000	640 000 000
Budsjettert utbytte	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000
Utbetalt utbytte	-6 084 000	-6 435 000	-6 786 000	-7 137 000	-7 488 000
Avsetning til fond	0	0	0	-351 000	-702 000
Bruk av fond	702 000	351 000	0	0	0

Tabell 10: Utbytte fra Agder Energi AS – eksempler på ulike scenario for utbytteinntekt.

Som eksempelet over viser, vil et resultat på under ca kr. 700 mill. i selskapet føre til bruk av fond, mens et resultat på over 700 mill. vil føre til avsetning til fond.

Signalene fra selskapet har vært at kommunene må være forsiktige med å være for optimistisk på utbyttene fremover. Selskapet står overfor store investeringer fremover, samtidig som energiprisene har holdt seg relativt lave. I 2017 mottok Risør kommune kr.7,05 mill i utbytte, som er ca 264' mer enn «handlingsregelen» vår gir. Risør kommune har opparbeidet et disposisjonsfond for Agder Energi på kr.2,7 mill og har således en buffer til å omstille driften ved fremtidig svikt i utbytteinntekten.

Lønnsoppgjør

Handlingsprogrammet legges i 2018 kroner og justeres ikke for lønns og prisvekst utover i perioden. Skatt og rammetilskudd fra staten baseres på de samme forutsetninger. Det er ikke lagt inn forutsetninger for lønnsutvikling i perioden 2019-2021, og lønnsavsetningen som er beregnet for å dekke oppgjøret i 2018 videreføres derfor i hele perioden.

Lønnsoppgjøret i 2018 er her budsjettert med en lønnsvekst på 2,4 %. Planen setter av kr. 6 mill til neste års lønnsoppgjør som er et hovedoppgjør.

Tallene for skatt og rammetilskudd er justert med samme lønnsvekst i deflator.

Deflator

Hele økonomiplanen er lagt i 2018 kroner. For å oppjustere tallene fra 2017 til 2018 – kroner, er det lagt til grunn en deflator på 2,5 %. Denne består av en lønnsvekst på 2,4 % og en prisvekst på 2,7 %. Skatt og rammetilskudd er oppjustert med denne deflator.

Endelig deflator blir ikke kjent før i statsbudsjettet for 2018 og inneholder dermed en liten usikkerhet.

Eiendomsskatt

Risør kommune innførte eiendomsskatt i 2003, og var forpliktet til å justere takstene etter 10 år. I budsjettet for 2013 ble det gjort en kontorforretning som innebar at en kostbar re-taksering av alle eiendommene kunne unngås, og eiendomsskattegrunnlaget ble økt med 10 %. Samme prosess ble gjort ifm budsjettene for 2014, 2015 og 2016. Takstene er ikke endret i planperioden. Summene er basert på 2017 budsjett og en estimert økning på kr.100.000 pr år fordi det bygges flere eiendommer som ilegges eiendomsskatt.

Rådmannen registrerer at eiendomskattetakstene etter flere år med kontorjustering nå nærmer seg en øvre grense på takst i forhold til omsetningsverdi på eiendommene. Rådmannen må følgelig gjøre en omlegging av ordningen for eiendomsskattegrunnlaget gjennom en retaksering eller omlegging til ligningsverdier dersom denne inntekten skal økes. Risør kommune har også en reduksjonsfaktor på 50 % av skattegrunnlaget som kan endres. En slik prosess vil i så fall måtte gå via de politiske organene.

8.2.2 Felles inntekter og utgifter

Tabellen under viser det kommunen har av felles inntekter og utgifter. Inntekter er i hovedsak inntekter fra skatt og rammetilskudd, forskjellige finansieringsordninger, eiendomsskatt og finansinntekter. På utgiftssiden finner vi stort sett finanskostnader, med renter og avdrag som de største postene.

	Oppr. budsjett 2017	Prognose 2017 rev. Bud	2018	2019	2020	2021	
Felles inntekter og utgifter							
Kompensasjon fra Husbanken	-2 667 000	-2 667 000	-2 723 000	-2 764 000	-2 790 000	-2 800 000	1
Reform 97	-218 000	-218 000	0	0	0	0	2
Motpost kalk.renter VAR området	-2 158 000	-2 158 000	-2 254 000	-2 353 000	-2 383 000	-2 128 000	3
Rammetilskudd fra staten	-175 482 000	-175 332 000	-184 743 000	-187 169 000	-189 652 000	-189 509 000	4
Inntektsutjevning	-31 478 000	-27 018 000	-27 860 000	-27 860 000	-27 860 000	-27 860 000	4
Skjønnsmidler	-1 150 000	-1 150 000	-1 100 000	-1 100 000	-1 100 000	-1 100 000	6
Distriktstilskudd	-6 981 000	-6 981 000	-7 170 000	-7 200 000	-7 200 000	-7 200 000	4
Trekk		0	982 000	987 000	987 000	987 000	7
Skatt på formue og inntek	-157 431 000	-161 224 000	-166 251 000	-166 251 000	-166 251 000	-166 251 000	5
Eiendomsskatt	-19 453 000	-19 453 000	-19 553 000	-19 653 000	-19 753 000	-19 853 000	8
Eiendomsskatt (verk og bruk)	-1 260 000	-1 260 000	-1 270 000	-1 280 000	-1 290 000	-1 300 000	8
Motpost avskrivninger (kun VAR)	-5 136 000	-5 136 000	-5 136 000	-5 266 000	-5 373 000	-5 361 000	3
Sum frie inntekter	-403 414 000	-402 597 000	-417 078 000	-419 909 000	-422 665 000	-422 375 000	
Finansinntekter							
Renteinntekter	-1 100 000	-990 000	-800 000	-880 000	-915 000	-1 020 000	9
Renteinntekter fordringer	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	10
Utbytte Agder Energi AS	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	11
Mottatte avdrag Tjenna bh	-5 000	-5 000	0	0	0	0	12
Sum finansinntekter	-8 041 000	-7 931 000	-7 736 000	-7 816 000	-7 851 000	-7 956 000	
Samlede inntekter ramme 9	-411 455 000	-410 528 000	-424 814 000	-427 725 000	-430 516 000	-430 331 000	
Finanskostnader							
Bankgebyrer	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	13
Internkjøp- kun mot 17900	84 000	84 000	84 000	84 000	84 000	84 000	15
Renteutgifter	17 769 000	17 769 000	17 003 000	16 143 000	17 357 000	18 280 000	9
Overkurs 2004	908 000	908 000	908 000	908 000	908 000	908 000	14
Betalte avdrag	21 900 000	21 900 000	24 320 000	24 628 000	25 132 000	25 166 000	9
Avskrivninger tilskudd vann	71 000	71 000	71 000	54 000	53 000	53 000	
Avskrivninger ansvar 184	0	0	0	0	0	0	
Bruk av disposisjonsfond	-1 140 000	-1 140 000	-1 700 000	0	0	0	16
Avsetninger til disp fond.	0	0	0	0	0	0	
Sum finanskostnader	39 742 000	39 742 000	40 836 000	41 967 000	43 684 000	44 641 000	
Til fordeling drift	-371 713 000	-370 786 000	-383 978 000	-385 758 000	-386 832 000	-385 690 000	

Tabell 11: Felles utgifter og inntekter i perioden

Videre kommenteres den enkelte linje i tabellen over med referanse til punktet til høyre i tabellen.

1. Kompensasjon fra Husbanken

Kommunen mottar rente og avdragskompensasjon fra Husbanken på investeringer som inngår i forskjellige statlige ordninger.

Kommunen mottar rentekompensasjon innenfor 3 ordninger; omsorgsboliger, skolebygg og kirkebygg, og avdragskompensasjon for Omsorgsboliger og sykehjemsplasser. Basis for rentekompensasjonen er gjennomsnittlig rente på statsveksler med løpetid på 0-3 måneder, tillagt 0,5 %. Det er lagt til grunn en snittrente i 2018 på 1,2 %, og med en økning på 0,2 % hvert år utover i planen.

	2018	2019	2020	2021
Renteforutsetning	1,20 %	1,40 %	1,60 %	1,80 %
<i>Kompensasjonsordning</i>				
Omsorgsboliger/sykehjem	348 443	376 268	395 449	405 988
Skolebygg	95 819	94 401	88 016	76 663
Kirkebygg	20 287	21 020	20 996	20 215
Pågående prosj	98 347	112 090	125 076	137 305
<i>Sum rentekompensasjon</i>	562 895	603 778	629 536	640 171
Avdragskompensasjon	2 160 690	2 160 690	2 160 690	2 160 690
SUM	2 723 585	2 764 468	2 790 226	2 800 861

Nye oppdaterte prognoser fra Husbanken forventes til budsjettprosessen.

2. Kompensasjon for Reform -97

Ifm. reform 97 ble kommunen pålagt å gjøre enkelte investeringer. Staten dekker rentene på lån til investeringene gjennom rentekompensasjon i 20 år. Risør kommune vil motta kompensasjon tom. 2017. Beløpene reduseres hvert år i takt med en forventet nedbetaling av lånene. Inntekten er dermed tatt bort fra 2018 og forsvinner ut fra systemet fremover.

3. Føringer mot VAR / selvkostområdene

Alle investeringer i VAR områdene skal dekkes av selvkost. Det betyr at kapitalkostnader knyttet til lån som finansierer investeringer i vann og avløp skal dekkes av avgifter. I og med at kommunens totale rente- og avdragskostnader føres samlet, kompenseres fellesområder med en intern overføring fra selvkostområdene. Tabellen viser to summer pr år.; en for samlet avdragskompensasjon (avskrivninger) og en for samlet rentekompensasjon².

4. Overføringer fra staten – Skatt og rammetilskudd

Summene er hentet fra Tabell 1 i avsnitt 5.5.

5. Skatt på formue og inntekt

Summene er hentet fra Tabell 1 i avsnitt 5.5.

6. Skjønnsmidler

Fylkesmannen mottar hvert år en pott som deles ut som skjønnsmidler til kommuner med spesielle utfordringer som ikke hensyntas i inntektssystemet. Risør kommune har mottatt mellom 1 og 1,7 mill. i slike skjønnsmidler de siste årene. Rådmannen har i planperioden vurdert at Fylkesmannen har trukket ut effekten av redusert arbeidsgiveravgift allerede, og lagt tilskuddet flatt utover perioden. Tallet blir oppdatert ifm budsjett 2018.

² Rentekompensasjonen er basert på gjennomsnittlig rente på 5-årige swaprente +0,5 %.

7. Trekk

For å korrigere de generelle driftsrammene som deles ut til enhetene for spesielle ordninger eller satsinger som skal kanaliseres til bestemte enheter, trekkes disse midlene ut av rammen til fordeling. For perioden 2018-2021 dreier dette seg om følgende satsninger;

Særskilt satsning i kom.prp	2017	2018	2019	2020	2021
Tidlig innsats	-186 000	-191 000	-191 000	-191 000	-191 000
Økt kontantstøtte - red. ettersp.	-84 000	-207 000	-202 000	-202 000	-202 000
Flere barnehagelærere	186 000	458 000	458 000	458 000	458 000
RUS 300 mill		423 000	423 000	423 000	423 000
Tidlig innsats skole/bhg		248 000	248 000	248 000	248 000
Forebyggende tiltak barn & unge		251 000	251 000	251 000	251 000
SUM		982 000	987 000	987 000	987 000

Tabell 12: Varslede satsningsområder i kommuneproposisjonen for 2018 særfordelt i rammetildelingen.

Satsningen på Rus/psykiatri med 300 mill i 2018 skal trolig fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp som ikke foreligger før i Statsbudsjettet, det er derfor benyttet nøkkelen for 2017 i denne beregningen. Beløpet legges på enhet for Omsorg.

Satsningene «tidlig innsats i skole/bhg» og «flere barnehagelærere» legges til enhet for Barneskole, barnehage og PPT, men reduseres noe igjen som følge av trekk for redusert etterspørsel etter barnehageplasser pga kontantstøtten, og en øremerking av realveksten begrunnet i tidlig innsats. Total tildeles enheten kr.308' i rammefordelingen.

Satsning på forebyggende tiltak for barn, unge og familier tillegges enhet for Helse og sosial.

8. Eiendomsskatt

Budsjettet for eiendomsskatt er kommentert tidligere i avsnitt 8.2.1 om forutsetninger.

9. Renteinntekter, renteutgifter og avdrag

Budsjettet for renteinntekter og renteutgifter er kommentert i avsnitt 8.2.1 om forutsetninger. Når det gjelder avdrag er disse omtalt i avsnitt 7.2.2 om investeringenes effekt på drifta.

10. Renteinntekter fordringer

Risør kommune krever inn renter for fordringer som ikke blir betalt til forfall. Dette budsjetteres med et beløp som basert på inntekten de siste årene.

11. Utbytte Agder Energi

Budsjettet for utbytte er omtalt tidligere i avsnitt 8.2.1 om forutsetninger.

12. Avdrag Tjenna barnehage

Risør kommune har gitt et lån til Tjenna barnehage som betales ned med kr. 10 000,- hvert år og forventes ferdig nedbetalt i 2017.

13. Bankgebyrer

Budsjettet dekker gebyrer som følger av vår bankavtale og andre bankomkostninger knyttet til felles drift.

14. Overkurs 2004

Risør kommune kjøpte seg ut av en rentebytteavtale i 2004. Summen nedskrives over 27 år, og vil derfor være en utgiftspost tom. 2031.

15. Internkjøp

Det budsjetteres med en overføring til Enhet for Eiendom og Tekniske Tjenester og enhet for Plan & Byggesak på til sammen kr. 84 000,- for administrasjon av eiendomsskatten.

16. Disposisjoner mot fond

Det er budsjettert bruk av disposisjonsfond med kr.0,5 mill i planperioden til finansiering av tiltak i Handlingsprogrammet. Det gjelder tiltaket «Ny ridehall Hrimfaxi rideklubb» i 2018. Bystyret ga en bevilgning i 2014 som innebar et tilskudd fordelt med kr.250' fordelt over to år, hvor år 1 var finansiert av disposisjonsfond og år to skulle dekkes av driftsrammene. Betingelse var at Hrimfaxi fikk på plass øvrig finansiering først. Rideklubben har ikke klart det til nå, og rådmannen legger dermed inn kr.500' i tilskudd i 2018 under samme forutsetning som tidligere vedtatt.

Rådmannen foreslår også å bruke 1,2 mill i 2018 til å dekke amortiseringskostnaden knyttet til premieavviket, som omtalt tidligere i pkt.8.2.1.

Rådmannen anser det som svært viktig å være forsiktig med «sparepengene» som er på disposisjonsfondet. Fondet for premieavvik har på kort tid vokst til et nivå som er tilstrekkelig ut fra framskrivningene for utviklingen av det akkumulerte premieavviket. Det innebærer dermed at kommunen nå har anledning til å begynne å bygge «reelle» fondsmidler fremover, da det er først nå vi faktisk har et positivt premiefond.

Vi vet at investeringsplanen som ligger foran oss innebærer en høy gjeldsvekst oppå et allerede høyt nivå, og et solid disposisjonsfond vil være en viktig buffer som sikkerhet for veksten i kapitalkostnader.

Bruk av disposisjonsfond er en finansiering av driftsutgifter som ikke har tilhørende kontantstrøm som innebærer en belastning for likviditeten i kommunen.

8.2.3 Felles avsetninger

For å håndtere usikre utgifter som gjelder alle driftsenhetene felles, settes det av midler sentralt til en del ordninger, disse vises i tabellen under.

	Opprinnelig budsjett 2017	Prognose 2017	2018	2019	2020	2021
Felles innt. og utg.	-371 713 000	-370 786 000	-383 978 000	-385 758 000	-386 832 000	-385 690 000
Lønnsoppgjør	6 350 000	6 350 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000 1
Amortisering premieavvik	9 800 000	9 800 000	9 800 000	10 500 000	10 800 000	11 500 000 2
Lærlinger	2 520 000	2 456 000	2 580 000	2 580 000	2 580 000	2 580 000 3
Handlingsprogram	4 135 000	4 135 000	7 187 000	7 368 000	6 834 000	6 884 000 4
Bruk av premiefond	0	0	0	0	0	0 5
Annet (VKOM)	-1 450 000	-620 000	0	0	0	0 6
Valg	250 000	250 000	0	250 000	0	250 000 7
Avsetninger	21 605 000	22 371 000	25 567 000	26 698 000	26 214 000	27 214 000
Til fordeling	-350 108 000	-348 415 000	-358 411 000	-359 060 000	-360 618 000	-358 476 000

Tabell 13: Avsetninger sentralt

Videre kommenteres den enkelte linje i tabellen over med referanse til punktet til høyre i tabellen.

1. Lønnsoppgjør

Avsetningen og vurderingen av den er omtalt tidligere under avsnitt 8.2.1 om forutsetninger.

2. Premieavvik pensjon

Netto premieavvik er i 2018-2021 beregnet ut fra estimert amortiseringskostnad på akkumulert premieavvik. Rådmannen har gjort driften uavhengig av premieavvik-inntekten og innarbeidet kostnaden i budsjettene. Kommunen skal nå få et overskudd tilsvarende premieavviksinntekten som kan avsettes til disposisjonsfond for premieavvik. Kostnadene som er lagt til grunn er økende i perioden, men dette avhenger av hvilket premieavvik som vil påløpe hvert år i perioden.

3. Lærlinger

Det er budsjettet med 15 lærlinger i organisasjonen i hele perioden. Det er ikke funnet handlingsrom for å øke denne andelen i planperioden, men rådmannen vil tilstrebe å ta inn inntil 20 stk dersom mulighetene er der. Finansiering vil da rådmannen søke dersom dette blir en realitet.

4. Handlingsprogram

Avsetningen til tiltak i handlingsprogrammet er tidligere vist i Tabell 5 i avsnitt 8.1. Alle endringer i foreslåtte tiltak vil ha direkte innvirkning på enhetenes rammer ifht det som foreligger i rådmannens forslag.

5. Bruk av premiefond

Rådmannen vil høyst sannsynlig bruke av premiefondet i KLP også i planperioden for å styre premieavviket. Prognosene tilsier at rådmannen kan bruke ca 10 mill hvert år i perioden til å redusere akkumulert premieavvik i kombinasjon med amortiseringskostnadene. Rådmannen budsjetterer ikke denne bruken som vil gi en inntekt i driftsregnskapet, på lik linje som det ikke budsjetteres med premieavviksinntekten. En slik budsjettering vil trolig sette oss i samme situasjon som når premieavviksinntekten ble budsjettet, og driften gradvis blir avhengig av denne inntekten som ikke er «ekte penger».

6. Vertskommunetilskudd Asylmottak

Risør kommune har mottatt et tilskudd for å være vertskommune for det private asylmottaket i Risør. Mottaket er avviklet 1 halvår 2017 og tilskuddet faller dermed bort.

7. Valg

Det settes av penger sentralt til administrasjon av valg de årene dette skal gjennomføres. Midlene overføres til rådmannen som håndterer valget etter påløpte kostnader.

8.2.4 Oppsummert – til fordeling

Tabellen under viser total ramme til fordeling mellom driftsenhetene etter at både felles inntekter, felles utgifter og avsetninger er tatt hensyn til.

	Opprinnelig budsjett 2017	Prognose 2017	2018	2019	2020	2021
Felles innt. og utg.	-371 713 000	-370 786 000	-383 978 000	-385 758 000	-386 832 000	-385 690 000
Avsetninger	21 605 000	22 371 000	25 567 000	26 698 000	26 214 000	27 214 000
Til fordeling	-350 108 000	-348 415 000	-358 411 000	-359 060 000	-360 618 000	-358 476 000
Endring fra året før		1 693 000	-8 303 000	-649 000	-1 558 000	2 142 000

Tabell 14: Rammer til fordeling på enhetene

Som oversikten viser ser overgangen fra 2017 til 2018 positiv ut ved at rådmannen har prioritert ressursbruken for å skape disponible midler til å kompensere enhetene for pris og lønnsvekst inn i 2018 rammene.

Endringen i disponible totalrammer viser en svak positiv trend utover i perioden mot 2020, men en reduksjon igjen i siste driftsåret som følge av veksten i kapitalkostnader.

8.3 FORDELING AV RAMMER

8.3.1 Prinsipper for fordeling

For å ”konvertere” dagens budsjett til et budsjett i 2018 kroner, er alle poster i opprinnelig budsjett 2017 oppjustert med lønnsvekst, prisvekst eller deflatorjustert. Hvilken faktor som er brukt avhenger av type kostnad og konto.

Når dette er gjort for alle enheter, får vi frem et fremskrevet behov for driftsrammer i enhetene for å opprettholde dagens drift, som vist under.

Fordeling				
	2017	2018	%andel	Endring
Rådmannen	25 357 000	25 952 000	7,2 %	2,35 %
Støttefunksjoner	10 618 000	10 889 000	3,0 %	2,55 %
Habilitering	29 123 000	29 822 000	8,3 %	2,40 %
Omsorg	103 126 000	105 602 000	29,5 %	2,40 %
Kultur	10 603 000	10 785 000	3,0 %	1,72 %
Plan og byggesak	1 145 000	1 185 000	0,3 %	3,49 %
VAR	0	0	0,0 %	
Eiendom og tekniske tjenester	25 026 000	25 615 000	7,1 %	2,35 %
Barnehage og barneskole	95 451 000	97 728 000	27,3 %	2,39 %
Ungdomskole og VIRK	24 680 000	25 276 000	7,1 %	2,41 %
Helse & Sosial	38 221 000	39 160 000	10,9 %	2,46 %
Risør Biovarme	0	0	0,0 %	
Bosetting og integrering	-13 242 000	-13 603 000	-3,8 %	2,73 %
SUM	350 108 000	358 411 000	100,0 %	2,37 %

Tabell 15: Fremskrevet rammebehov 2018

Tabellen viser at det totale behov fra alle enhetene for å opprettholde dagens drift er kr. 358,4 mill i 2018. Det samme behovet vil også ligge i resten av perioden i og med at hele økonomiplanen legges i 2018 kroner.

Tabellen viser også enhetens % - andel av den totale driftsrammen, som også er andelen som benyttes ved bruk av «ostehøvelkutt», og den % - vise veksten enheten behøver for å drifte på samme nivå som opprinnelig budsjettert i 2017. Svakheten med denne metoden er at vesentlige endringer i enhetenes drift ikke fanges opp ved en slik framskrivning. Slike endringer må dermed fanges opp når budsjettarbeidet starter i september.

8.3.2 Økonomiske utvikling i perioden

Dersom vi legger inn rammene til disposisjon som tidligere omtalt i avsnitt 8.2.4, får vi en oversikt som viser den økonomiske utviklingen for kommunen i perioden.

Fordeling 2018 - 2021					
	2017	2018	2019	2020	2021
Rådmannen	25 357 000	25 952 000	25 952 000	25 952 000	25 952 000
Støttefunksjoner	10 618 000	10 889 000	10 889 000	10 889 000	10 889 000
Habilitering	29 123 000	29 822 000	29 822 000	29 822 000	29 822 000
Omsorg	103 126 000	105 602 000	105 602 000	105 602 000	105 602 000
Kultur	10 603 000	10 785 000	10 785 000	10 785 000	10 785 000
Plan og byggesak	1 145 000	1 185 000	1 185 000	1 185 000	1 185 000
VAR	0	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 026 000	25 615 000	25 615 000	25 615 000	25 615 000
Barnehage og barneskole	95 451 000	97 728 000	97 728 000	97 728 000	97 728 000
Ungdomskole og VIRK	24 680 000	25 276 000	25 276 000	25 276 000	25 276 000
Helse & Sosial	38 221 000	39 160 000	39 160 000	39 160 000	39 160 000
Risør Biovarme	0	0	0	0	0
Bosetting og integrering	-13 242 000	-13 603 000	-13 603 000	-13 603 000	-13 603 000
Felles	-371 713 000	-383 978 000	-385 758 000	-386 832 000	-385 690 000
Avsetninger	21 605 000	25 567 000	26 698 000	26 214 000	27 214 000
SUM	0	0	-649 000	-2 207 000	-65 000

2017 - kroner
2018 - kroner

Tabell 16: Fordeling av rammer

Vi ser at en videreføring av dagens drift, justert for pris- og lønnsvekst, samt tiltak fra Handlingsprogrammet kan videreføres innenfor de økonomiske rammene som er lagt til grunn på fellesområdet. Dette innebærer at rådmannen har handlingsrom for å kompensere enheten for pris og lønnsvekst, samt de prioriterte tiltakene fra Handlingsprogrammet uten å gjennomføre kutt opp mot det fremskrevne behovet.

Vi ser at når 2018 rammene er saldert vil en videreføring på samme nivå medføre at det skapes et «overskudd» i resten av planperioden. Disse overskuddene legges tilbake til enhetene i 2019 og 2020, og vil dermed måtte trekkes inn igjen noe i 2021 rammene. Midlene fordeles da etter «osteøvelprinsippet».

8.3.3 Forslag til håndtering av mer- mindreforbruk på rammene utover i perioden.

Vi ser at når 2018 rammene er saldert vil en videreføring på samme nivå medføre at det skapes et «overskudd» i resten av planperioden. Disse overskuddene legges tilbake til enhetene i 2019 og 2020, og vil dermed måtte trekkes inn igjen noe i 2021 rammene. Midlene fordeles da etter «osteøvelprinsippet».

Fordeling 2018 - 2021				
	2018	2019	2020	2021
Rådmannen	25 952 000	25 952 000	25 952 000	25 952 000
Støttefunksjoner	10 889 000	10 889 000	10 889 000	10 889 000
Habilitering	29 822 000	29 822 000	29 822 000	29 822 000
Omsorg	105 602 000	105 602 000	105 602 000	105 602 000
Kultur	10 785 000	10 785 000	10 785 000	10 785 000
Plan og byggesak	1 185 000	1 185 000	1 185 000	1 185 000
VAR	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 615 000	25 615 000	25 615 000	25 615 000
Barnehage og barneskole	97 728 000	97 728 000	97 728 000	97 728 000
Ungdomskole og VIRK	25 276 000	25 276 000	25 276 000	25 276 000
Helse & Sosial	39 160 000	39 160 000	39 160 000	39 160 000
Risør Biovarme	0	0	0	0
Bosetting & Integrering	-13 603 000	-13 603 000	-13 603 000	-13 603 000
Felles	-383 978 000	-385 758 000	-386 832 000	-385 690 000
Avsetninger	25 567 000	26 698 000	26 214 000	27 214 000
SUM	0	-649 000	-2 207 000	-65 000

Tabell 17: Rammeavvik i perioden 2018-2021 etter at 2018 er balansert.

I tabellen er 2018 saldert og man ser at det blir et overskudd på kr.649' som kan tilføres driftsrammene. Dette gjøres ved fordeling etter «ostehøvel-prinsipp»

Fordeling 2018 - 2021				
	2018	2019	2020	2021
Rådmannen	25 952 000	25 999 000	25 999 000	25 999 000
Støttefunksjoner	10 889 000	10 909 000	10 909 000	10 909 000
Habilitering	29 822 000	29 876 000	29 876 000	29 876 000
Omsorg	105 602 000	105 793 000	105 793 000	105 793 000
Kultur	10 785 000	10 805 000	10 805 000	10 805 000
Plan og byggesak	1 185 000	1 187 000	1 187 000	1 187 000
VAR	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 615 000	25 661 000	25 661 000	25 661 000
Barnehage og barneskole	97 728 000	97 905 000	97 905 000	97 905 000
Ungdomskole og VIRK	25 276 000	25 322 000	25 322 000	25 322 000
Helse & Sosial	39 160 000	39 231 000	39 231 000	39 231 000
Risør Biovarme	0	0	0	0
Bosetting & Integrering	-13 603 000	-13 628 000	-13 628 000	-13 628 000
Felles	-383 978 000	-385 758 000	-386 832 000	-385 690 000
Avsetninger	25 567 000	26 698 000	26 214 000	27 214 000
SUM	0	0	-1 558 000	584 000

Etter saldering av 2019 har enhetenes rammer blitt oppjustert og rådmannen har et overskudd på rammene i 2020 på ca 1,56 mill som tilbakeføres til enhetenes driftsrammer fordelt «ostehøvels- prinsipp».

Fordeling 2018 - 2021				
	2018	2019	2020	2021
Rådmannen	25 952 000	25 999 000	26 112 000	26 112 000
Støttefunksjoner	10 889 000	10 909 000	10 956 000	10 956 000
Habilitering	29 822 000	29 876 000	30 006 000	30 006 000
Omsorg	105 602 000	105 793 000	106 252 000	106 252 000
Kultur	10 785 000	10 805 000	10 852 000	10 852 000
Plan og byggesak	1 185 000	1 187 000	1 192 000	1 192 000
VAR	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 615 000	25 661 000	25 772 000	25 772 000
Barnehage og barneskole	97 728 000	97 905 000	98 330 000	98 330 000
Ungdomskole og VIRK	25 276 000	25 322 000	25 432 000	25 432 000
Helse & Sosial	39 160 000	39 231 000	39 401 000	39 401 000
Risør Biovarme	0	0	0	0
Bosetting & Integrering	-13 603 000	-13 628 000	-13 687 000	-13 687 000
Felles	-383 978 000	-385 758 000	-386 832 000	-385 690 000
Avsetninger	25 567 000	26 698 000	26 214 000	27 214 000
SUM	0	0	0	2 142 000

Etter at overskuddet for 2020 er lagt tilbake på rammene vil rådmannen ha et merforbruk på rammene for 2021 med kr.2,14 mill som igjen fordeles etter «ostehøvel-prinsippet», og alle periodene er da saldert.

8.3.4 Forslag til rammer for perioden

Rammene som vises i tabellen under er rådmannens forslag til økonomiplan for drifta i perioden 2018-2021.

Fordeling 2018 - 2021					
	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Rådmannen	25 952 000	25 952 000	25 999 000	26 112 000	25 957 000
Støttefunksjoner	10 889 000	10 889 000	10 909 000	10 956 000	10 891 000
Habilitering	29 822 000	29 822 000	29 876 000	30 006 000	29 828 000
Omsorg	105 602 000	106 025 000	106 216 000	106 675 000	106 043 000
Kultur	10 785 000	10 785 000	10 805 000	10 852 000	10 788 000
Plan og byggesak	1 185 000	1 185 000	1 187 000	1 192 000	1 185 000
VAR	0	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 615 000	25 615 000	25 661 000	25 772 000	25 619 000
Barnehage og barneskole	97 728 000	98 036 000	98 218 000	98 643 000	98 059 000
Ungdomskole og VIRK	25 276 000	25 276 000	25 322 000	25 432 000	25 281 000
Helse & Sosial	39 160 000	39 411 000	39 482 000	39 652 000	39 418 000
Risør Biovarme	0	0	0	0	0
Bosetting & integrering	-13 603 000	-13 603 000	-13 628 000	-13 687 000	-13 606 000
Felles		-383 978 000	-385 758 000	-386 832 000	-385 690 000
Særskilte satsninger		-982 000	-987 000	-987 000	-987 000
Avsetninger		25 567 000	26 698 000	26 214 000	27 214 000
SUM		0	0	0	0

Tabell 18: Forslag til driftsrammer i perioden 2018 – 2021. Jamfør vedtak, punkt 1.2.1

Behovskolonnen gir uttrykk for et estimert fremskrevet behov (i 2018 kroner) for å opprettholde driften som ble lagt til grunn i opprinnelig budsjett for 2017.

Rådmannen har da lagt grunnlag for rammene uten at det er tatt høyde for en drift med overskudd, som kunne gitt handlingsrom for fremtiden. Rådmannen har heller

ikke gjort noen prioriteringer mellom enhetenes driftsrammer ut fra endringer som kan forventes som følge av demografiutviklingen.

Videre følger en oversikt over alle enhetenes rammer og rammeutvikling i perioden, samt kommentarer til vesentlige endringer i rammene.

8.4 OVERORDNET RAMMEUTVIKLING I PERIODEN

8.4.1 Rådmannen og rådmannens stab

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 595 000,- i budsjett for 2018 for å videreføre dagens drift.

Rådmannen	2017	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Ramme	25 357 000	25 952 000	25 952 000	25 999 000	26 112 000	25 957 000
Endring fra året før/behov			595 000	47 000	113 000	-155 000

Tabell 19: Rammer Rådmannen – beløpet for 2017 er i 2017 kroner, og beløpene 2018-2021 er i 2018 kroner.

Fra 2017 er støttefunksjoner organisatorisk blitt underlagt Rådmannen som stabsfunksjoner. Støttefunksjoner har opprettholdt egen ramme i denne planen, men vil tilstrebes innlemmet i samme økonomiske ramme fremover.

Rammene bør gi godt grunnlag for videre drift.

8.4.2 Stab Støttefunksjoner

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 271 000,- i budsjett for 2018 for å videreføre dagens drift.

Støttefunksjoner	2017	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Ramme	10 618 000	10 889 000	10 889 000	10 909 000	10 956 000	10 891 000
Endring fra året før/behov			271 000	20 000	47 000	-65 000

Tabell 20: Rammer Stab Støttefunksjoner – beløpet for 2017 er i 2017 kroner, og beløpene 2018-2021 er i 2018 kroner.

Fra 2017 er støttefunksjoner organisatorisk organisert under Rådmannen som stabsfunksjoner. Støttefunksjoner har opprettholdt egen budsjettramme i denne planen, men vil tilstrebes innlemmet i rådmannens ramme.

Det er i Handlingsprogrammet innstilt på en styrking av personalavdelingen med et årsverk som blir veldig viktig for videre satsning innenfor digitalisering og HR-området fremover.

8.4.3 Enhet for Habiliteringstjenester

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 699.000,- i budsjett for 2018 for å videreføre dagens drift.

Habilitering	2017	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Ramme	29 123 000	29 822 000	29 822 000	29 876 000	30 006 000	29 828 000
Endring fra året før/behov			699 000	54 000	130 000	-178 000

Tabell 21: Rammer Habiliteringstjenesten – beløpet for 2017 er i 2017 kroner, og beløpene 2018-2021 er i 2018 kroner.

Fra 2017 er enheten separert fra Bosetting av Enslige Mindreårige flyktninger. Enhetens oppgaver er i stor grad styrt av lovpålagte tjenester og er således vanskelig å regulere økonomisk. Endringer i forutsetninger medfører raskt

vesentlige konsekvenser for driftsrammene. Det er lagt inn et tiltak som kompenserer enheten for endringer i lovpålagte tjenester med kr.1 mill, noe som ikke forventes å fullt ut løse enhetens press på budsjetttrammene.

8.4.4 Enhet for omsorg

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr.2.476.000,- i budsjett for 2018 for å videreføre dagens drift.

Omsorg	2017	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Ramme	103 126 000	105 602 000	105 602 000	105 793 000	106 252 000	105 620 000
Endring fra året før/behov			2 476 000	191 000	459 000	-632 000
Særskilt fordelt satsningsområde			423 000	423 000	423 000	423 000
Ramme korrigert for satsninger			106 025 000	106 216 000	106 675 000	106 043 000

Tabell 22: Rammer Omsorg – beløpet for 2017 er i 2017 kroner, og beløpene 2018-2021 er i 2018 kroner.

Regjeringen setter av 300 mill til styrket tilbud innenfor rusfeltet som vil bli særfordelt til enheten. Beløpet vil trolig fordeles etter sosialnøkkelen som oppdateres ifm fremleggelse av Statsbudsjettet, og er foreløpig beregnet etter nøkler for 2017.

De to tiltakene «Styrking av psykisk helse» og «stillingshjemler i omsorg» er tidligere vedtatt og satt i drift i enheten. Dette er ansettelsler som foretatt og er følgelig avhengig av at tiltaket står gjennom prosessen. Tiltakene vil bli innlemmet i enhetens ramme i budsjett 2018.

8.4.5 Enhet for kultur

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 182.000,- i budsjett for 2018 for å videreføre dagens drift.

Kultur	2017	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Ramme	10 603 000	10 785 000	10 785 000	10 805 000	10 852 000	10 788 000
Endring fra året før/behov			182 000	20 000	47 000	-64 000

Tabell 23: Rammer Kultur – beløpet for 2017 er i 2017 kroner, og beløpene 2018-2021 er i 2018 kroner.

Enheten har ingen vesentlige endringer i driften i planperioden, og rammene skal være grunnlag for å sikre videre drift.

Historieboken som ble vedtatt tidligere, og påstartet i 2015, ligger inne i enhetens ramme med 0,6 mill pr år i perioden. De første driftsårene har ikke budsjettet blitt brukt opp, og restmidler avsatt til disposisjonsfond. I de neste årene vil trolig kostnadene overstige denne bevilgningen, og fondet vil dekke merforbruk.

8.4.6 Enhet for plan og byggesak

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 40.000,- i budsjett for 2018 for å videreføre dagens drift.

Plan og byggesak	2017	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Ramme	1 145 000	1 185 000	1 185 000	1 187 000	1 192 000	1 185 000
Endring fra året før/behov			40 000	2 000	5 000	-7 000

Tabell 24: Rammer Plan og byggesak – beløpet for 2017 er i 2017 kroner, og beløpene 2018-2021 er i 2018 kroner.

Enheten har ingen vesentlige endringer i driften i planperioden, og rammene skal være grunnlag for å sikre videre drift.

8.4.7 Enhet for eiendom og tekniske tjenester

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 589.000,- i budsjett for 2018 for å videreføre dagens drift.

Eiendom og tekniske tjenester	2017	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Ramme	25 026 000	25 615 000	25 615 000	25 661 000	25 772 000	25 619 000
Endring fra året før/behov			589 000	46 000	111 000	-153 000

Tabell 25: Rammer Eiendom & Tekniske tjenester – beløpet for 2017 er i 2017 kroner, og beløpene 2018-2021 er i 2018 kroner.

Det er de siste årene brukt mye midler til vedlikehold av kommunale bygg som har gitt et godt løft på bygningsstandarden på kommunale bygg. Rådmannen foreslår i handlingsprogrammet en bevilgning på kr.1 mill pr år til å fortsette dette arbeidet. Det er ingen vesentlige endringer i enhetens drift, og rammene skal være grunnlag for å sikre fortsatt drift.

8.4.8 Enhet for barnehage, barneskole og PPT

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr.2.277.000,- i budsjett for 2018 for å videreføre dagens drift.

Barnehage, barneskole & PPT	2017	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Ramme	95 451 000	97 728 000	97 728 000	97 905 000	98 330 000	97 746 000
Endring fra året før/behov			2 277 000	177 000	425 000	-584 000
Særskilt fordelt satsningsområde			308 000	313 000	313 000	313 000
Ny ramme		97 728 000	98 036 000	98 218 000	98 643 000	98 059 000

Tabell 26: Rammer Barnehage, barneskole og PPT – beløpet for 2017 er i 2017 kroner, og beløpene 2018-2021 er i 2018 kroner.

Enheten får kr.308.000 ekstra overført i rammen som kompensasjon for satsningene som er nevnt i pkt.8.2.2 underpunkt 7 hvor tidlig innsats i skole og barnehage, og flere barnehagelærere er ihht rådmannens prioriteringer.

En videreføring av rammene inn i planperioden innebærer at deler av enheten vil måtte jobbe videre med å løse utfordringene som spesielt Risør og Søndeled barneskole har. Rådmannen vurderer at enheten som utgjør 27,3 % av total driftsramme, må jobbe med intern omfordeling av midler, og at rammene danner grunnlag for å videreføre fortsatt god drift.

8.4.9 Enhet for ungdomsskole

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr.596.000,- i budsjett for 2018 for å videreføre dagens drift.

Ungdomsskole	2017	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Ramme	24 680 000	25 276 000	25 276 000	25 322 000	25 432 000	25 281 000
Endring fra året før/behov			596 000	46 000	110 000	-151 000

Tabell 27: Rammer Ungdomsskole – beløpet for 2017 er i 2017 kroner, og beløpene 2018-2021 er i 2018 kroner.

Fra 2017 er voksenopplæringen trukket ut av enhetens rammer og overført til enhet for bosetting og integrering. Enheter består nå kun av Risør ungdomsskole, samt kommunens kostnader til elever i andre kommuner.

Det er ingen vesentlige endringer i enhetens drift, og rammene skal være grunnlag for å sikre fortsatt drift.

8.4.10 Enhet for Helse & Sosial

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 939.000,- i budsjett for 2018 for å videreføre dagens drift.

Helse & Sosial	2017	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Ramme	38 221 000	39 160 000	39 160 000	39 231 000	39 401 000	39 167 000
Endring fra året før/behov			939 000	71 000	170 000	-234 000
Særskilt fordelt satsningsområde			251 000	251 000	251 000	251 000
Ramme korrigert for satsninger			39 411 000	39 482 000	39 652 000	39 418 000

Tabell 28: Rammer Helse & Sosial– beløpet for 2017 er i 2017 kroner, og beløpene 2018-2021 er i 2018 kroner.

Fra 2017 er NAV-flyktning overført til den nye Enhet for Bosetting og Integrering og rammene justert. Det er ingen vesentlige endringer i enhetens drift, og rammene skal være grunnlag for å sikre fortsatt drift.

Rådmannen vurderer enheten til å være et naturlig «vertskap» for satsningene innen helse og omsorg i planperioden. Spesielt med hensyn til styringen av samlokaliseringen av helse-tjenester med ansvar for de kommunale legene, psykolog, helsestasjonen og samarbeidet med NAV.

8.4.11 Enhet for Bosetting og Integrering

Som tabellen viser vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst som øker netto negativ (inntekt) ramme med kr.361.000 i budsjettet for 2018 for å videreføre dagens drift.

Bosetting og integrering	2017	2018-behov	2018	2019	2020	2021
Ramme	-13 242 000	-13 603 000	-13 603 000	-13 628 000	-13 687 000	-13 606 000
Endring fra året før/behov			-361 000	-25 000	-59 000	81 000
Særskilt fordelt satsningsområde			0	0	0	0
Ramme korrigert for satsninger			-13 603 000	-13 628 000	-13 687 000	-13 606 000

Tabell 29: Rammer Bosetting og integrering – beløpet for 2017 er i 2017 kroner, og beløpene 2018-2021 er i 2018 kroner.

Den nye enheten er så tungt finansiert av statlige ordninger at de har en negativ driftsramme på 13,2 mill i 2017. En deflatorjustering av rammene vil da medføre at inntektene vil stige mer enn kostnadene ved framskrivning av rammene. Enheten gikk i drift 1/1-2017 og har således ikke noe fullt driftsår som referanse for å vurdere om rammene er tilstrekkelige for å sikre fortsatt god drift.

I tillegg er det skjedd endringer i første halvår av 2017 både innenfor Bosetting av enslige mindreårige flyktninger, og flyktningetjenesten. Rådmannen må derfor gjøre en grundig jobb når rammene overføres inn i budsjettfasen for 2018 for å kvalitetssikre rammene.

9) Oppsummering og konklusjon

Handlingsprogrammet som legges frem for perioden 2018 til 2021 har mange gode tiltak som administrasjonen gjerne ønsker å få gjennomført, men satsningen på tiltakene har en økonomisk konsekvens som må dekkes av allerede krevende driftsrammer. Risør kommune har en god budsjettkontroll i driftsenhetene, men de økonomiske forutsetningene på fellesområdene medfører at driften bør strammes inn for å tilnærme et bedre netto driftsresultat og en sunnere økonomi. Rådmannen ønsker derfor å legge frem en nøktern plan for årene som kommer.

Risør kommune har over mange år hatt store investeringsbudsjetter, og i 2013 ble det vedtatt en viktig handlingsregel for å ta bukt med gjeldsveksten. Rådmannen vil vurdere om denne regelen bør revideres, og eventuelt tilføres ytterligere innstramminger med mål om å øke avdragsbelastningen.

Med bakgrunn i de demografiske framskrivningene ser Rådmannen nødvendigheten av å foreta store investeringer i planperioden for å tilpasse kommunen for de forventede eldrebølgene vi ser i horisonten. I dette handlingsprogrammet er det tiltakene om samlokalisering av helsetjenester, utvikling av Frydenborgsenteret, og utvikling av Tjennasenteret som er fokuset. Investeringene er vesentlige og vil medføre økte kapitalkostnader for kommune, men det anses at effekten også vil ha stor positiv betydning for driften fremover og sikre et godt tilbud for fremtiden. I utviklingen av Frydenborgsenteret og Tjennasenteret ligger det etablering av 22 nye omsorgsboliger som vil være viktige for kommunens innbyggere, og videreføring av rasjonell drift i sektoren.

Når det gjelder driftsdelen av økonomiplanen, er rammene stramme som vanlig. Grunnlaget som legges på fellesområdene og vekst i skatt og rammetilskudd anses som gode, og rådmannen har sett den positive effekten av å kunne etablere driftsrammer for enhetene som er kompensert fullt ut for pris og lønnsvekst. Dette har lagt til grunn ved prioritering av både driftstiltak og investeringstiltak i Handlingsprogrammet. Det ble opprinnelig spilt inn driftstiltak i handlingsprogrammet på ca 14,6 mill i snitt hvert år, hvor alle ble ansett som gode tiltak. Rådmannen ønsket, i stedet for å kutte ca 7 mill på driftsrammene for å få implementert nye tiltak, å gi driftsenhetene en solid ramme i bunn, og heller redusere på tiltakene.

Enhetslederne vil komme tilbake i budsjettprosessen for 2018 med mer utfyllende kommentarer til driftsrammene som er fordelt i denne økonomiplanen, og tiltakene som vedtas i Handlingsprogrammet.

Handlingsprogrammet som legges frem vurderes til å være en «framoverlent» plan, hvor det tas grep om viktige utfordringer som ligger foran oss på kort og lang sikt. Rådmannen legger til rette for videre utvikling med det overordnede målet om at «Vi skal vokse..», men uten at det går på bekostning av de gode tjenestene som leveres av enhetene i dag.

Med dette legger rådmannen frem et handlingsprogram for perioden 2018-2021 og en økonomiplan for samme periode som er i balanse.

DEL V: VEDLEGG

Vedlegg 1: Status på tiltak i handlingsprogram for 2017-2020

Tiltak som er gjennomført/ventes gjennomført i 2017 eller tas videre i drift og derfor ikke er tatt med videre i handlingsprogram for 2018-2021 er merket med grønt.

Tiltak som videreføres/foreslås endret i handlingsprogram for 2018-2021 er merket med gult.

Tiltak som utgår fordi de ikke lenger er aktuelle eller ikke prioriteres i handlingsprogram for 2018-2021 er merket med rødt.

Nr.	Tiltak	Status per juni 2017	Ansvar
Kunnskap: Vi skal ha skoleresultater over landsgjennomsnittet			
6.1.1	Skolehelsetjeneste i videregående skole (T)	HP 2018-21: 6.1.1	Helse
6.1.2	Psykisk helse, spe- og småbarn og familierapi (T)	HP 2018-21: 6.1.2	Helse
6.1.3	Flere barnehagelærere i kommunale barnehager (T)	HP 2018-21: 6.1.3	BHG
6.1.4	Kompetanseheving i skolen (T)	HP 2018-21: 6.1.4	RÅD/ GS
6.1.5	Realfagsatsing i barnehager og skoler (T)	HP 2018-21: 6.1.5	RÅD
6.1.6	IKT i barnehagene og skolene (T)	Videreføres i drift	RÅD
6.1.7	Veiledning/mentorordning for nytilsatte og nyutdannede lærere og barnehagelærere (T)	HP 2018-21: 6.1.7	RÅD
6.1.8	Kompetanseheving i kommunale barnehager (T)	HP 2018-21: 6.1.8	BHG
6.1.9	Felles seminar i barneskolen (T) - nytt	HP 2018-21: 6.1.9	BS
6.1.10	Styrket læredekning 1.-4. trinn (T) - nytt	Videreføres i drift	BS
6.1.11	Trivselsleder - program for inkludering i skolehverdagen (T) nytt	Videreføres i drift	BS
6.1.12	Språkløyper, lese- og skriveopplæring (T) - nytt	HP 2018-21: 6.1.11	GS
6.1.13	Videreføring av LP arbeidet ved alle skolene (T) - nytt	Videreføres i drift	GS
6.1.14	Spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp (T) - nytt	HP 2018-21: 6.1.12	RÅD
Kunnskap: Vi skal utvikle talenter innen kunst, kultur og idrett			
6.3.1	Oppgradering av idrettsanlegget på Kjempesteinsmyra (T)	HP 2018-21: 6.2.1	ETT
6.3.2	MDE - Masterkurs i Design og Entreprenørskap (T)	Videreføres i drift	RÅD
6.3.3	Studieforberedende utdanningsprogram kunst, design og arkitektur (T)	HP 2018-21: 6.2.2	RÅD
6.3.4	Ungdomsteater (T) - nytt	Ventes gjennomført 2017	KUL
6.3.5	Risørhallen - nytt dekke (T) - nytt	Ventes gjennomført 2017	ETT
Regional utvikling: Vi skal styrke det interkommunale samarbeidet			
6.3.1	Ny kommunestruktur (U)	Ikke lenger aktuelt	RÅD
6.3.2	Interkommunale samarbeid (U) - nytt	HP 2017-20: 6.3.1	RÅD
6.3.3	Legevakt, økning av kommunens andel (T) - nytt	Videreføres i drift	Helse
6.3.4	Brannvakt, økning av kommunens andel (T) - nytt	Videreføres i drift	ETT
6.3.5	Styrke teknisk vaktordning (T) - nytt	HP 2017-20: 6.3.2	ETT
Regional utvikling: Vi skal delta aktivt i utvikling av regionen			
6.4.1	Ladestasjoner el-bil (T)	HP 2018-21: 6.4.1	ETT
6.4.2	Energi og klimaplan (U)	Ventes gjennomført 2017	ETT

Nr.	Tiltak	Status per juni 2017	Ansvar
6.4.3	Miljøfyrtårnsertifisering (T)	HP 2018-21: 6.4.2	ETT
6.4.4	Klimaregnskap (T) - nytt	HP 2018-21: 6.4.3	ETT
6.4.5	Videregående skole (P)	HP 2018-21: 6.4.4	RÅD
6.4.6	Infrastrukturplan (U)	HP 2018-21: 6.4.5	ETT
6.4.7	Oppgradering av kommunale veier (T)	HP 2018-21: 6.4.6	ETT
6.4.8	FV 416 (P)	HP 2018-21: 6.4.7	RÅD
6.4.9	Stamveinett - E18 parsell Vinterkjær (P)	HP 2018-21: 6.4.8	RÅD
6.4.10	Aktivitet på dagtid (T) - nytt	HP 2018-21: 6.4.9	NAV
	Gang/sykkelvei i tilknytning til FV418 (P) - nytt	Videreføres i drift	RÅD
Attraktivitet: Vi skal være en kommune der flere flytter inn enn ut			
6.5.1	Risør Utvikling og Vekst (RUV) (T)	HP 2018-21: 6.5.24	BYG
6.5.2	RUV: Salg av Randheia (T) - nytt	Gjennomført	BYG
6.5.3	Båthavn Karolina (U/T) - nytt	HP 2018-21: 6.5.1	BYG
6.5.4	Båthavn Søndeled/ Jeppstrand (U/T) - nytt	Utgår, privat	BYG
6.5.5	Kommunale utleieboliger (T)	Videreføres i drift	BKE
6.5.6	Hovedplan vann og avløp (T)	HP 2018-21: 6.5.2	ETT
6.5.7	Vedlikehold kommunale bygg (T)	HP 2018-21: 6.5.3	ETT
6.5.8	Nedgravde renovasjonsløsninger (U)	HP 2018-21: 6.5.4	ETT
6.5.9	Utvivelse av Trollstua barnehage (T)	HP 2018-21: 6.5.5	ETT
6.5.10	Utskifting av flytebrygger (T)	HP 2018-21: 6.5.6	ETT
6.5.11	Reguleringsplan Hasalen (T)	HP 2018-21: 6.5.7	BYG
6.5.12	Utvivelse kirkegård og minnelund (T)	HP 2018-21: 6.5.8	ETT
6.5.13	Kommunedelplan strandsone (T)	HP 2018-21: 6.5.9	BYG
6.5.14	Reguleringsplan for Risør sentrum (U)	HP 2018-21: 6.5.10	BYG
6.5.15	Landbruksplan (U)	Ventes gjennomført 2017	BYG
6.5.16	Kulturminnevernplan (U)	HP 2018-21: 6.5.11	RÅD
6.5.17	Nærmiljø-, trafikksikkerhet og friluftsområder (T)	HP 2018-21: 6.5.12	ETT
6.5.18	Ferdigstilling av Moland Øst (T)	HP 2018-21: 6.5.13	ETT
6.5.19	Nytt næringsområde på Hestemyr (T)	HP 2018-21: 6.5.15	ETT
6.5.20	Overvannsproblematikk Hestemyr - gammelt område (T) - nytt	Ventes gjennomført 2017	ETT
6.5.21	Buvikveien og utbygging Holmen (U)	Ventes gjennomført 2017	ETT
6.5.22	Anleggsbidrag Buvikveien fra Holmen (T) - nytt	Utredning pågår	ETT
6.5.23	Fiskerihavn (U/T)	Utredning pågår	ETT
6.5.24	Samlokalisering av helsetjenester (T)	HP 2018-21: 6.5.16	RÅD
6.5.25	Omsorgsboliger i Helsehus (T) - nytt	HP 2018-21: 6.7.25	ETT
6.5.26	Parkering i Helsehus (U) - nytt	HP 2018-21: 6.6.1	ETT
6.5.27	Helseplan (U)	HP 2018-21: 6.5.18	RÅD
6.5.28	Bosetting av flyktninger (T)	Videreføres i drift	EBI
6.5.29	Bofellesskap til enslige mindreårige flyktninger (EM) (T) - nytt	Videreføres i drift	EBI
6.5.30	Hollenderskjæret/ Hagen (T) - nytt	Ventes gjennomført 2017	ETT
6.5.31	Vormeliveien - trafikksikring/utbedring (U)	HP 2018-21: 6.5.19	ETT
6.5.32	Terapibasseng Caspersensvei (T) - nytt	HP 2018-21: 6.5.20	KUL
	Avtaler med lag og foreninger (U) - nytt	Ventes gjennomført 2017	KUL
	Ungdomsklubb (U) - nytt	HP 2018-21: 6.5.22	KUL
Attraktivitet: Vi skal ha mer besøk			
6.6.1	Parkeringsløsninger i sentrum (U/T)	HP 2018-21: 6.6.1	ETT
6.6.2	Bobilparkering på Tjenna (U/T)	HP 2018-21: 6.6.2	ETT
6.6.3	Utbedring av steinmoloen og Kanonbrygga på Holmen (U/T)	Avventes	ETT
6.6.4	Kommunale kaier (T)	HP 2018-21: 6.6.3	ETT
6.6.5	Støtte til Risør Trebåtfestival (T)	HP 2018-21: 6.6.4	KUL
6.6.6	Havneplan (U) - nytt	HP 2018-21: 6.6.5	ETT
6.6.7	Strømforsyning Solsiden (T) - nytt	HP 2018-21: 6.6.6	ETT
6.6.8	VA Stangholmen (T) - nytt	Gjennomføres som VA prosjekt	ETT

Nr.	Tiltak	Status per juni 2017	Ansvar
Organisasjons- og tjenesteutvikling			
6.7.1	Egenkapitalinnskudd KLP (T)	HP 2018-21: 6.7.1	RÅD
6.7.2	Kompetanseheving (T)	HP 2018-21: 6.7.2	RÅD
6.7.3	Kriseledelsesplan (U)	Ventes gjennomført 2017	ETT
6.7.4	Lederutviklingsprogram (T) - nytt	HP 2018-21: 6.7.3	RÅD
6.7.5	Byantikvar (T)	Videreføres i drift	RÅD
6.7.6	Fullfinansiering av juriststilling (T) - nytt	HP 2018-21: 6.3.9	RÅD
6.7.7	Kontorer Fargeskrinet barnehage (U) - nytt	HP 2018-21: 6.7.5	BHG
6.7.8	Oppgradering uteleker barnehager (T) - nytt	HP 2018-21: 6.7.6	BHG
6.7.9	Tilbygg vognskjul Hope barnehage (T)	Ventes gjennomført 2017	ETT
6.7.10	Merkantil ressurs (U/T) -nytt	HP 2018-21: 6.7.8	EBI
6.7.11	Kreftkoordinator (T)	Videreføres i drift	OMS
6.7.12	Etablering av kommunalt hjelpemiddellager (U/T)	HP 2018-21: 6.7.25	ETT
6.7.13	Videreføring av styrket tilbud innen rus/psykisk helse (T) - nytt	HP 2018-21: 6.7.9	OMS
6.7.14	Etablering av KØH-tilbud (T)	Utredning pågår	OMS
6.7.15	Nettilgang på kommunale utleieboliger (U/T) - nytt	Pågående	ETT
6.7.16	Mobil pleie (T)	Ventes gjennomført 2017	OMS/ HAB
6.7.17	Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	HP 2018-21: 6.7.10	OMS/ HAB
6.7.18	Utbedring av uteområder ved demensavdelingen Frydenborgsenteret (T)	HP 2018-21: 6.7.25	OMS
6.7.19	Stillingshjemler/ressurser (T) - nytt	HP 2018-21: 6.7.11	OMS
6.7.20	Kjøkkeninnredninger sykehjemmet (T) - nytt	Ventes gjennomført 2017	OMS
6.7.21	Brannvarsling psykiatriboliger (T) - nytt	Ventes gjennomført 2017	ETT
6.7.22	Ombygging/ Tilpasning Orreveien (T)	HP 2018-21: 6.7.12	ETT
6.7.23	Heimen Sandnes (U/T)	HP 2018-21: 6.7.13	ETT
6.7.24	Boligtilbud uten heldøgns tilstedeværelse (U/T)	HP 2018-21: 6.7.14	HAB
6.7.25	Båt til bruk ved Sandnes RS (T) - nytt	Ventes gjennomført 2017	HAB
6.7.26	Aktivitet for økonomisk sosialhjelp (U/T)	HP 2018-21: 6.7.15	NAV
6.7.27	Økt bemanning ved NAV sosial (T) - nytt	HP 2018-21: 6.7.16	NAV
6.7.28	Styrket helsestasjon (T)	HP 2018-21: 6.7.17	Helse
6.7.29	Kommunepsykolog (T) - nytt	HP 2018-21: 6.7.18	Helse
6.7.30	Gamle kommunale eiendomssaker (T)	Gjennomført	BYG
6.7.31	Oppgradering av kartgrunnlag (T)	HP 2018-21: 6.7.29	BYG
6.7.32	El-bil til kart- og oppmålingstjenester (T) - nytt	Gjennomført	BYG
6.7.33	Biler og utstyr (T)	HP 2018-21: 6.7.30	ETT
6.7.34	Verksted/brannstasjon (T)	Ventes gjennomført 2017	ETT
6.7.35	Brann- og ledelys i kommunale bygg (T)	HP 2018-21: 6.7.31	ETT
6.7.36	Dokumentasjon av Villvins historie (T) - nytt	Ventes gjennomført 2017	KUL
6.7.37	Kunstprosjekt Alfreds Hus (T) - nytt	Ventes gjennomført 2017	KUL
6.7.38	50% stilling bibliotek (T) - nytt	Ikke prioritert	KUL
6.7.39	Orgel i Søndeled kirke (T) - nytt	Utredning pågår	STØ
6.7.40	Nye stoler og gulvdekke i Dikken (T) - nytt	HP 2018-21: 6.7.32	KUL
6.7.41	Rens av stoler stor sal (T) - nytt	Gjennomført	KUL

Vedlegg 2: Plan for utskifting av biler og utstyr

Bil/maskintype	Årsmodell	Utskiftningsår	Beløp	Totalt pr år
Renault		2018	300 000	
Skjærgårdtj. båt - reparasjon		2018	300 000	
VW Transporter	2008	2018	350 000	
Skrape, feiepadde, klippeaggregat	2013	2018	250 000	1 200 000
Wille (hjullaster)	2009	2019	1 800 000	
VW Transporter		2019	450 000	2 250 000
Stor lastebil		2020	3 000 000	3 000 000
Skjærgårdstjenestebåt	2001	2021	1 500 000	1 500 000

Omprioriteringer kan bli aktuelt.

Vedlegg 3: Plan for utskifting ihht. hovedplan for vann og avløp

Tiltak	År	Investering uten mva.	Totalt pr år
Utbedring avløp Sønedeled flere steder	2018	150 000	
Sanering Lyngveien	2018	1 500 000	
Sanering Ringveien	2018	4 300 000	
Sanering av 5 felleskummer	2018	700 000	
Vestlandsstykket	2018	4 200 000	
Vannmengdemålere for registrering av vannforbruk	2018	350 000	11 200 000
Trykkøkingsstasjon Vindvik	2019	1 000 000	
Bossvik VBA - oppgradering	2019	950 000	
Sønedeled RA - rehabilitering	2019	700 000	
Randvik sivbed - gjerde	2019	300 000	2 950 000
Randvik RA - Rehabilitering	2020	1 100 000	
Sanering Konvallveien	2020	3 500 000	4 600 000
Frivoll pumpestasjon - flytting av pumper	2021	300 000	
Sanering Urbakken	2021	3 800 000	
Sanering Trekta	2021	700 000	4 800 000

*Utdrag fra vedtatt Hovedplan, med justeringer per juni 2017.
Omprioriteringer kan bli aktuelt.*

Vedlegg 4: Plan for oppgradering av kommunale veier (grusveier)

Kriterier og valg for oppgradering av kommunale veier.

1. Belastning/trafikk tetthet
2. Veiens nåværende standard
3. Vedlikeholdskostnader

Veinavn	Nåværende standard	Belastning/trafikk tetthet	Utbedringer bærelag	Prioritering
Åmlandsveien	Grus/asfalt	5 husstander (fra Åsvikveien)	Skiftes	1
Hasdalen – Gjernes	Grus	6 husstander	Skiftes	2
Sørbøveien	Grus/asfalt	8 husstand	Skiftes	3
Auslandsveien	Grus	4 husstander	Delvis skiftes	4
Torbjørnsdalen	Grus	Gjennomgangsvei	Skiftes	5
Daleveien	God standard	3 husstander	Stabilt	6
Sjåvågveien	God standard	3 husstander	Stabilt	7
Hansemyrveien	Grus	5 husstander	Skiftes	8
Ormdalstranda	Grusvei/Delvis ny på 90 tallet.	4 husstander	Delvis skiftes	9
Kjødvika	Grus	5 husstander	Skiftes	10
Øyaveien videreføring	Grus	9 husstander 60 hytter	Skiftes	11
Sirisvei	Grus	8 husstander	Skiftes	12
Skiveien	Grus	10 husstander	Skiftes	13
Røedsveien	Dårlig asfalt	15 husstander	Skiftes	14
Veiooppgraderinger ifm VA-arbeider.	Prioritering følger gjennomføringsplanen for vann- og avløpsprosjekter.			

Omprioriteringer kan bli aktuelt.

Vedlegg 5: Plan for vedlikehold av kommunale bygg

Område/Bygg/tiltak	Sum	2018	2019	2020	2021	2022	Prosjekter	Enhetsleders kommentar
Administrasjonsbygg	2 040 000	0	0	420 000	0	1 620 000		
Kommunehuset								
Solskjerming på Skaddene	20 000					20 000		
Vaskes og males	300 000			300 000				
Montere SD anlegg for varmen i bygget	1 200 000					1 200 000	1 200 000	Prosjekt
Kirkegt. 1								
Bytte vinduer - NY 9.juni 2017	400 000					400 000		Estimert pris
Sjekke takstein og montere snøfangere	120 000			120 000				
Barnehager	645 000	335 000	0	0	0	310 000		
Fargeskrinet								
Varmekabler i takrenner	85 000	85 000						
Sette inn 2 dører istedenfor vinduer og lage vognskur	40 000					40 000		
Vaskes og males/ beises	250 000	250 000						
Trollstua								
Vaske og males	270 000					270 000		
Skolebygg	5 300 000	375 000	650 000	0	540 000	3 735 000		
Risor barneskole (inkl SFO-bygget)								
Montere vegger for lagring av El-sykler på Idrettsbygget	40 000					40 000		
Bytte utelamper mellom blokk 1 og 3	10 000					10 000		
Støy oppholdsrom SFO - Lyddemping	25 000					25 000		
Hope barneskole								
Sette opp vegg over skolekjøkkenet ca.8*2,4m + varme,ventilasjon etc.	100 000					100 000		
Bytte ventilasjonsanlegg - Gymsal + SD-anlegg	250 000					250 000		
Nødløs, oppgradering	90 000					90 000		Prosjekt
Bytte utgangsdør fra gymsal	20 000					20 000		
Dusjvegger - Gymsal.	100 000				100 000			
Vaskes og males	200 000					200 000		
Ny belysning - Gymsal.	50 000				50 000			
Montere solavskjerming og nye vinduer- Personalrom/forming.	240 000				240 000			
Oppussing av dusjer	150 000				150 000			
Nytt belegg - Kontorbygg.	90 000		90 000					
Søppelskur - Bygges kontainer skjul	350 000		350 000					
Risor ungdomsskole								
Bytte hovedtavle på ungdomsskolen	0							
Nytt brannvarslingsanlegg - oppgradering	0							Prosjekt
Vaskes og males	375 000	375 000						
Bytte vinduer, montere solavskjerming, etterisolere yttervegger.	3 000 000					3 000 000	3 000 000	Prosjekt
Nytt låssystem og magnetkortlåser	210 000		210 000					
Institusjoner	2 103 500	76 000	145 000	137 500	370 000	1 375 000		
Frydenborgsentret								
Vaskes og males	500 000					500 000		
Utvide automatisk styring av varmeanlegg	100 000				100 000			
Montere 4 stk.varmegjenvinnere - Rotor X	600 000					600 000	600 000	Prosjekt
Automatisere varmeanlegg	120 000				120 000			
Div utelysstolper må skiftes	100 000				100 000			
Avdeling 5. Tette for vann inn i heissjakt	125 000					125 000		under

								oppsikt
Avdeling 8. Rep av ventilasjonsanlegg	60 000	60 000						
Avdeling 9. Lekkasje på verandaen	125 000			125 000				under oppsikt
Avdeling 8. Rep av ventilasjonsanlegg	16 000	16 000						
Avdeling 5 - 9. Montere gjerde	60 000		60 000					
Montere kjølemaskin og fancoil	85 000		85 000					
Anneks. Montere vannmåler til SD anlegget	12 500			12 500				
Soppelskur- Bygges om for å kunne vaske containere	150 000					150 000	150 000	Prosjekt
Kjøling av hovedkjøkken - NY 9.juni 2017	0							INNHEMT PRIS
Sannering av slamavskiller	50 000				50 000			
Utleieboliger	3 860 000	270 000	240 000	350 000	600 000	2 400 000		
Dueveien 12 A								
Oppgradering bad, kjøkken m.v.	300 000				300 000			
Dueveien 12 D								
Oppgradering bad, kjøkken m.v.	300 000				300 000			
Tyriveien 15 A-D								
Oppgradering av leiligheter	250 000			250 000				
Skifte dører og vinduer og sjekke tak	100 000			100 000				
Vaskes og males	170 000	170 000						
Sandnes Ressurssenter								
Basebygg. - Solavskjerming	50 000					50 000		
Heimen. Vaskes, males og legge nytt tak, ny kledning, etterisolering	2 000 000					2 000 000	2 000 000	Prosjekt
Rekkehus. Flekk males	100 000	100 000						
Rekkehus. - Vaskes og males utvendig og ordne ramper ved terrassene	100 000					100 000		
Båthuset. Bytte noe kledning	60 000		60 000					
Senke fortauet	30 000		30 000					
Låven. Vaskes og males	150 000		150 000					
Soppelskur. Sette opp skur til søppeldunker	250 000					250 000	250 000	Prosjekt
Næringsbygg	1 405 000	750 000	0	0	0	655 000		
Rådhuset								
Sjekke belistninger rundt vinduene	15 000	15 000						
Vaske og male slitte flater - innv.	300 000	300 000						
Takstein og takrenner	125 000	125 000						
Kragstgt. 48 B								
Bytte nødlys	80 000					80 000		Prosjekt
Bytte gammelt ventilasjonsanlegg å få det inn på datavaktmesteren	400 000					400 000		
Bytte utgangsdør for ambulanseutgang	20 000					20 000		
Montere solavskjerming i 2 etg. På helsestasjonen	75 000					75 000		
Vaskes og males	250 000	250 000						
Reparere sprekker i mur	60 000	60 000						
Tjenngata 9 NAV								
Bytte nødlys	80 000					80 000		Prosjekt
Idrettsbygg	1 887 000	0	280 000	627 000	0	980 000		
Idrettsbygget Hele bygget er under vurdering)								
Rennovere bassenget og vegger og gulv	12 000			12 000				Avventer utredning
Vinduer males	50 000			50 000				Avventer utredning
Bytte styring til sentralvarmeanlegg	25 000			25 000				Avventer utredning
Fjerne blindsoner	50 000			50 000				Avventer utredning
Vaskes og males	200 000			200 000				Avventer utredning
Bytte elektrokjelen	140 000			140 000				Avventer utredning
Bytte varmtvannstank	150 000			150 000				Avventer

								utredning
Bytte sand i sandfilterne med sand eller glass	160 000					160 000		Avventer utredning
Vaskes og males	200 000					200 000		
Montere varmeveksler for vann inn i ventilasjonen	20 000					20 000		
Bytte avløpsrør som går i veggene	30 000					30 000		
Bytte himmling	170 000					170 000		Avventer utredning
Idrettshallen								
Vaskes og males	400 000					400 000		
2 nye heisevegger/baneskiller	160 000		160 000					
Nye inngangsdører/ rømningsdører	120 000		120 000					
Kulturbygg	740 000	250 000	60 000	0	0	430 000		
Kunstparken								
Løftesystem i 2 etg. for keramikk	400 000					400 000	400 000	Prosjekt
Flytte bomberomdørene	60 000		60 000					
Risorhuset								
Bytte lysarmaturer over skranke på biblioteket	30 000					30 000		
Skansen								
Vaske og male hele bygningen utvendig	250 000	250 000						
Alderssentret , Sykehusgata 7 og 9	400 000	0	0	0	0	400 000		
Sykehusgata 7. - Bytte brannvarslingsanlegg	400 000					400 000		Prosjekt
Total sum for prioriterte tiltak*	18 380 500	2 056 000	1 375 000	1 534 500	1 510 000	11 905 000	7 600 000	
		2 000 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000			
Uforutsett		-56 000	125 000	-34 500	-10 000			

*Tiltak merket med gult kan alternativt tas som prosjekt/investering
Alle priser eks. mva*

Vedlegg 6: Forvaltningsplan for friluftslivsområdene i skjærgården i Aust-Agder

Prioritering av tiltak i statlig sikra friluftsområder i Risør kommune 2017-2020

Pri	Område	Tiltak	Kostnad
1	Urheia	Videreutvikle badeplassen	20 000
2	Linpon	Grill	50 000
3	Saltbuholmen	Grill	50 000
4	Karolina	Etablere badeflate i betong	50 000
5	Skjærgården	Plassere fortøyningsringer	10 000
6	Randvik	Merking av rundløype på Randviktangen og sti langs sjøen mot Flisvika/Risør sentrum	40 000
7	Urheia	Rydding og sammenlenking av tidligere stier	30 000
8	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Gjøgavn	30 000
9	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Østre Breibukt	30 000
10	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Vestre Breibukt	45 000
11	Store Vardøya	Rydde vegetasjon, bakland badebukt- Perleporten	35 000
12	Saltbuholmen	Rydding av vegetasjon ved badeplass- oppholdsareal/ bakland	72 000
13	Risøya	Rydding av vegetasjon og grusing av veien fra brygga hvor Øisang legger til ved Lille Danmark	18 000
14	Risøya	Rydding av vegetasjon - vestvendt strand ved Lille Danmark	18 000
15	Finnøya	Benker på Finnøypynten	5 000
16	Urheia	Utbedre stier, lette tilkomst for funksjonshemmede	50 000
17	Urheia	Rydde vegetasjon rundt Lindeknoten og sette ut benk	60 000

Planen finnes i sin helhet på Aust-Agder fylkeskommunes hjemmeside:

<http://www.austagderfk.no/tjenester-og-fagfelt/naturforvaltning-og-friluftsliv/forvaltningsplan-for-friluftslivsomradene-i-skjargarden/>

Vedlegg 7: Plan for utbedring av kommunale kaier

Kai	År	Inv. inkl. mva	Totalt pr år
Dampskipsbrygga etappe 1	2018	Utsettes	
Dampskipsbrygga etappe 2	2018	Utsettes	0
Strandgata brygge etappe 1	2019	500 000	
Strandgata brygge etappe 2	2019	50 000	
Strandgata brygge etappe 3	2019	250 000	800 000
Solsiden brygge 2	2020	150 000	
Buvikveien brygge 2	2020	150 000	300 000
Fyllingsmolo Holmen	2021	Utrede	

Rehabilitering av Dampskipsbrygga og molo/kanonbrygga på Holmen er forskjøvet til neste planperiode. Om nødvendig kommer rådmannen tilbake til disse tiltakene i egen sak. Omprioriteringer kan bli aktuelt.

Vedlegg 8: Plan for utskifting av kommunale flytebrygger

Brygge	År	Inv. inkl. mva	Totalt pr år
Solsiden - Pir 3	2018	1 000 000	1 000 000
Solsiden - Pir 4	2019	1 000 000	1 000 000
Solsiden - Pir 5	2020	1 000 000	1 000 000
Solsiden - Pir 6	2021	1 000 000	1 000 000
Solsiden - Pir 7	Fra 2022	1 000 000	
Solsiden - Pir 8		1 000 000	

Omprioriteringer kan bli aktuelt.

Vedlegg 9: Plan for innfasing av ladepunkter for elbil

Blå er for egen bilpark, orange er for avgiftsbelagte plasser i sentrum, grønn er for parkering ved offentlige bygg. Det skal kreves avgift for lading på avgiftsbelagte plasser og ved offentlige bygg. Ladestasjonen skal tilrettelegges for gebyr og/eller tilgangskontroll.

Etablering av ladepunkter		Nye ladepunkt																
		teknisk/felles	omsorg	HAB	Skole	Risørhuset	Ulemyr	Hasseløstgata	Kommunehuset	Frydenborg Grisevål	Risør barne- og ungdomsskole	Søndeled barne-skole	Fargevågen skole	VÅRK	Ørreviken	Sandnes ressursenter	Andre steder	
Antall ladepunkter gjennstående behov		8	28	7	1	3	2	3	2	6	6	2	1	1	1	1		
Eksisterende		4	1	0	0	1	6	0	4	0	0	0	0	0	0	0		Sum
2018	22	120 000	360 000					90 000					30 000	30 000	30 000			660 000
2019	24	120 000	300 000				120 000		120 000			60 000						720 000
2020	10																300 000	300 000
2021	10																300 000	300 000